

F151

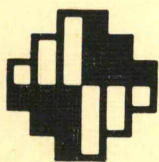
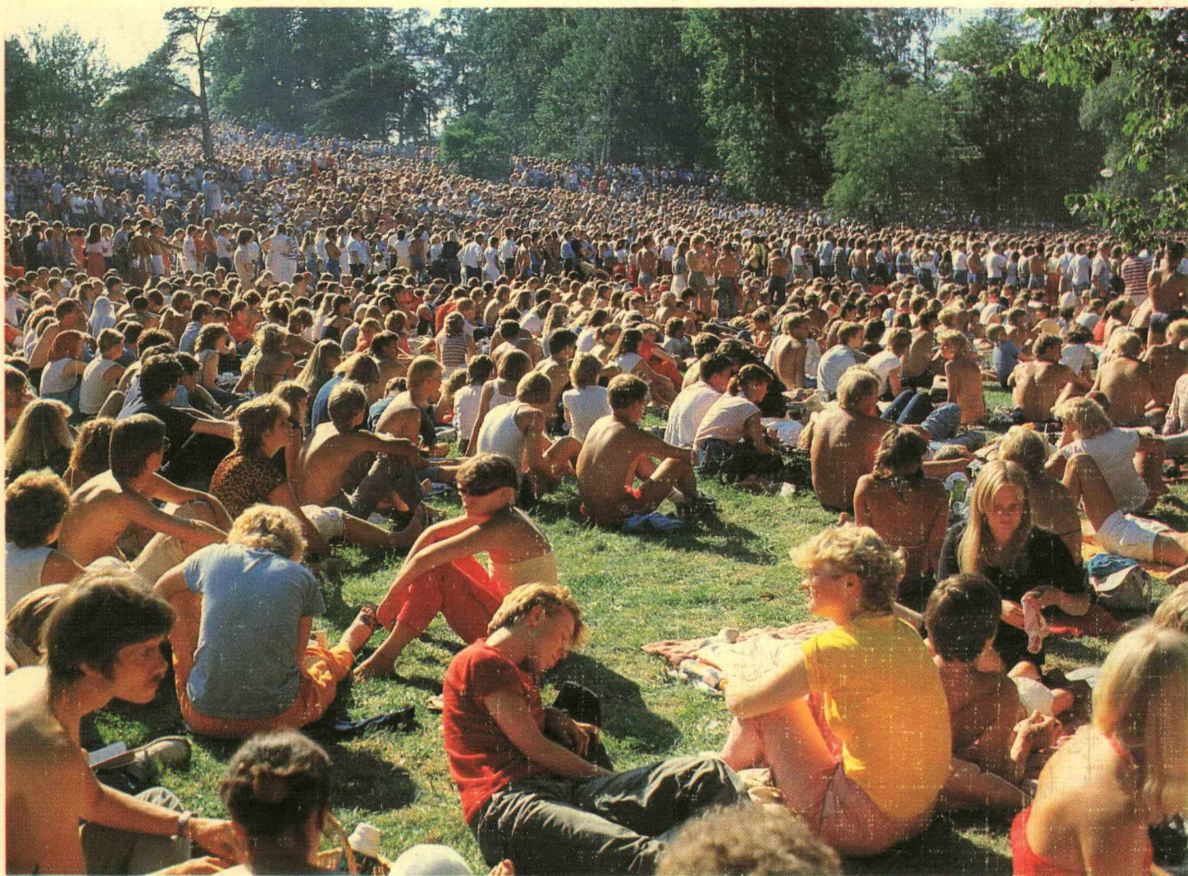
Tutkimuksia
Nro 108

Undersökningar

Studies

Nuorten elinolot

HELSINKI 1984

Tilastokeskus
Statistikcentralen
Central Statistical Office of Finland

F151

13.7.84

Tutkimuksia
Nro 108

Undersökningar

Studies

Nuorten elinolot

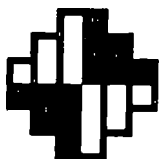
102417

Tilastokirjasto
Statistikbiblioteket

Tilastokeskus

Statistikcentralen

Central Statistical Office of Finland

HELSINKI 1984

Valokuvat: Lehtikuva

ISSN 0355-2071
ISBN 951-46-8030-8

Helsinki 1984. Valtion painatuskeskus

ESIPUHE

Yhdistyneet kansakunnat on julistanut vuoden 1985 kansainväliseksi nuorisovuodeksi. Tällöin etsitään niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin keinoja nuorten elinolojen ja toimintamahdollisuuksien parantamiseksi. Tämä työ on meneillään Suomessakin. Nuorisovuotta valmistelee valtioneuvoston asettama komitea.

Koska nuorisovuosi pyrkii tehostetusti saattamaan liikkeelle valtioval-
lan, kunnat ja järjestöt sekä valtakunnallisesti että paikallisesti, tar-
vitaan järkiperäiseen kehittämistoimintaan perustiedot maamme nuorisosta
ja sen asemasta. Tilastokeskuksen tehtävänä on kerätä ja julkaista yh-
teiskuntaa ja sen toimintaa kuvaavia tilastoja. Tilastokeskus pyrkii
omalta osaltaan vastaamaan nuorisovuoden tietotarpeisiin tarjoamalla
suunnittelijoiden, järjestöjen, opettajien, päätöksentekijöiden ja nuor-
ten omaan käyttöön julkaisun nuorten elinoloista. Julkaisun sisältöä va-
littaessa on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon Suomen nuorisovuoden
komitean tietotarpeet. Julkaisun käsikirjoitus on ollut komitean
käytettävissä sen harkitessa nuorisovuotta koskevia suosituksia.

Kirja koostuu artikkeleista, jotka käsittelevät elinolojen eri lohkoja.
Artikkelit perustuvat pääasiassa Tilastokeskuksen omiin aineistoihin.
Kirjoittajat ovat oman alansa asiantuntijoita Tilastokeskuksesta. Artik-
keleissa esiintyvät johtopäätökset ja kannanotot ovat kirjoittajien omia
eivätkä viraston virallisia näkemyksiä. Artikkeleiden tavoitteena on
yleiskuvan antaminen nuorten eri elämäalueista. Lukija voi perehtyä ai-
heisiin tarkemmin lähdeluettelossa mainittujen julkaisujen avulla. Alkupe-
räiset tilastot ovat saatavissa Tilastokeskuksesta.

Nuorisovuoden vietto kohdistuu etupäässä 15-24-vuotiaisiin, minkä takia
seuraavat artikkelit myös koskevat pääasiassa tätä ikäryhmää. Tämän
ikäisiä nuoria on maassamme tällä hetkellä runsaat 750 000 eli n. 16 pro-
senttia koko väestöstä. Nuorten määrä on vähentymässä, ja samalla heidän
elinolonsa ovat muuttumassa. Tämän päivän nuori ei elä samoin kuin hänen
vanhempansa. Kouliintuminen itsenäiseen elämään kestää kauemmin kuin ai-
kaisemmin. Opiskellaan pitkään, mistä johtuu, että työnteko aloitetaan ja
perhe perustetaan myöhemmin kuin ennen.

Työelämään siirrytään yleensä vasta 20. ikävuoden jälkeen, kuten nuorten pääasiallisesta toiminnasta kerätyt tiedot vuodelta 1980 osoittavat:

	15 - 19 v	%	20 - 24 v	%
Opiskelijoita	288 000	76	91 000	24
Työllisiä	58 000	15	220 000	58
Työttömiä	11 000	3	15 000	4
Muita	23 000	6	55 000	14
Yhteensä	380 000	100	381 000	100

Ennen 20. ikävuottaan päätoimisesti työssä oli vain 15 % nuorista ja opiskelijoita oli kolme neljäsosaa. 20-24-vuotiaista yli puolet oli työssä ja neljäsosa opiskeli edelleen. Viitisen prosenttia kärsi jo pitkäaikaistyöttömyydestä.

Tässä nuorten elinolojen yleistä viitetaustaa. Artikkeleissa käsitellään tarkemmin nuorten elämän eri puolia, niin hyvinvointia kuin myös pahoinvointia. Nuorten vuoden toimenpiteiden tulisi johtaa edellisen lisääntymiseen. Käykö näin, se heijastuu tulevaisuuden tilastoissa.

Julkaisun on toimittanut vs apulaisosastopäällikkö Heikki Salmi.

Helsingissä huhtikuussa 1984

Olavi E. Niitamo

Jorma Hyppölä

SISÄLLYS

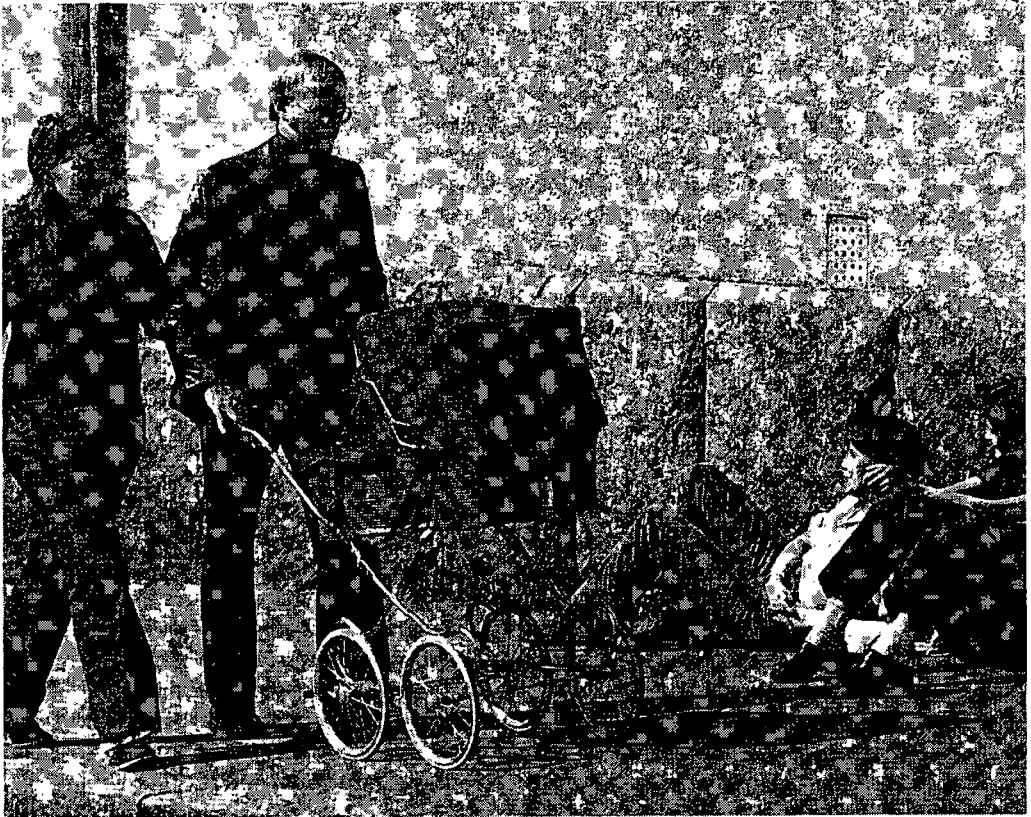
	Sivu
Esipuhe	3
Nuorten ikäluokkien kehitys toimistopäällikkö Mauri Nieminen	6
Nuoret ja koulutus toimistopäällikkö Heikki Havén	17
Nuoret työelämässä yliaktuaari Salme Kiiski	28
Nuorten ajankäyttö tutkija Iiris Niemi	39
Nuorten tulot yliaktuaari Markku Lindqvist	48
Nuoret kuluttajina yliaktuaari Kirsti Ahlqvist	55
Nuorten asumisolot suunnittelija Anja Simola	64
Nuorten kulttuuriharrastukset ja vapaa-aika yliaktuaari Mirja Liikkanen	72
Nuorten poliittinen osallistuminen yliaktuaari Risto Lähttilä	83
Nuorten tupakointi ja alkoholin käyttö yliaktuaari Reijo Kurkela	92
Nuoret ja rikollisuus yliaktuaari Tuomo Niskanen	98
Nuorten kuolleisuus ja pitkäaikaissairastavuus yliaktuaari Hilikka Ahonen	113
Nuoret ja ympäristö yliaktuaari Kari Nevalainen	124

NUORTEN IKÄLUOKKIEK KEHITYS

Toimistopäällikkö Mauri Nieminen

- Nuorten määrä alenee
- Avoliitot yleistyneet
- Nuoret asuvat vanhempien luona
- Yhä vähemmän lapsia
- Muuttajat ja siirtolaiset nuoria

Väestönmuutostekijät liittyvät olennaisesti nuorten elämänvaiheeseen. Suurin osa avioliitoista solmitaan nuorina ja lapset synnytetään nuorina. Koulutus loppuu ja työelämään siirrytään useimmiten alle 25-vuotiaana. Tällöin nuoret joutuvat usein vaihtamaan asuinpaikkaa. He lähtevät kotoa pois ja perustavat perheen.

Viime vuosien väestönkehityksen yleispiirteitä on ollut syntyneiden määrän jatkuva pieneneminen aina 1950-luvun alusta lukien. Lisäksi ajoittain melko voimakkaan siirtolaisuuden vuoksi väestönkasvu on ollut maailman alhaisimpia. Kuolleisuus on alentunut - tosin 1970-luvulla aleneminen on hidastunut aikaisempiin vuosikymmeniin verrattuna. Muuttoliike kaupunkeihin ja Etelä-Suomeen on jatkunut vilkkaana, ja se on muuttanut väestön alueellista jakaamaa. Maatalousyhteiskunta on teollistumisen takia muuttumassa palveluyhteiskunnaksi.

Nuorten määrä alenee

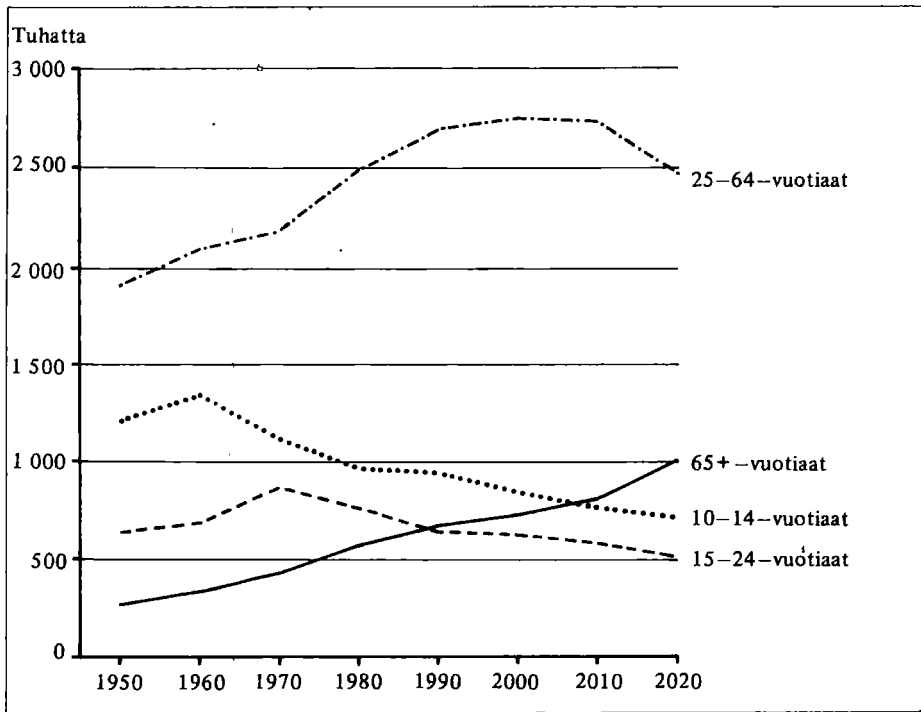
Viimeisten kolmenkymmenen vuoden aikana Suomen asukasluku on noussut 4 030 000:sta 4 788 000:aan. Vaikka nuorten osuus koko väestöstä on tällä hetkellä sama kuin vuonna 1950 (16 %), niin nuorten määrä on eri vuosina vaihdellut (taulukko 1 ja kuvio 1).

Taulukko 1. Väestön ikärakenne vuosina 1950-2020 (%).

Ikä	1950	1970	1980	2020
0-14	30	24	20	15
15-24	16	19	16	11
25-64	48	48	52	53
65-	6	9	12	21
Yhteensä	100	100	100	100

Kuvio 1: Väestön ikärakenne vuosina 1950–2020

1950-luvulla nuorten määrä lisääntyi melko vähän, mutta 1960-luvulla se lisääntyi voimakkaasti, mikä johtui sodan jälkeisten suurten ikäluokkien tulemisesta nuoruusikään. 1970-luvun alkupuolella nuorten määrä oli suurimmillaan, samoin heidän osuutensa koko väestöstä (19 %). Vuoteen 1980 mennessä nuorten määrä oli laskenut 762 000:een ja osuus koko väestöstä pienentynyt 1950-luvun tasolle.

Tulevina vuosina nuorten määrä jatkuvasti vähenee. Se on seurausta syntyvyyden alentumisesta. Tällä hetkellä pystytään jo melko varmasti ennustamaan nuorten ikäluokan suuruus vuosituhatvaihteessa. Vuoteen 2000 mennessä nuorten määrä tulee ennusteen mukaan putoamaan 633 000:een, ja vuonna 2020 nuoria on enää noin puoli miljoonaa. Nuorten osuus koko väestöstä olisi enää 11 %. Tällä hetkellä vanhukset ovat vähemmistönä, mutta tulevien vuosikymmenien aikana vanhusten määrä tulee huomattavasti lisääntymään, kun taas kaikki muut ryhmät pienenevät, erityisesti juuri nuorten ryhmä. Tällainen kehitys merkitsee nuorten vaikutusmahdollisuuksien pienenemistä muihin väestöryhmiin verrattuna.

Viime vuosina väestönkehitykseen on suuresti vaikuttanut kaupungistuminen, joka on muuttanut ratkaisevasti perinteistä suomalaista yhteiskuntaa. Usein maaseudun autioitumisesta puhuttaessa keskeisellä sijalla ovat juuri nuoret. Autioituminen oli voimakkaimmillaan juuri 1970-luvun alkupuolella, jolloin maassamuutto oli vilkkaimmillaan. Tällä hetkellä suomalaisista asuu kaupungeissa noin 60 prosenttia, eivätkä nuoret ikäluokat poikkea keskiarvosta.

Avoliitot yleistyneet

Avoliittojen yleistyminen viime vuosina on vaikuttanut eniten nuoriin. He ovat solmineet 1970-luvulla huomattavasti vähemmän avioliittoja kuin aikaisemmin. Avoliitot ovat jatkuvasti lisääntyneet. Vuonna 1978 asui avoliitossa n. 160 000 henkilöä. Vuonna 1982 heidän määränsä oli kohonnut lähes 230 000:een. Nuorten osuus avoliitoissa asuvista oli kolmannes.

Taulukko 2. Väestö iän ja siviilisäädyn mukaan vuonna 1982 (tuhansina).

Ikä	Yhteensä	Naimaton Eronnut Leski	Naimi- sissa	Avoliit- tossa	Avoliitossa asuvien osuus naimisissa ole- vien ja avoliitossa asuvien summasta (%)
15-24	752	609	72	71	50
25-29	389	133	196	60	24
30-34	439	87	311	41	12
35-44	680	126	524	30	5
45-64	1 031	250	756	25	3
Yhteensä	3 291	1 205	1 856	227	11

Vuonna 1982 avoliitossa asui lähes sama määrä nuoria kuin avioliitossa (taulukko 2). Iän mukana avoliitossa asuvien osuus laskee jyrkästi, ja vanhemmista ihmisistä avoliitossa asuu enää muutama prosentti.

Avoliittojen yleistyminen on vaikuttanut avioitumisikään. Avioliitot solmitaan tällä hetkellä keskimäärin vuotta vanhempina kuin 1970-luvun puolivälissä. Ensimmäisen avioliiton solmiva mies on nykyisin keskimäärin 27-vuotias ja nainen 25-vuotias.

Avierot (taulukko 3) ovat yleistyneet, ja se heijastuu myös nuorten solmimiin avioliittoihin. Toisaalta voidaan olettaa, että avoliittojen yleistyminen on vähentänyt myös avioeroja, sillä avoliitossa asumista pidetään varsinkin nuorilla usein koeavioliittona. Avoliiton purkautuminen ei näy tilastoissa. Avioerot ovat yleistyneet kaikissa ikäryhmissä. Ne ovat kaksin-kolminkertaistuneet 1950-luvun alkupuoleen verrattuna. Myös suhteellisesti avioerot ovat lisääntyneet.

Taulukko 3. Avioerot vuosina 1951-55 ja 1976-80.

	Keskimäärin vuodessa		
	15-24	25-34	Kaikki avioerot
Miehet			
1951-55	222	1 318	3 525
1976-80	577	4 449	10 051
Naiset			
1951-55	430	1 386	3 525
1976-80	1 288	4 534	10 051

Nuoret asuvat vanhempien luona

Taulukko 4. Nuoret 18-24-vuotiaat perhesuhteiden mukaan (tuhansina) vuonna 1980.

		%
18-24-vuotiaita	534	100
Vanhempien luona asuvia	333	63
Naimisissa	88	16
Avoliitossa	69	13
Yksin asuvia	44	8

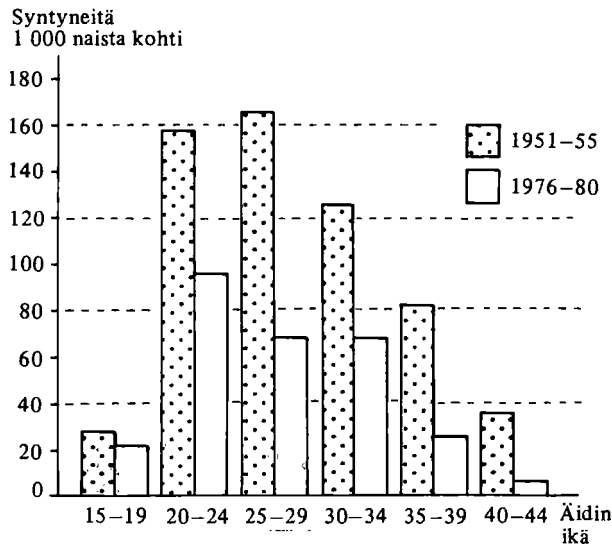
Taulukon 4 mukaan vuonna 1980 hieman yli puolesta miljoonasta 18-24-vuotiaasta asui vanhempiensa luona 63 prosenttia. Osa näistä henkilöistä saattoi olla sellaisia, jotka asuivat opiskelun vuoksi osan vuotta muualla. Yksin asui nuorista ainoastaan 8 prosenttia. Näistä oli naisia (58 %) huomattavasti enemmän kuin miehiä.

Yhä vähemmän lapsia

Viime vuosien väestönkehitykseen on eniten vaikuttanut syntyneisyyden alhaisuus. Aivan viime vuosina syntyneisyys on hieman noussut, mutta syntyneiden vuosittaiset määrät ovat nousseet ainoastaan muutamalla tuhannella edellisvuosiin verrattuna.

Viimeisten kolmenkymmenen vuoden aikana syntyneisyys on alentunut kaikissa ikäryhmissä huomattavasti (kuvio 2). Tähän on vaikuttanut koulutuksen piteneminen sekä se, että töihin on menty aikaisempaa myöhemmin. Asuntopulan vuoksi useat perheet ovat lykänneet lapsen hankkimista. Lisäksi ehkäisyvälineiden käytön yleistyminen on tuonut enemmän suunnitelmallisuutta lasten hankintaan.

Kuvio 2: Syntyneisyys vuosina 1951-55 ja 1976-80

Nuoruusiässä synnytetään lapsista yleensä puolet. Tosin viime vuosina synnyttäjien keski-ikä on noussut ja on tällä hetkellä yli 27 vuotta, kun se muutama vuosi aikaisemmin oli vielä 25 vuotta.

Avoliittojen yleistyminen näkyy ehkä selvimmin aviottomien lasten syntyvyyden nousussa, sillä avoliitossa syntynyt lapsi tulee tilastoihin aviottomana. Kun 1950-luvun alussa aviottomien lasten osuus kaikista syntyneistä oli 4,5 prosenttia, niin 1970-luvun lopulla aviottomien lasten osuus oli noussut 11,7 prosenttiin.

Aborttien määrä on 1970-luvulla alentunut. 1970-luvun puolivälissä tehtiin vielä yli 20 000 aborttia vuodessa. Sen jälkeen on aborttien kokonaismäärä laskenut vuoden 1981 tietojen mukaan lähelle 14 000:ta. Myös nuorille tehtyjen aborttien määrä on vähentynyt. Tähän on ilmeisesti vaikuttanut lisääntynyt ehkäisyneuvonta, jota nykyisin annetaan jo peruskoulussa. Kuitenkin kaikista aborteista lähes puolet tehdään tällä hetkellä alle 25-vuotiaille (taulukko 5).

Taulukko 5. Laillisten aborttien määrät vuosina 1975 ja 1981.

Ikä	1975	%	1980	%
-24	9 467	44	6 709	48
25-	12 080	56	7 411	52
Yhteensä	21 547	100	14 120	100

Muuttajat ja siirtolaiset nuoria

Viime vuosikymmeninä on maassamuutto ja siirtolaisuus vaikuttanut suuresti väestönkehitykseen. Vuosittainen puolen miljoonan ihmisen muutto ei ole pelkästään yhteiskunnallinen ongelma, vaan se on myös itse muuttavan yksilön ongelma. Sisältyyhän muuttoon paljon tavallisuudesta poikkeavaa. Usein muuttaja joutuu lähtemään kotiseudultaan vieraaseen ympäristöön, jonne totuttautuminen saattaa useinkin viedä pitkät ajat.

Erityisesti maassamuutto on nuorten ongelma. Peruskoulutuksen jälkeen joudutaan usein hakeutumaan korkeampaan koulutukseen, ja se edellyttää muuttoa toiselle paikkakunnalle. Työelämään siirrytään yleensä nuoruusvuosina. Usein juuri tuo ensimmäinen muutto saattaa olla vaikein esimerkiksi sopeutumisen kannalta.

Muuttajista on nuoria neljännes. Naisten maassamuutto on yleisempää kuin miesten, ja naiset muuttavat miehiä nuorempina. Iän mukaan (kuvio 3) voidaan erottaa selvästi kaksi ryhmää, joissa maassamuutto on yleisintä. Ensimmäkin alle kouluikäiset lapset muuttavat usein. Tämä johtuu tietysti siitä, että muuttajat ovat usein nuoria perheitä, joilla on pieniä lapsia. Toinen ryhmä taas ovat nuoret työelämään siirtyvät, jotka usein joutuvat etsimään työpaikkansa kotipaikkakuntansa ulkopuolelta.

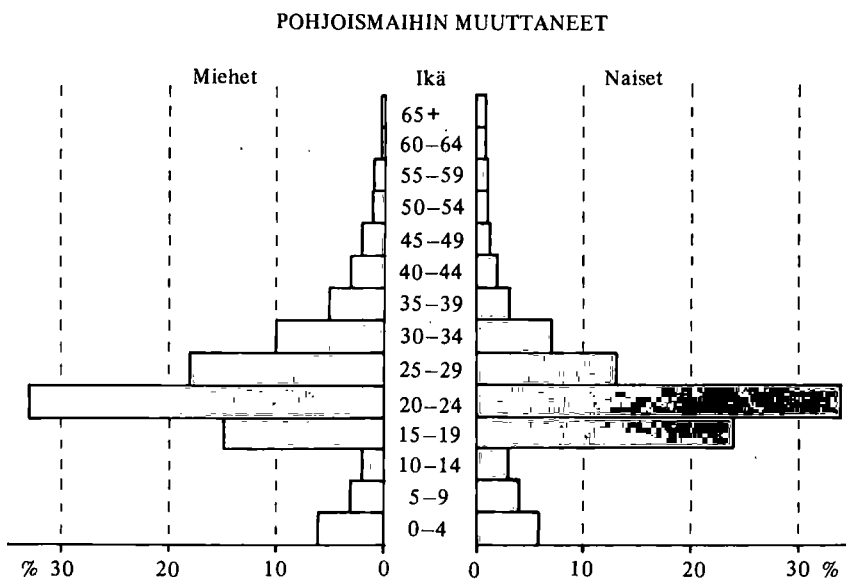
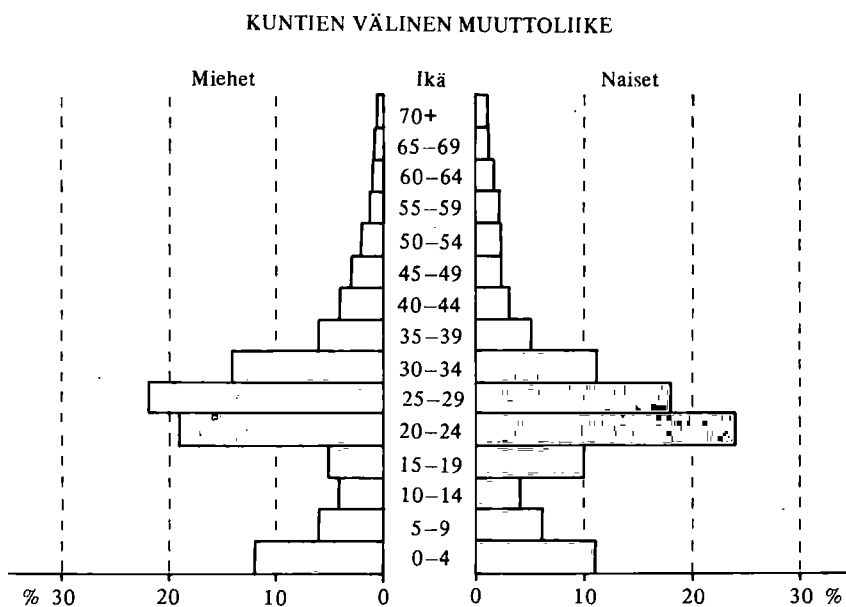
Vuonna 1980 vaihtoi asuinkuntaa lähes 60 000 nuorta. Kaikkiaan asuinkuntaa vaihtaneita oli vajaa 200 000.

Muuton syyt vaihtelevat iän mukaan (taulukko 6). Koko väestöllä työpaikan vaihto on yleisin muuton syy. Näin on myös nuorilla. Usein kuitenkin nuorilla muuttajilla on kysymys koulutuksen jälkeen ensimmäisestä vakituisesta työpaikasta. Avioliiton solmimisen vuoksi toinen puolisoista joutuu usein muuttamaan asuinkuntaa, ja siksi perhesyyt ovat muuton syynä lähes neljänneksellä nuorista. Sen sijaan asumiseen liittyvät syyt eivät nuorilla ole niin merkittäviä, sillä usein esimerkiksi oman asunnon hankinta ajoittuu myöhemmäksi. Vanhemmilla ihmisillä asumiseen liittyvät syyt ovat yleisempiä muuton syitä kuin nuorilla.

Taulukko 6. Muuton syyt iän mukaan vuosina 1977-78.

Ikä	Muuton syy					
	Työ	Asuminen	Opiskelu	Perhe	Muut	Yhteensä
15-24	45	14	10	23	8	100
25-34	48	26	4	16	6	100
35-64	42	30	0	9	19	100
65-	10	42	4	6	38	100
Yhteensä	44	23	5	7	11	100

Kuvio 3: Maassamuuttaneiden ja Pohjoismaihin muuttaneiden ikärakenne vuonna 1980

Siirtolaisten pääasiallinen kohdema on pitkään ollut Ruotsi, jonne myös monen nuoren muutto on suuntautunut. Varsinkin 1970-luvun vaihteessa Ruotsiin muutto oli runsasta, mutta sen jälkeen se on jonkin verran hii-
dastunut. Siirtolaisuutta voidaankin pitää erityisesti juuri nuorille ominaisena ilmiönä, sillä useina vuosina muuttajista puolet on ollut 15-24-vuotiaita. Siirtolaisiksi muuttavat ovatkin nuorempia kuin maassa-
muuttajat (kuvio 3), sillä erityisesti Ruotsiin lähdetään usein heti kou-
lun tai opiskelun jälkeen. Nuorten muuttoon saattaa usein liittyä myös seikkailumieltä. Onhan selvää että perheettömän henkilön on helpompi muuttaa ulkomaille kuin perheellisen.

Siirtolaisuus on vaihdellut vuosittain lähinnä Ruotsin työllisyystilan-
teen mukaan. Osittain siirtolaisuuteen on vaikuttanut myös Suomen työl-
lisyytilanne. Varsinkin nuorten muuttoon saattaa vaikuttaa Ruotsin kor-
keampi elintaso, mikä näkyi viime vuosikymmenen siirtolaisuudessa. Ruotsi
oli useille muuttajille luvattu maa, jonne muutto ratkaisi hetkellisesti
työnsaantiin liittyvät ongelmat. Ruotsin pitkälle automatisoitu teolli-
suus pystyi työllistämään sellaisia, joilla ei ollut kovin korkeaa koulu-
tusta.

Siirtolaiset ovat koulutetumpia kuin koko maan väestö (taulukko 7). Kes-
kiasteen ja sitä korkeampi koulutus on muuttajista yli 60 %:lla. Koko vä-
estön vastaavasta ikäluokasta tällaisen koulutuksen saaneita on alle puo-
let. Ainoastaan hieman yli kolmanneksella nuorista muuttajista on pelkäs-
tään peruskoulutus.

Taulukko 7. Pohjoismaihin muuttaneiden ja koko väestön koulutus vuonna 1980
(15-24-vuotiaat).

Koulutusaste	Pohjoismaihin muuttaneet (15-24-vuotiaat) (%)	15-24-vuotiaat yhteensä (%)
Perus-/kansa- koulu	38	54
Keskiaste	58	44
Korkea-aste	4	2
Yhteensä	100	100

LÄHDELUETTELO

Väestö- ja asuntolaskenta, SVT VI C: 102, 103 ja 104, Tilastokeskus, Helsinki

Väestö, SVT VI A: 145, osat I-III, Tilastokeskus, Helsinki 1982

Avoliitossa elävät 1982, Tilastotiedotus VÄ 1983:8, Tilastokeskus, Helsinki 1983

Väestöennusteet 1981-2020, Tilastollisia tiedonantoja Nro 70, Tilastokeskus, Helsinki 1983

Mauri Nieminen, Maassamuuton syyt 1977-78, Tutkimuksia Nro 82, Tilastokeskus, Helsinki 1982

NUORET JA KOULUTUS

Toimistopäällikkö Heikki Havén

- Nuorten koulutustaso nousee
- Nuoret halukkaita koulutukseen
- Koulutus ja kotitausta
- Tytöt ja pojat

Nuorten koulutustaso nousee. Koulutusaika pitenee ja kestää yhä useammalla koko nuoruusiän. Esimerkiksi vuonna 1985 peruskoulunsa päättävä nuori on parhaassa työiässä 2000-luvulla. Suomalainen nuoriso on halukas opiskelemaan ja sillä on sellaiset opiskelumahdollisuudet, joita millään aikaisemmalla sukupolvella ei ole ollut. Jälkiteolliseen tietoyhteiskuntaan siirtyminen tekee vankan yleissivistävän ja ammatillisen peruskoulutuksen välttämättömäksi. Toisaalta pitkä, yli 15 vuottakin kestävä koulutus erilaissa oppilaitoksissa pyrkii laitostamaan ja vaikeuttamaan työelämään siirtymistä. Nuorten elämässä koulussaolo ja koulutukseen liittyvät kysymykset ovat keskeisiä.

Nuorten koulutustaso nousee

Koulutustoiminta on kasvanut räjähdysmäisesti kolmen viimeisen vuosikymmenen aikana. Maan vaurastuminen ja väestön elintason kohoaminen tekivät mahdolliseksi koulutuspalvelusten lisäämisen ja koulunkäynnin pitkittämisen. Oppivelvollisuuskoulun jälkeisten oppilaitosten oppilas- ja tutkin-
tomäärät moninkertaistuivat, kuten seuraavista taulukoista käy ilmi.

Taulukko 1. Oppivelvollisuuskoulun jälkeisten oppilaitosten oppilasmäärät vuosina 1950 ja 1980.

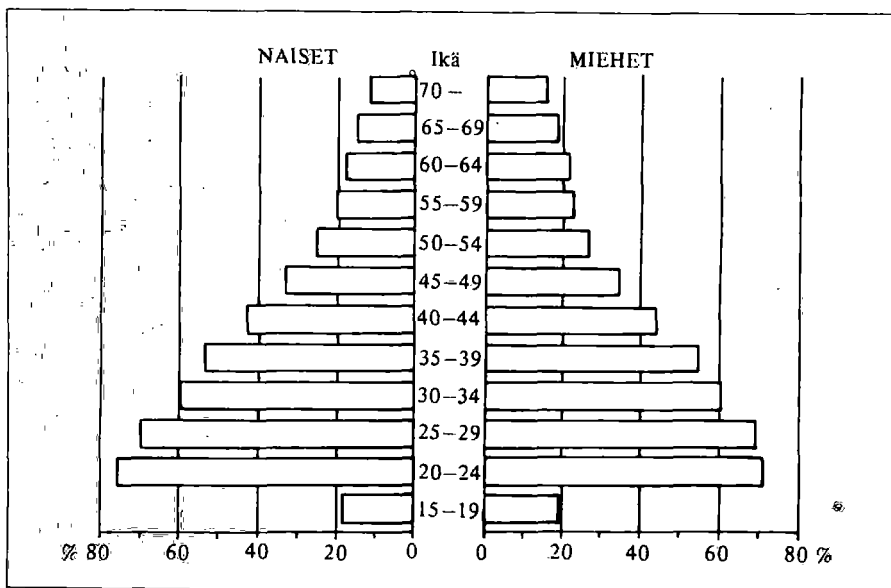
	1950	1980	Muutos (%)
Lukiot	15 000	103 000	587
Ammatilliset koulut ja opistot	36 000	142 000	294
Korkeakoulut	15 000	84 000	460
Yhteensä	66 000	329 000	398

Taulukko 2. Oppivelvollisuuskoulun jälkeiset tutkinnot vuosina 1950 ja 1980.

	1950	1980
Ylioppilastutkinto	4 100	28 700
Ammatillisten koulujen ja opistojen tutkinnot	18 000	69 000
Korkeakoulututkinnot	2 200	11 000
Yhteensä	24 300	108 700

Vuonna 1950 oli ylioppilastutkinnon suorittaneita 84 000 ja vuonna 1980 vastaava luku oli 445 000. Kun vuonna 1950 oli ammatillisen koulun, opiston tai korkeakoulututkinnon suorittaneita 0,3 miljoonaa, oli vastaava luku vuonna 1980 1,3 miljoonaa. Uusi sukupolvi on aina edeltäjiinsä koulutetumpi, kuten seuraavasta kuviostakin käy ilmi.

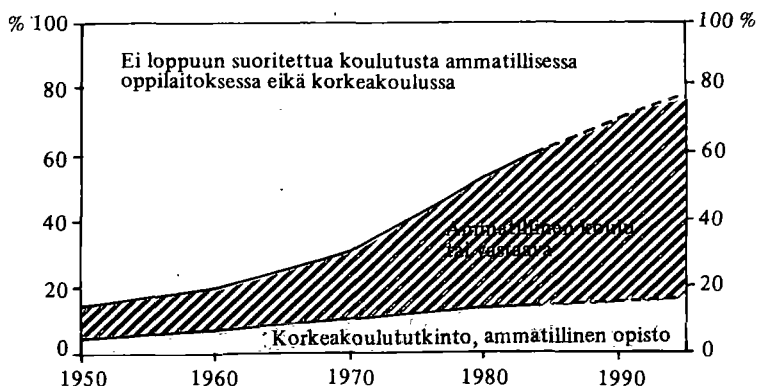
Kuvio 1: Oppivelvollisuuskoulun jälkeisen koulutuksen suorittaneiden osuus väestöstä ikäryhmittäin vuonna 1981

Koulutustoiminnan kasvuylläykkeenä olivat suurten ikäluokkien kouluikään tulo, ammatti- ja elinkeinorakenteen muuttumisesta johtuva ammattikoulutetun työvoiman tarve sekä se näkemys, että koulutus lisää yhteiskunnallista tasa-arvoa. Tänäkin korostetaan työelämän ja tietoyhteiskuntaan siirtymisen asettamia vaatimuksia. Käyttövoimana jälkiteollisessa yhteiskunnassa ovat informaatio, henkinen pääoma sekä kyky oppia uutta ja mukautua nopeisiin muutoksiin. Teoreettisen tiedon merkitys korostuu, ja koulutukselle asetetaan uusia vaatimuksia. Tänäkin koulutuspolitiikan yhtenä keskeisenä tavoitteena on antaa tuleville nuorille kokonaisuudessaan ammatillinen peruskoulutus ammatillisissa kouluissa, opistoissa tai korkeakouluissa.

Sen lisäksi, että yhä useampi nuori jatkaa opiskelua tulevana vuosina oppivelvollisuuskoulun jälkeen, saavat nuoret aikaisempaa pitemmän ja korkeatasoisemman koulutuksen. Tilastokeskuksessa laaditun ennusteen mukaan kasvaa ammatillisen koulun, opiston tai korkeakoulututkinnon suorittaneiden ja työelämään valmistuneiden osuus vuoteen 1995 mennessä 77 %:iin 25 - 35-vuotiaiden ikäryhmässä. Vuonna 1980 vastaava luku oli 53 %. Korkean asteen tutkinnon eli korkeakoulututkinnon tai ammatillisen opiston korkean asteen tutkinnon suorittaneiden osuuden arvioidaan kasvavan vuoteen 1995 mennessä 17 %:iin. Vuonna 1980 vastaava luku oli 14 % 25 - 34-vuotiaiden ikäryhmässä. (Ks. kuvio 2.)

Kuvio 2: Ammatillisista oppilaitoksista ja korkeakouluista työelämään valmistuneiden 25 - 34-vuotiaiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä 1950 - 1995

Koska tietoyhteiskuntaan siirtyminen vaatii vankkaa yleissivistävää ja ammatillista koulutusta, on kokonaan kouluttamattomien ja koulutuksensa keskeyttäneiden nuorien tulevaisuudessa ilmeisesti yhä vaikeampi siirtyä työelämään. Kaikkein huonoimmassa asemassa ovat ne oppivelvollisuusiän ohittaneet, jotka eivät ole suorittaneet edes peruskoulun päästötodistusta. Tällaisia oppilaita on 1980-luvun alkupuolella ollut prosentti eli muutamia satoja. Vailla ammatillista peruskoulutusta olevia arvioidaan olevan 1980-luvun lopulla vielä kolmasosa ikäluokasta, kuten kuviosta 2 käy ilmi.

Myös pitkään yhtämittaisessa koulutuksessa olleiden koulutuksen suorittaneiden voi olla vaikeata siirtyä työelämään. Nuorisotyöttömyys voi olla pysyvä ilmiö myös ammattikoulutettujen joukossa. Yhä useamman nuoren on

asennoituttava ja varauduttava aloittamaan tehtävässä, jossa hän ei juurikaan voi käyttää koulussa oppimiaan tietoja ja taitoja. Työ voi olla tylsää, tai se voi vaatia paljon ponnekasta uusien tietojen ja taitojen opettelua. Koulussa hankittu peruskoulutus ei yksin riitä työhön pääsyyn ja työssä menestymiseen. Kun kaikki työpaikan hakijat ovat pitkän peruskoulutuksen suorittaneita, alkavat nuoren henkilökohtaiset ominaisuudet saada ratkaisevan painon työhönottotilanteessa. Toisaalta työnantajille tulee aikaisempaa paremmat mahdollisuudet kehittää työtehtäviä ja luopua käsitteestä "ylikoulutettu".

Nuoret halukkaita koulutukseen

Tänä päivänä kaikille yhteinen oppivelvollisuuskoulu on yhdeksän vuotinen. Yleissivistävä peruskoulutus on niin pitkä, että lapsi varttuu nuoreksi, ennen kuin peruskoulu päättyy 16-vuoden iässä. Suomalainen nuori on halukas jatkamaan opiskelua vielä oppivelvollisuuskoulun jälkeenkin. Vuonna 1982 jätti 92 % peruskoulun päättäneistä hakemuksen lukioon tai ammatilliseen oppilaitokseen. Lukioon pääsi 95 % ja ammatilliseen koulutukseen 75 % hakijoista. Noin 10 000 koulutukseen halukasta peruskoulun päättäneitä jäi koulun ovien ulkopuolelle. Peruskoulun päättävästä ikäluokasta jatkoi jossakin koulutuksessa noin 80 %.

Syksyllä 1982 lukioon otettiin noin 34 000 oppilasta. Lukiossa opiskeli 16-vuotiaista noin 45 %.

Ammatilliseen koulutukseen hakee peruskoulunsa samana vuonna päättäneiden lisäksi aiemmin peruskoulunsa päättäneitä, eri vuosien ylioppilaita, koulunsa keskeyttäneitä ja ammattikoulutusta jatkavia niin paljon, että esimerkiksi vuonna 1982 hakeneista keskimäärin noin puolet pääsi haluamaansa koulutukseen. Varsin moni eli noin viidesosa peruutti saamansa opiskelupaikan. Ammatillisiin oppilaitoksiin otettiin vuonna 1982 koulutuksen eri asteille ja aloille 81 000 uutta oppilasta. Näistä ylioppilaita oli 30 % ja aikaisempi ammatillinen koulutus oli 26 %:lla otetuista. Koulutuksen ulkopuolelle jäi noin 50 000 hakijaa.

Ammattikouluissa, ammatillisissa opistoissa ja korkeakouluissa tarjolla olevien koulutuspaikkojen määrän sanelee yhteiskunta ensisijaisesti työelämän tarpeiden mukaisesti. Nuorten toiveet eivät välttämättä käy yksiin työelämän ennakoitujen tarpeiden kanssa. Joillekin suosituille aloille on moninkertainen määrä hakijoita aloituspaikkoihin nähden, ja joillekin

aloille pääsee jokainen hakija. Esimerkiksi ammatillisissa oppilaitoksissa terveydenhuoltoalalle pääsee joka seitsemäs hakija mutta esimerkiksi metalli- ja puutyöaloille voitaisiin ottaa enemmän oppilaita kuin on tulijoita. Eri linjoille pyrkimisessä on vielä erilaisia alueellisia ja kouluittaisia eroja. Kun kaikki eivät voi päästä kuvittelemaansa toiveammatiin ja kun kaikki koulutuspaikat eivät täyty koulutustoiminnasta päätävien toivomalla tavalla, tulee jatkossa yhä useammin eteen kysymys, onko nuoren ja yhteiskunnan kannalta parempi, että nuori pääsee lukioon tai haluamaansa ammatilliseen koulutukseen vai että hän jää kokonaan koulutuksen ulkopuolelle.

Korkeakouluihin pyrkineistä on 1980-luvun alkupuolella päässyt opiskelemaan keskimäärin alle 40 %. Helppoimmin on päässyt opiskelemaan luonnon-tieteitä, tekniikkaa ja kasvatustieteitä. Vaikeinta pääsy on taiteen aloille, joihin otetaan uusia oppilaita yhteensä vain muutama sata. Ikäluokasta voidaan arvioida menevän korkeakouluun kaikenkaikkiaan 12-14 %. Syyslukukaudella 1982 aloitti korkeakouluissa 12 300 uutta opiskelijaa. Näistä 96 % oli suorittanut yliopistotutkinnon.

Taulukko 3. Uusien korkeakouluopiskelijoiden pohjakoulutus syksyllä 1982.

	%
Saman vuoden oppilaita	35
Edellisten vuosien ylioppilaita	42
Yo-pohjaisen ammatillisen koulutuksen suorittaneita	16
Muun kuin yo-pohjaisen ammatillisen koulutuksen suorittaneita	3
Korkeakoulututkinnon suorittaneita	2
Muita	2
	<hr/> 100

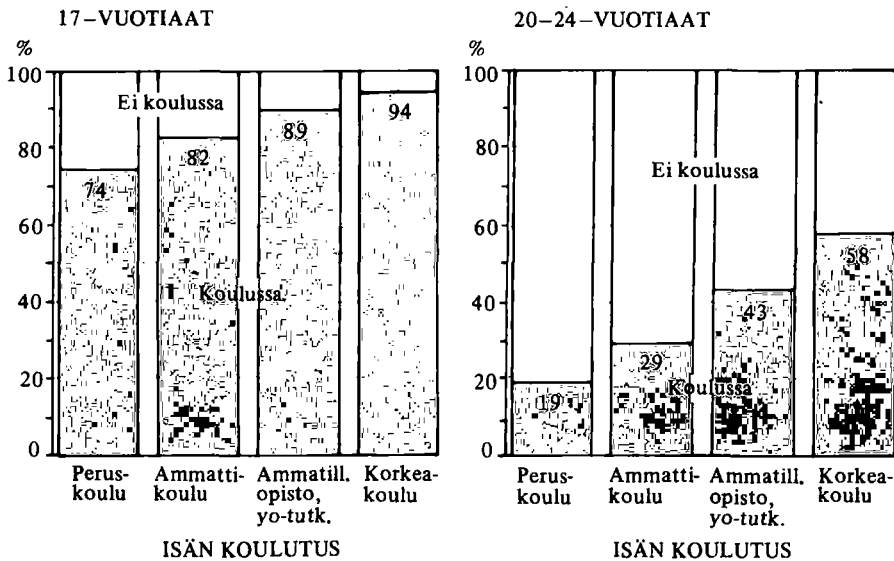
Vuoden 1981 ylioppilaista 15 % jatkoi opiskelua korkeakouluissa ylioppilaaksitulovuoteen. Ylioppilastutkinnon suorittaneista onkin jo 1970-luvun alkupuolelta lähtien suuntautunut yli puolet ammatillisiin oppilaitoksiin. Tänä päivänä ylioppilaista kaksi kolmasosaa menee ammatillisiin oppilaitoksiin joko ylioppilaspohjaisille tai peruskoulupohjaisille linjoille ja yksi kolmasosa korkeakouluihin. Sellaisia opiskelijoita, jotka eivät ole suorittaneet ylioppilastutkintoa vaan joilla on jokin ammattikoulutus, on korkeakouluihin tullut vuosittain noin 400 eli heitä on ollut 3 % kaikista uusista opiskelijoista. Vuonna 1982 joka toinen uusista korkeakouluopiskelijoista aloitti opiskelun kotiläänissään.

Koulutus ja kotitausta

Koulutusjärjestelmän määrällinen laajentaminen, massakoulutus, ei 1980-luvun alussa laadittujen tilastojen perusteella näytä poistavan eri väestöryhmistä tulevien nuorten koulutuseroja. Erot vain siirtyvät koulutuksen ylemmille asteille tai eri koulutyyppien välisiksi. Oppivelvollisuuskoulun jälkeisen koulutuksen laajentuessa opiskelua jatkavat ensin pitkän koulutuksen saaneiden ja hyvätuloisten vanhempien lapset. Viimeiseksi koulutukseen tulevat ovat alimmista sosiaaliryhmistä.

Kuten seuraavasta kuviosta käy ilmi, oli 17-vuotiaista kansa- ja peruskoulutason koulutuksen suorittaneiden isien lapsista vuonna 1980 koulussa 74 % ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden isien lapsista 94 %. Erot ovat vielä selvimät 20 - 24-vuotiaiden ikäryhmässä, jossa koulua käyvien osuus kolminkertaistuu isän koulutustason noustessa peruskoulusta korkeakouluun.

Kuvio 3: Koulussaolo isän koulutuksen mukaan vuonna 1980

Sen lisäksi, että nuoren kotitausta vaikuttaa koulutukseen osallistumiseen yleensä, kotitaustan vaikutus näkyy myös siinä, minkä tyyppisessä oppilaitoksessa opiskellaan.

Vuonna 1980 lukiota käyvillä 17-vuotiailla oli isän koulutustaso, sosioekonominen asema ja tulotaso korkeampi kuin keskimäärin 17-vuotiaiden isillä. Samoin korkeakouluissa opiskelevilla 20 - 24-vuotiailla oli keskimääräistä koulutetummat ja korkeampiin sosiaaliryhmiin kuuluvat isät.

Ammatillisten oppilaitosten oppilaiden kotitaustoissa oli eroavuuksia oppilaitostyypeittäin. Kokonaisuudessaan ammatillisten oppilaitosten oppilaat olivat suurelta osin vähemmän kouluja käyneitä ja työntekijäperheistä, mutta esimerkiksi kauppaoppilaitosten ja hoitoalan oppilaitosten oppilailla oli keskimääräistä koulutetummat ja korkeammassa sosiaalisessa asemassa olevat isät.

Kun yhtenä koulutuksen kehittämistavoitteena on ollut ja on pyrkimys koulutukselliseen tasa-arvoon ja kun tähän pyritään kehittämällä koulutustoimintaa muun muassa yhtenäiskoulun periaatteella, on yhteiskunnalle tullut ja tulossa voimakas koulutustoimintaa ohjaileva rooli. Peruskoul uudistus toteutettiin 1970-luvulla ja keskiasteen uudistus (lukiot ja ammatilliset oppilaitokset) toteutetaan 1980-luvulla. Korkeakoulujen tukinnonuudistus alkoi 1970-luvulla.

Nuoren kannalta uudistukset ja tasa-arvopyrkimykset ovat johtaneet ja johtamassa monien edistysaskeleiden ohella myös siihen, että koulussa voidaan antaa yksittäiselle nuorelle vain niukasti ja kaavamaisesti liikumavaraa, jotta hän voisi ottaa huomioon yksilölliset ominaisuutensa ja toiveensa. Yhdenmukaistuvaan suuntaan kehittyvässä yhteiskunnassa persoonallisuus ja erityisominaisuuksien kehittäminen ovat kuitenkin yksilölle arvokas rikkaus ja yhteiskunnan keskeinen voimavara.

Alueelliset erot nuorten koulutukseen osallistumisessa ovat vähäisiä. Kaupungeissa asuvat nuoret osallistuvat kuitenkin enemmän kulutukseen kuin maaseudulla asuvat nuoret, ja kaupunkilaisnuoret opiskelevat useammin lukioissa ja korkeakouluissa kuin maaseudun nuoret.

Tytöt ja pojat

Tyttöjen koulutukseen osallistuminen on viimeisten vuosikymmenten aikana lisääntynyt enemmän kuin poikien. Tultaessa 1980-luvulle osallistuivat tytöt jo enemmän koulutukseen kuin pojat, kuten seuraavasta käy ilmi.

Taulukko 4. Vuonna 1980 koulutukseen osallistuminen.

	Pojista %	Tytöistä %
17-vuotiaat	76	80
20 - 24-vuotiaat	22	27

Naisten voimakkaasti kasvanut koulutukseen osallistuminen näkyy myös siinä, että nuorista naisista suurempi osuus on suorittanut jonkin peruskoulun jälkeisen koulutuksen kuin miehistä, kuten edellä kuviosta 1 näkyy.

Lukuvuonna 1980/81 peruskoulun päättöluokan tytöillä oli keskimäärin 0,6 numeroa parempi keskiarvo kuin pojilla. Lukiossa oli joulukuussa 1980 viimeisen luokan syysarvostelussa keskiarvojen erotus 0,3 numeroa tyttöjen hyväksi.

Taulukko 5. Naisopiskelijoiden osuus eri koulutyypeissä 1980-1982.

	Naisoppilaita (%)		
	Lukiot	Ammatilliset oppilaitokset	Korkeakoulut
1950	53	..	40
1960	55	..	49
1970	57	43	45
1980	60	46	50
1982	60	48	50

Lukioissa ovat tytöt olleet enemmistönä jo 1920-luvulta lähtien. Ammatillisiin oppilaitoksiin otetuista uusista oppilaista ja tutkinnon suorittaneista on 1980-luvun alusta lähtien ollut suunnilleen yhtä paljon tyttöjä ja poikia. Se, että ammatillisissa oppilaitoksissa on vielä enemmän miehiä, johtuu siitä, että poikien harrastamien alojen koulutus on pidempää kuin tyttöjen. Korkeakouluopiskelussa koulutusaste-erot sukupuolten välillä ovat selviä. Esimerkiksi lukuvuonna 1982/83 kaikista korkeakoulututkinnon suorittaneista oli naisia 53 %, mutta lisensiaatti- ja tohtoritutkinnon suorittaneista heitä oli 24 %. Erot koulutusasteen suhteen eivät koko koulujärjestelmän huomioon ottaen kuitenkaan ole suuria ja ne ovat tasoittumassa.

Sukupuoli vaikuttaa eniten koulutusalan valintaan. Esimerkiksi naisten osuus ammatillisten oppilaitosten oppilasmäärästä vuonna 1980 vaihteli hoitoalojen 94 %:sta teollisuuden ja tekniikan 14 %:iin. Millään koulutusalalla naisten ja miesten osuudet eivät olleet tasan. Sukupuolten väliset erot ovat verrattain yleismaailmallisia ja hitaasti muuttuvia.

Pojat tarvitsevat erityisopetusta selvästi enemmän kuin tytöt ja tarve vaihtelee oppilastyypeittäin. Tämä käy ilmi taulukosta 6.

Taulukko 6. Peruskoulun erityisopetus lukuvuonna 1981/82.

	Erityisopetusta saaneita oppilaita	Poikien osuus %	Erityisopetusta saaneiden osuus peruskoulun oppilasmäärästä %
Näkö- ja kuulovammaiset.....	1 100	58	0,2
Liikuntavammaiset	900	65	0,1
Intellektuaalisesti poikkeavat	9 800	63	1,7
Emotionaalisesti häiriintyneet ja sosiaalisesti sopeutumattomat	8 200	83	1,4
Puhe-, lukemis- ja kirjoittamishäiriöiset	72 500	68	12,3
Muut	2 300	68	0,4
Yhteensä	94 800	69	16,0

Erityisesti kiinnittyy huomio emotionaalisesti häiriintyneisiin ja sosiaalisesti sopeutumattomiin oppilaisiin, joista vain vajaa viidennes oli tyttöjä. Näiden erityisoppilaiden määrä kasvoi huomattavasti 1970-luvun lopulla vallinneeseen tilanteeseen verrattuna.

LÄHDELUETTELO

Tilastokeskuksen tutkimuksia nro 94, Aila Repo, Väestön tutkinto ja koulutus rakenne-ennuste 1981-1995.

Tilastotiedotukset, Hannele Hermunen, Oppilaiden sosiaalinen tausta vuonna 1980, KO 1983:7 ja Koulutukseen osallistuminen alueittain vuonna 1980, KO 1983:14.

Tilastokeskuksen KO-sarjan (Koulutus ja tutkimus) tilastotiedotteet, Suomen virallisen tilaston julkaisut: Yleissivistävät oppilaitokset XA, Ammatilliset oppilaitokset XB ja Korkeakoulut XXXVII.

Yhteisvalintatietoja Ammattikasvatushallituksesta.

NUORET TYÖELÄMÄSSÄ

Yliaktuaari Salme Kiiski

- Nuorten miesten ja naisten työssäkäynti
- Nuoret työelämän murroksessa
- Työelämän alku mutkistunut
- Nuoret työssä
- Nuorten työttömyys
- Työttömyyden kesto
- Toimet nuorisotyöttömyyden torjumiseksi
- Koulutus paras lääke työttömyyteen

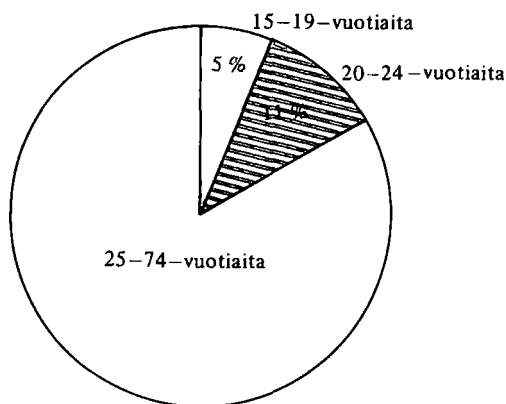
Nuoret menevät töihin usein 17 vuoden iässä. Vuonna 1982 oli keskimäärin joka neljäs 17-vuotias työelämässä joko työssä tai työttömänä. Kaikista 15-24-vuotiaista nuorista oli työelämässä yli puolet. Nykyään nuoret aloittavat työnteon vanhempana kuin ennen, mikä johtuu koulutuksen pidentymisestä. Niinpä alle 20-vuotiaiden työssäkäynti on vähentynyt viime vuosina, mutta 20-29-vuotiaiden vastaavasti lisääntynyt.

Taulukko 1. Työelämässä mukana olevien nuorten osuudet ikäryhmittäin.

Vuosi	Ikä			
	15-24 v %	15-19 v %	20-24 v %	25-29 v %
1965	60	55	68	80
1970	55	43	66	81
1980	55	40	70	86
1982	54	37	71	88

Vuonna 1982 työssäkäyviä ja työttömiä nuoria (15 - 24 v) oli keskimäärin 407 000, joista kolmannes oli alle 20-vuotiaita. Kaikista työelämässä mukana olleista oli nuorten osuus 16 prosenttia. Nuorten osuus on laskenut viimeisen 20 vuoden aikana vajaalla 7 prosentilla, mikä johtuu osaksi ikäluokan pienenemisestä.

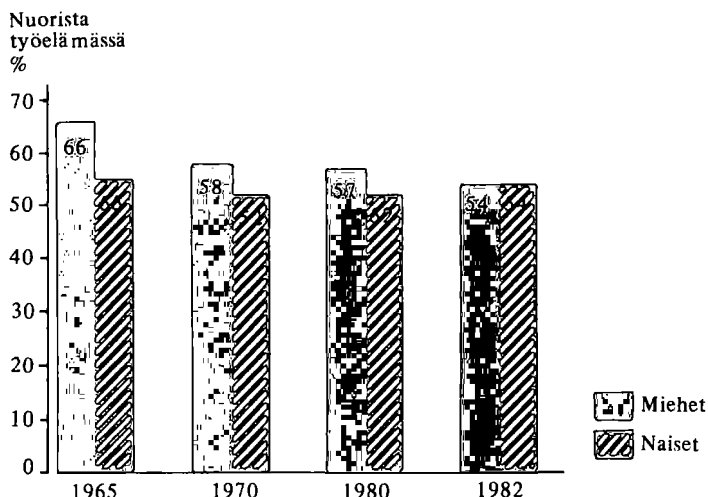
Kuvio 1: Nuorten osuudet kaikista työelämässä mukana olevista

Nuorten miesten ja naisten työssäkäynti

1960-luvulla ja vielä 70-luvullakin nuorten miesten työssäkäynti oli selvästi yleisempää kuin naisten. 1980-luvulla erot ovat tasoittuneet siten, että vuonna 1982 nuorten naisten työssäkäynti oli yhtä yleistä kuin miesten. Erot alkavat näkyä taas 25 - 29-vuotiaiden ikäluokassa, jossa miehistä kävi töissä 92 prosenttia ja naisista 83 prosenttia.

Kuvio 2: Työelämässä mukana olevien nuorten (15 - 24 v) osuudet sukupuolen mukaan

Nuoret työelämän murroksessa

1970-luvun alkupuoli oli voimakkaan yhteiskunnallisen muutoksen aikaa. Maataloudessa työskentelevien määrä oli pudonnut 200 000:lla kymmenessä vuodessa. Teollisuus ja erilaiset palvelualat vetivät väkeä, mutta eivät kuitenkaan tarpeeksi. Tekninen kehitys loi uusia työpaikkoja, mutta vei niitä samalla vanhoilta perinteisiltä aloilta. Suhdanteille herkkä teollisuus ei aina taannutkaan varmaa työpaikkaa.

Muutosten kielteiset vaikutukset kohdistuivat muita enemmän työkokemusta vailla oleviin nuoriin, sillä 70-luvun alussa olivat suuret ikäluokat astumassa työelämään. Tästä lähtien nuoret ovat olleet kaksi kertaa alttiimpia joutumaan työttömäksi kuin muu väestö. Samoihin aikoihin nuorten tasa-arvoisuutta parantamaan tarkoitettu minimipalkkalaki saattoi myös osaltaan rajoittaa nuorten työhön ottamista.

Yhteiskunnan muuttuminen on jatkunut voimakkaana 80-luvulla. Teollisuuden kasvuaika on ohi, ja nyt ollaan siirtymässä tieto- ja informaatioyhteiskuntaan. Ihminen korvataan koneella, mistä johtuu, että työttömyys ei ole kääntynyt laskuun nousukausista huolimatta. Työelämässä tapahtuu muutoksia entistä nopeammin. Muutoksiin sopeutuminen vaatii koulutusta. Näin ollen nuoret, joilla on jo hyvä yleissivistävä ja ammatillinen peruskoulutus, ovat usein paremmassa asemassa, kuin vanhempi, vähemmän koulutusta saanut sukupolvi.

Työelämän alku mutkistunut

Yhteiskunnan mutkistuminen on kuitenkin vaikeuttanut myös nuorten työelämän tuloa. Työnsaanti ja oman ammatin löytäminen eivät enää olekaan itsestään selviä asioita. Koska koulutuksen ja työpaikan välillä ei ole kovinkaan kiinteitä siteitä, on varsin yleistä, että nuori opiskelunsa päätyttyä on jonkin aikaa työttömänä. Hän joutuu myös usein työtä etsiessään tyytymään tilapäisiin töihin, joiden loputtua taas seuraa työttömyys. Työ ei myöskään aina vastaa koulutusta.

Taulukko 2. Työttömänä viimeisen 12 kk:n aikana olleet (prosenttiosuus koko ikäryhmästä).

Vuosi	15-24 v	Miehet	Naiset	15-64 v
	Yht. %	%	%	Yht. %
1978	25	28	22	16
1980	18	18	18	11
1982	20	21	19	13

Taulukon luvut osoittavat, että vuonna 1982 joka viides nuori oli ollut työttömänä edeltäneen vuoden aikana. Koko 15-64-vuotiaasta väestöstä työttömänä oli ollut 13 prosenttia.

Vaikka nuorella olisi korkeatasoinen koulutus takanaan, hän ei siitä huolimatta saa aina heti työtä. Keskiasteen ja korkean asteen tutkinnon suorittaneista vuonna 1979 tehty sijoittumistutkimus osoitti, että puolet oli ollut työttömänä jonkin aikaa valmistumisensa jälkeen. Vielä puoli vuotta myöhemmin työttömänä oli yli 10 prosenttia. Työhön sijoittuneista lähes neljännes oli sijoittunut oman käsityksensä mukaan huonosti koulutustaan vastaaviin tehtäviin. Tyytyväisimpiä sijoittumiseensa olivat hoitoalan ja opettajankoulutuksen saaneet.

Samansuuntaisia tuloksia on saatu 1980-luvun alussa AKAVAS-tutkimuksilla, jotka ovat ammatillisesta koulutuksesta valmistuneiden alueellisia seurantatutkimuksia. Vastaajat olivat valmistuneet 4-5 vuotta aikaisemmin ja olivat iältään 23-25-vuotiaita. Noin 60 prosenttia oli saanut heti työtä, mutta muut olivat olleet työttömänä. Vain puolet nuorista oli sijoittunut heti tai yleensä tutkimusjakson aikana koulutustaan vastaavaan työhön. Yksi keskeisimpiä tietoja nuoren kannalta oli se, että työttömyys oli sitä yleisempää, mitä alemmistasoinen koulutus nuorella oli. Toinen merkittävä tulos oli, että työ vastasi koulutusta parhaiten niillä, jotka olivat saaneet eniten koulutusta.

Työelämän alun hankaluus ilmenee nuorilla myös työpaikan epävarmuutena. Vuonna 1982 vajaalla kolmanneksella työssäkävivistä nuorista työsuhde oli määräaikainen. Osalla tosin määräaikaisuus saattaa olla toivottuakin esimerkiksi opiskelun takia. Oman paikan löytämisen vaikeudesta kertoo myös se, että nuoret vaihtavat työpaikkaa usein. Esimerkiksi vuonna 1981 nuorista palkansaaajista joka viides oli vaihtanut työpaikkaa viimeisen puolen vuoden aikana, kun sen sijaan muilla vastaava osuus oli vain 7 prosenttia. AKAVAS-tutkimuksessa ilmeni myös, että vielä 5 vuoden jälkeen valmistumisesta joka viides ajatteli ammatin vaihtoa.

Nuoret työssä

Työssäkäyviä nuoria (15-24 v) oli vuonna 1982 keskimäärin 364 000. Heistä noin puolet oli miehiä ja puolet naisia. Eniten alle 25-vuotiaita työskenteli teollisuudessa (95 000), julkisissa palveluissa (92 000) ja kaupan toimialalla (62 000). Maa- ja metsätalous työllisti 36 000 nuorta. Suurin osa työssäkävivistä nuorista oli toisen palveluksessa. Yrittäjänä toimi vain 3 prosenttia.

Nuoret ovat keskimääräistä useammin osa-aikatyössä. Osa-aikatyötä tekee joka kymmenes nuori työllinen, kun sen sijaan kaikista työllisistä osa-aikaisia on 8 prosenttia. Useimmilla on lyhyeen työaikaan syynä opiskelu. Vuorotyössä on noin 17 prosenttia nuorista, mikä on keskimääräistä (12 %) enemmän. Sen sijaan yli- ja sivutyötä nuoret tekevät muita vähemmän. Poissaolo-tiedot osoittavat, että nuoret ovat sairauden takia vähemmän poissa töistä kuin vanhemmat työntekijät.

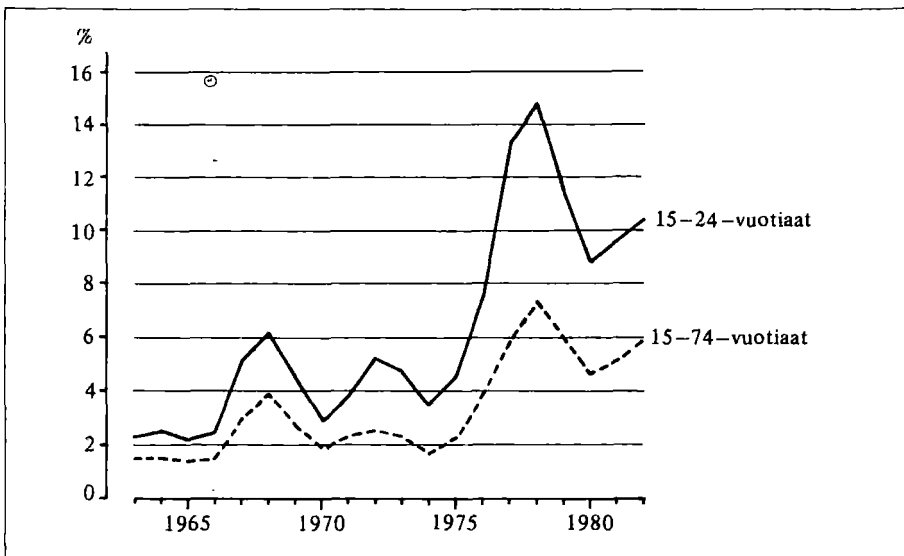
Nuorten työttömyys-

Nuorten työttömyysluvut ovat aina olleet keskimääräistä suurempia. Tilanne kuitenkin vaikeutui entisestään 70-luvun alussa, kuten edellä on kerrottu. Työttömyys oli pahinta vuonna 1978, jolloin 15 prosenttia nuoresta työvoimasta oli työttömänä. 1980-luvulla nuorten työttömyys on hieman helpottunut 70-luvun loppuun verrattuna. Tähän ovat vaikuttaneet ikäluokan pieneminen ja nuoriin kohdistettujen työllistämistoimien lisääminen.

Taulukko 3. Työttömät ja työttömyysasteet.

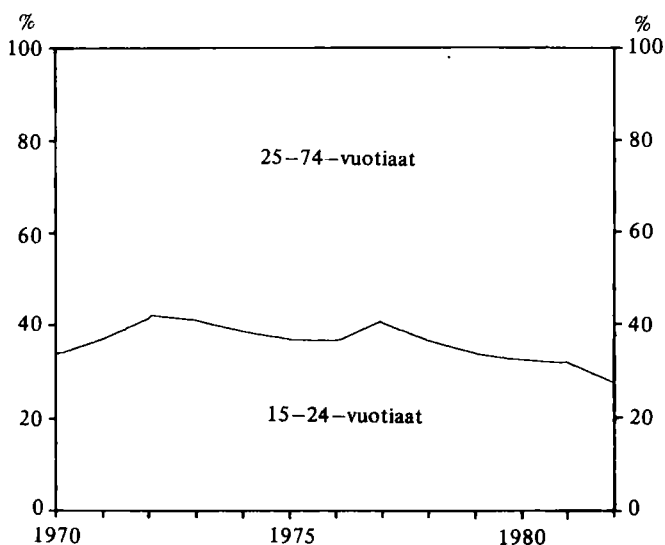
Vuosi	Työttömät	Työttömyysasteet (työttömien osuus työssäkäyvien ja työttömien summasta)			
		15-24 v henkeä	15-74 v henkeä	15-24 v %	15-74 v %
1965	11 000		32 000	2,2	1,4
1970	14 000		41 000	2,9	1,9
1978	63 000		172 000	14,8	7,3
1979	48 000		143 000	11,5	6,0
1980	38 000		114 000	8,9	4,7
1981	40 000		127 000	9,7	5,1
1982	43 000		149 000	10,5	5,9

Kuvio 3: Työttömyysasteet v. 1963-1982

Koska työttömyys on 80-luvulla jälleen ollut nousussa, ovat nuortenkin työttömyysluvut nousseet, mutta keskimääräistä vähemmän. Suomen tilanne on parempi verrattuna moniin muihin OECD-maihin. Alle 25-vuotiaiden osuus työttömistä on meillä alhaisimpia näissä maissa. Tämä osuus oli vuonna 1982 Suomessa 28 prosenttia, Ruotsissa 38 prosenttia, Italiassa 62 prosenttia ja USA:ssa 41 prosenttia. Esimerkiksi Ruotsissa, jossa työttömyys on ollut vähäistä (3,6 prosentin työttömyysaste), nuorten työttömyysaste oli vuonna 1982 lähes 10 prosenttia eli melkein sama kuin Suomessa.

Kuvio 4: Nuorten osuudet työttömistä v. 1970-1982

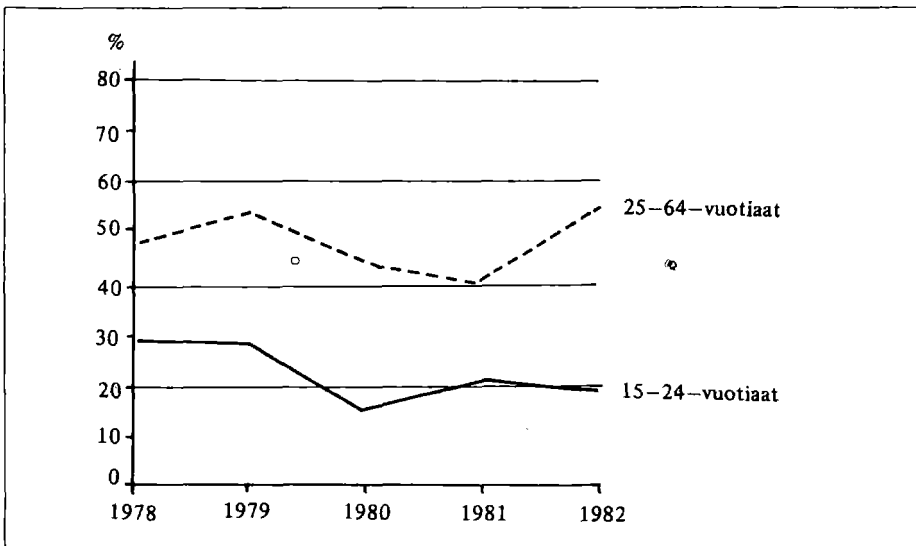

15-24-vuotiaiden naisten työttömyysluvut olivat vielä 1960- ja 1970-luvulla miesten lukuja alhaisempia. Naisten työssäkäynnin lisääntyessä ovat myös naisten työttömyysluvut nousseet miesten tasolle.

Työttömyyden kesto

Vähäinen työkokemus ja joillakin vielä alhainen koulutustaso vaikeuttavat eniten nuorten työnsaantia. Vaikka nuoret joutuvatkin muita herkemmin työttömiksi, työttömyysjaksot ovat keskimääräistä lyhyempiä. Tämä johtuu osaksi siitä, että nuoret suhtautuvat työssäkäyntiin muita joustavammin. Työpaikan pysyvyys, työajan säännöllisyys tai kokopäiväisyys eivät merkitse nuorille yhtä paljon kuin vanhemmille työntekijöille. Perhe-esteet eivät myöskään rajoita liikkumista samalla tavalla kuin muilla. Nuorten keskimääräiset työttömyysjaksot jäävät lyhyemmiksi myös sen takia, että osa siirtyy välillä työelämästä opiskelemaan tai esimerkiksi asepalvelusta suorittamaan.

Kuvio 5: Yli puoli vuotta työttömänä olleiden osuudet ikäluokan työttömistä

Työttömistä tehdyt selvitykset osoittavat, että nuorissa on pitkäaikaisytyttömiä huomattavasti vähemmän kuin muissa ikäryhmissä. Vuonna 1982 työttömistä nuorista vajaalla viidenneksellä työttömyys oli kestänyt yli puoli vuotta haastatteluhetkeen mennessä. 25-vuotta täyttäneistä työttömistä yli puoli vuotta työttömänä olleita oli jo runsas puolet. Kuvio 5 näkyy myös, että pitkäaikaistyöttömiä on nuorilla kääntynyt laskuun päinvastoin kuin muilla.

Alle 25-vuotiaiden nuorten työttömyys kesti vuonna 1982 keskimäärin 3 kuukautta, kun keskiarvo sen sijaan oli 5 ½ kuukautta. Selvitys on tehty työvoimatoimistoissa työnhakijoina olevien työttömyyden kestosta. Työttömyyden kestoon todettiin vaikuttavan erityisesti ammattitaito, työkokemus ja koulutus. Pisimpiä työttömyysjaksot ovat olleet kotitaloustyöstä työelämään tulevilla naisilla.

Toimet nuorisotyöttömyyden torjumiseksi

Nuorten työllisyysongelmiin on viime vuosina kiinnitetty erityistä huomiota. Pidentämällä koulutusaikoja (peruskoulun 10. luokka), järjestämällä jatkokoulutusta ja yleensä laajentamalla koulutusta on osa työelämään tulossa olevista nuorista pysytetty työvoiman ulkopuolella. Sama vaikutus on ollut vapaaehtoisten varusmiesten määrän lisäyksellä. Työvoimatoimistoissa on myös tehostettu nuorten palveluja perustamalla työhönsijotusasiain neuvojien toimia.

Nuorten työllistäminen valtion tuella on myös huomattavasti lisääntynyt viime vuosina. Vaikka työpaikat ovat usein olleet määräaikaaisia, niillä on kuitenkin lievennetty työttömyyden pahimpia haittoja. Uusimpia toimenpiteitä on nuorten yhteiskuntatakuu, joka tuli pysyväksi ja laajeni koko maahan vuoden 1984 alusta. Takuu merkitsee mm. sitä, että työnantaja voi saada tuhannen markan tuen kuukaudessa vuoden ajan työllistäessään alle 25-vuotiaan työttömän. Työnantajille maksetaan myös erikoistukea, kun he työllistävät yli vuoden työttömänä olleita nuoria. Yksi tukimuoto on 16- ja 17-vuotiaille maksettava harjoitteluraha. Rahaa maksetaan nuorelle, jonka työvoimatoimisto ohjaa tutustumaan työelämään.

Yhteiskuntatakuun keskeisin merkitys nuorelle on koulutuksen ja työelämän lähentäminen. Samalla nuoret saavat työkokemusta, joka on tärkeä tekijä kilpailtaessa työpaikoista.

Koulutus paras lääke työttömyyteen

Pitkän aikavälin keino nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi on koulutus. Nopeat toimialarakenteen ja teknologian muutokset vaativat myös koulutuksen jatkuvaa kehittymistä. On ilmeistä, ettei oppilaitoksissa annettu opetus pysty nopeasti vastaamaan muuttuviin vaatimuksiin. Syntyy kuilu työelämän vaatimusten ja toisaalta työntekijöiden taitojen välillä. Tässä on suuri

haaste kouluviranomaisille ja nuorille itselleen. Tilannetta helpottaa se, että nuorten asenteet koulutukseen ovat keskimääräistä myönteisempiä. Pitkään työttömänä olleiden koulutusmotivaatio on kuitenkin usein heikko.

Koulutuksen merkitystä työnsaannissa osoittaa myös työvoimaministeriön selvitys niistä vaatimuksista, joita esiintyy työttömien työhön sijoittumisessa. Runsas 40 prosenttia nuorista sijoittui työhön helposti, mutta huomattavasti muita työnhakijoita useammin (37 prosenttia) nuoret luokiteltiin ryhmään "lisäkoulutusta tarvitsevat". Lisäkoulutuksen jälkeen työhön sijoittuminen olisi helpompaa.

Koulutuksen tärkeys ilmenee varsin selvästi myös verrattaessa työssäkävien ja työttömien koulutustasoa. Vuoden 1982 tilastojen mukaan työttömistä oli 60 prosenttia sellaisia, joilla ei ollut mitään perusasteen jälkeistä koulutusta. Vastaava osuus työssäkävillä oli 45 prosenttia. Henkilöillä, joilla ei ole peruskoulun jälkeistä koulutusta, on moninkertainen riski joutua työttömäksi verrattuna korkean asteen koulutuksen saaneisiin. Tilastojen keskiarvot kertovat tässä tapauksessa kaikille: koulutus kannattaa aina.

LÄHDELUETTELO

Axelson Leea-Liisa, Nuorisotyöttömyys ja nuorten neuvojen toiminta, Työvoimaministeriö, Työvoimapolitiittisia selvityksiä n:o 41, 1982.

Ennakkotietoja työvoimatiedustelun korjatuista luvuista, vuosi- ja neljännesvuositaulut 1976-82, Tilastokeskus, Tilastotiedotus TY 1983:23.

Jokinen Merja, Nuorten tie työelämään on mutkikas, Avo (Ammatinvalinta) 1/1983.

Lönnberg Oiva, Työttömyyden keston kehitys viime vuosina, Työvoimaministeriö, Työvoimakatsaus 1983:4.

Ristimäki Toini, Köngäs Olavi, Työttömien työnhakijoiden työhönsijoittumisedellytykset, Työvoimaministeriö, Työvoimakatsaus 1981:3-4.

Työvoimatiedustelu, Koulutusrakennetilasto 1982, Tilastokeskus, Tilastotiedotus TY 1983:22.

Työvoimatiedustelun tuloksia vuosilta 1959-1975, Tilastokeskus, Tilastollisia tiedonantoja n:o 61, Helsinki 1978.

Työvoimatutkimuksen aineistot, Tilastokeskus.

Työvoimatutkimus 1981, Tilastokeskus, Tilastotiedotus TY 1982:21.

Vuonna 1977 keskiasteen ja korkean asteen tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen työmarkkinoille v. 1979, Tilastokeskus, Tilastotiedotus TY 1981:11.

NUORTEN AJANKÄYTTÖ

Tutkija Iiris Niemi

- Opiskelusta ansiotyöhön
- Naisten ja miesten elämäntavan eriytyminen
- Nuoruus elämän murrosvaiheena

Nuoruus on varttuneempien ihmisten mielikuvissa ruusuista aikaa, jolle on tunnusomaista vapaus ja huolettomuus: vapaa-aikaa on paljon, eivätkä velvollisuudet kahlitse. Nuoret itse ovat eri mieltä. Tulevan työpaikan varmistamiseksi on opiskeltava ahkerasti. Vapaa-aikaa on vähän ja sitäkin varjostaa huoli tulevaisuudesta.

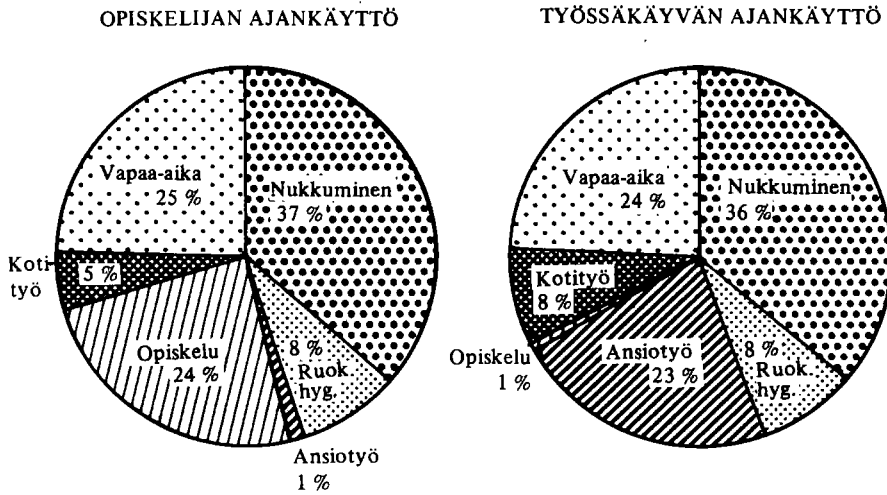
Mitä on olla nuori 1980-luvulla? Yleiskuvan nuorten elämäntavasta saamme tarkastelemalla, miten nuoret käyttävät aikaansa. Miten paljon aikaa vie opiskelu? Jääkö nuorelle vapaa-aikaa? Nuoruus on elämäntavan murrosvaihetta. Opinnot vaihtuvat ansiotyöhön, perustetaan oma perhe ja hankitaan lapsia. Miten nämä muutokset näkyvät arkielämän ajankäytössä? Onko nuorten naisten ja miesten elämäntavassa eroja?

Tilastokeskuksessa on tehty laaja ajankäyttötutkimus, jossa vastaajat pitivät 10 minuutin tarkkuudella päiväkirjaa kahden vuorokauden tekemisistään. Tämän luvun tiedot perustuvat pääosin tähän tutkimukseen.

Opiskelusta ansiotyöhön

Nuoren elämässä tapahtuu suuria muutoksia 15 ja 24 ikävuoden välillä. Kun 15-vuotiaat vielä ovat koulussa, on 24-vuotiaista sen sijaan jo valtaosa siirtynyt työelämään. Näin ollen ei 15-24-vuotiaiden kohdalla voida puhua yhtenäisestä elämäntavasta. Keskiarvon esittäminen nuorisosta kuvaa kaikkia, mutta ei ketään. Keskiarvonuorelta menee opiskeluun 13 prosenttia ajasta ja ansiotyöhön 10 prosenttia. Tällaista ihmistä ei todellisesta elämästä kuitenkaan löydy. Tämän takia katsomme, miten opiskelija ja työssäkäyvä nuori käyttävät aikaansa.

Kuvio 1: Opiskelevan ja työssäkäyvän nuoren ajankäyttö

Opiskelijan ja työssäkäyvän nuoren ajankäytön rakenne on hyvin samankaltainen. Erona on vain se, että toinen käyttää opiskeluun saman ajan, jonka toinen käyttää työntekoon. Kotitöihin työssäkäyvältä nuorelta sen sijaan kuluu hieman enemmän aikaa kuin opiskelijalta. Tämä johtuu erilaisesta perhetilanteesta. Työssäkäyvät nuoret ovat keskimäärin hieman vartuneempia kuin opiskelijat, ja näin ollen useampi heistä on muuttanut pois vanhempiansa kodista, jolloin myös vastuu kodinhoidosta on siirtynyt nuorelle itselleen.

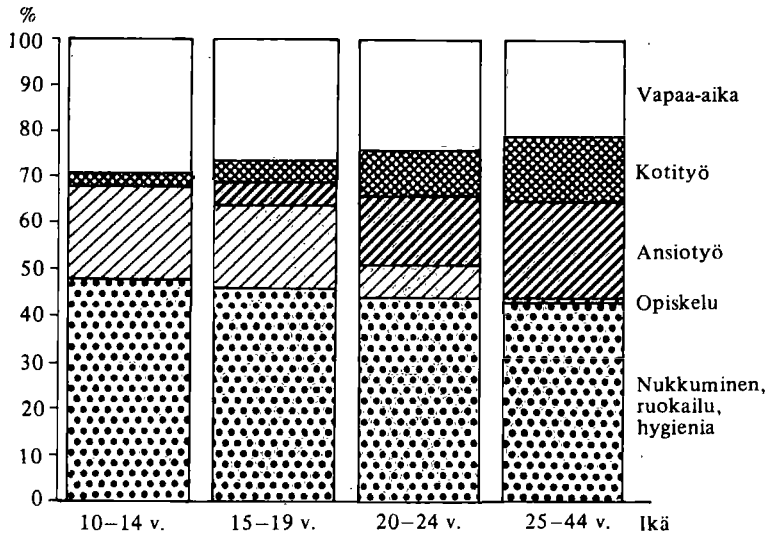
Kokonaistyöajalla tarkoitetaan ansiotyöhön, opiskeluun ja kotityöhön käytettyä yhteisaikaa. Mukaan lasketaan myös matkaan kuluva aika. Opiskelijan kokonaistyöaika on hieman lyhyempi kuin työssäkäyvän nuoren.

	Opiskelija	työssäkäyvä nuori
Opiskelu	40 t/vk	0 t/vk
Ansiotyö	2 t/vk	39 t/vk
Kotityö	8 t/vk	14 t/vk
Kokonaistyöaika	50 t/vk	53 t/vk

Opiskelijat rahoittavat opintojaan osa-aikatyöllä, mutta opiskelu näyttää lähes kokonaan päättyvän silloin, kun siirrytään päätoimisesti työelämään. Alle 25-vuotiaalla työssäkäyvällä on kuitenkin selvästi enemmän vapaa-aikaa kuin iäkkäämmillä: 25-44-vuotiaiden työssäkäyvien kokonais-työaika on keskimäärin 62 tuntia viikossa.

Ajankäytön muuttuminen kokopäiväisestä koulunkäynnistä kokopäiväiseen työssäkäyntiin näkyy kuviosta 2, jossa ovat mukana myös nuoruutta edeltävä ikävaihe ja sitä seuraava varhaisaikuisuus.

Kuvio 2: Ajankäytön rakenne iän mukaan

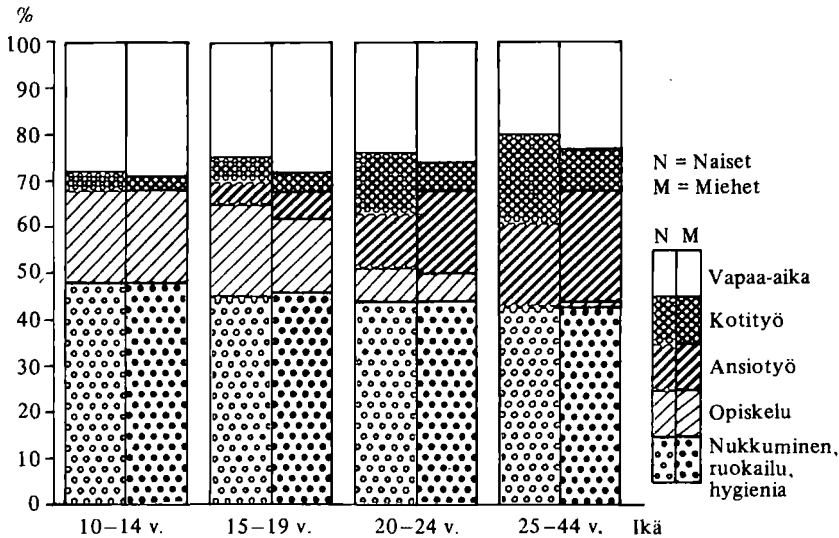

Unentarve vähenee nuoruusvuosien aikana: 15-19-vuotiaat nukkuvat keskimäärin yhdeksän tuntia vuorokaudessa, 20-24-vuotiaat kahdeksan ja puoli tuntia ja aikuiset noin kahdeksan tuntia. Iän mukana lisääntyy niin ansio- kuin kotityöhönkin käytetty aika. Samalla vähenee vapaa-ajan määrä. Nuorilla on päivittäistä vapaa-aikaa tunnin verran enemmän kuin aikuisilla.

Naisten ja miesten elämäntavan eriytyminen

Alle 15-vuotiaiden tyttöjen ja poikien ajankäytön perusrakenne on hyvin samankaltainen. Opiskeluun käytetään saman verran aikaa, ja vapaa-aikaa on yhtä paljon. Kotitöitä tytöt kuitenkin tekevät jo lapsena hieman enemmän kuin pojat. 10-14-vuotiaat tytöt käyttävät niihin keskimäärin 55 minuuttia päivässä, pojat 40 minuuttia.

Kuvio 3: Ajankäytön rakenne iän ja sukupuolen mukaan

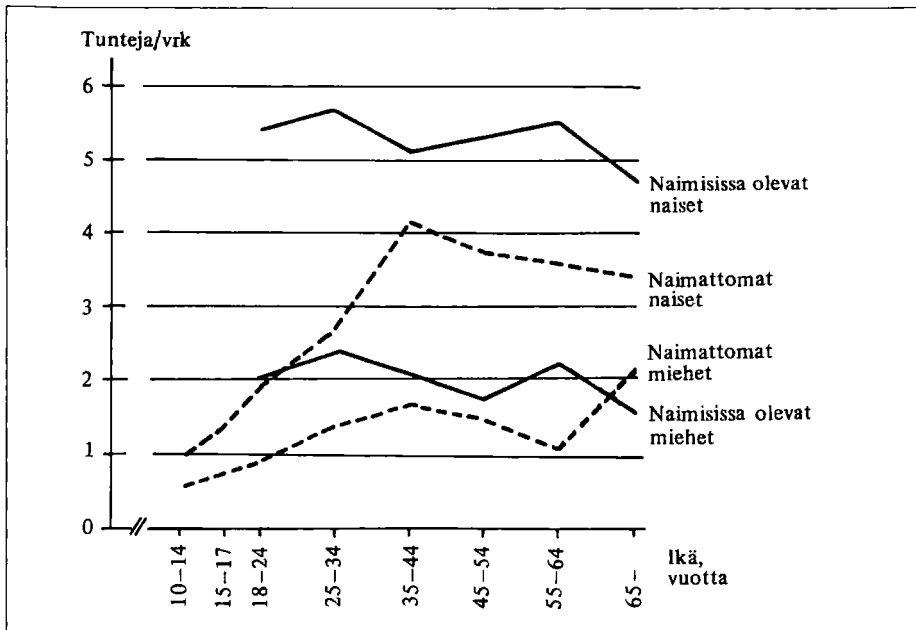

Nuoruusvuosina naisten ja miesten ajankäytöt eriytyvät. "Nuoret ja koulu-tus" -luvussa havaittiin, että peruskoulutuksen jälkeisen tutkinnon suorittaa nykyisin useampi nainen kuin mies. Tämä ero näkyy selvästi myös ajankäytössä. 15-19-vuotiaat tytöt käyttävät opiskeluun selvästi enemmän aikaa kuin pojat. Miehet siirtyvät naisia aikaisemmin työelämään, mikä näkyy 20-24 -vuotiaiden ajankäytössä.

Aikaisemmissa luvuissa on tarkasteltu opiskelua ja työssäkäyntiä mutta ei kolmatta työn lohkoa, kotityötä. Naisten ja miesten elämäntapojen eriytyminen näkyy selvimmin kotityössä. Alle 20-vuotiaat tytöt käyttävät kotityöhön noin 40 prosenttia enemmän aikaa kuin pojat. Sen jälkeen nuorten naisten kotityöaika on miehiin verrattuna kaksinkertainen. Avioliitto merkitsee nuorelle naiselle kotitöiden huomattavaa lisäystä, kuten kuvio 4 näemme. 24-vuotiaista naisista on naimisissa 47 prosenttia ja miehistä 27 prosenttia.

Kuvio 4: Kotityöhön käytetty aika iän, sukupuolen ja siviilisäädyn mukaan (Säntti 1982, 15)

15-17-vuotiaana tyttö tekee kotitöitä päivittäin runsaan tunnin ajan, mutta 20-24-vuotias naimisissa oleva nainen käyttää kotityöhön yli viisi tuntia päivässä. Miehellä kotityöt lisääntyvät samassa tilanteessa vajasta tunnista noin kahteen tuntiin. Vaikka kotitöiden jakamisesta on keskusteltu vireästi kuusikymmenluvulta lähtien, on perinteinen roolijako säilynyt sitkeänä.

Kotitöiden roolijako näkyy myös siinä, millaisia töitä tytöt ja pojat tekevät (ks. taulukko 1).

Taulukko 1. 10-24-vuotiaiden erilaisiin kotitöihin käyttämä aika sukupuolen mukaan.

	Pojat min/vrk	Tytöt min/vrk
Ruoanvalmistus	6	21
Leipominen ja säilöminen	0	4
Astianpesu	2	10
Siivous	5	15
Pyykinpesu, silitys tms.	1	9
Lämmitys ja vesihuolto	4	1
Kodin korjaustyöt	4	1
Kulkuneuvon korjaus ja huolto	7	1
Lastenhoito	2	14
Muu hoitotyö ja auttaminen	5	5
Ostokset ja asiointi	17	22
Muu kotityö	5	3
Kotityöhön liittyvät matkat	2	1
Kotityö yhteensä	58	103

Tytöt tekevät pääosin kotitaloustöitä ja pojat erilaisia kodinhuoltotöitä. Tytöt osallistuvat ruoanlaittoon, astianpesuun, siivoukseen ja pyykinpesuun selvästi ahkerammin kuin pojat. Pojat sen sijaan puuhaillevat ensin pyörien, sitten mopojen ja moottoripyörien ja lopulta autojen parissa. Ostoksilla käyvät niin pojat kuin tytöt, vaikkakin tytöt jonkin verran useammin.

Naisten ahkerampi osallistuminen kotitöihin on syynä siihen, että heidän kokonaistyoaikansa on pitempi kuin miesten jo nuoruusvuosina.

Taulukko 2. 15-24-vuotiaan opiskelijan ja työssäkäyvän nuoren kokonaistyoaika (ml. matkat) sukupuolen mukaan.

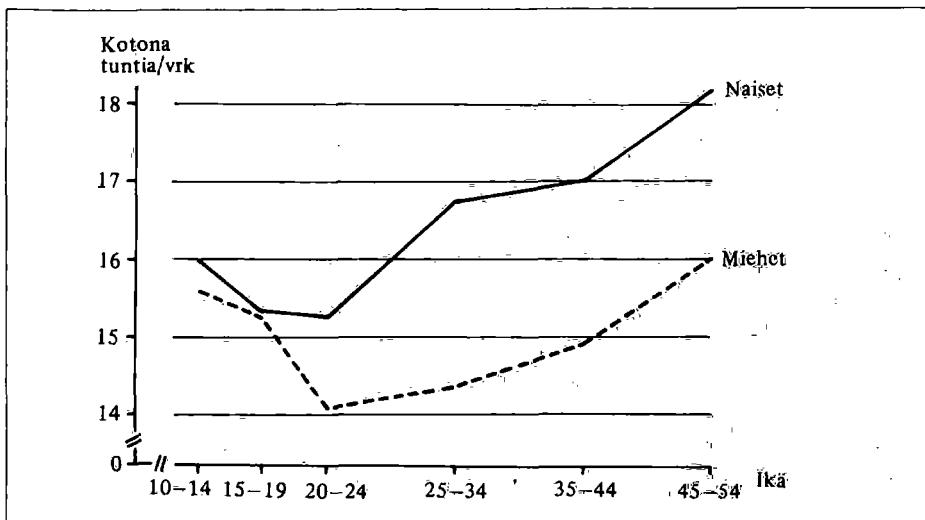
	Opiskelijat		Työssäkäyvät nuoret	
	Pojat t/vk	Tytöt t/vk	Pojat t/vk	Tytöt t/vk
Opiskelu	38	42	0	1
Ansiotyö	3	2	41	36
Kotityö	6	10	10	18
Yhteensä	47	54	51	55

Opiskelijatytöt käyttävät enemmän aikaa opiskeluun kuin pojat.

Työssäkäyvillä nuorilla tilanne on päinvastainen: poikien ansiotyöviikko on pitempi kuin tyttöjen. Naisilla on yleensä keskimäärin hieman lyhyempi työaika kuin miehillä. Mutta kotityöt täyttävät työmarkkinoilta säästävän ajan.

Tyttöjen keskittyminen kotiin näkyy myös vapaa-ajan vietossa: tytöillä on enemmän kotikeskeisiä harrastuksia kuin pojilla. He tapaavat tuttaviaan yleisemmin kodeissa kuin pojat ja hoitavat yhteydenpitoa selvästi poikia enemmän puhelimitse. Pojat taas tapaavat toisiaan enemmän ulkona ja baareissa kuin tytöt.

Kuvio 5: Kotona vietetyn ajan määrä iän ja sukupuolen mukaan

15-19-vuotiaana tytöt ja pojat ovat yhtä paljon kotona. Mutta sen jälkeen elämäntavat eroavat. Naisen kotonaolo lisääntyy nuoruusvuosien jälkeen. Nainen viettää päivittäin keskimäärin kaksi tuntia enemmän aikaa kotona kuin samanikäinen mies. Osittain tämä johtuu miesten pitkästä ansiotyöpäivästä mutta osittain myös siitä, että hoitotyö sitoo naista selvemmin kotiin kuin miestä. Miehillä on päivittäistä vapaa-aikaa kaikissa ikävaiheissa enemmän kuin naisilla.

Nuoruus elämän murrosvaiheena

Nuorten ajankäytöstä havaitsemme, että opiskelu vastaa kokopäiväistä työntekoa. Opintoihin käytetään viikossa keskimäärin 40 tuntia. Ajankäyttö eriytyy sukupuolen mukaan noin 15. ikävuoden vaiheilla. Tytöt jatkavat opiskelua pitempään kuin pojat ja käyttävät opiskeluun hieman enemmän aikaa viikossa. Pojat siirtyvät sen sijaan aikaisemmin ansiotyöhön ja tekevät siinä pitempiä työviikkoja kuin tytöt. Naiset tekevät suuremman osan kodinhoitotöistä ja viettävät jo nuoruudessa enemmän aikaa kodissa kuin miehet. Myös naisten vapaa-ajanvietto on kotikeskeistä, mikä juontuu jo nuoruudesta. Tytöt avioituvat nuorempina kuin pojat, mikä merkitsee sitä, että heillä "nuoren rooli" vaihtuu aikaisemmin "puolison ja vanhemman rooliin".

LÄHDELUETTELO

Niemi I., Kiiski S. ja Liikkanen M., Suomalaisten ajankäyttö 1979, Tilastokeskuksen tutkimuksia nro 65, Helsinki 1981.

Suomalaisten ajankäyttö 1979, liitteet I ja II, Tilastokeskus, moniste, Helsinki 1981.

Säntti R., Kotityötutkimus, osa X Miesten, naisten ja lasten työpanos palkattomassa kotityössä, SVT Sosiaalisia erikoistutkimuksia XXXII:84, Sosiaali- ja terveysministeriö, tutkimusosasto, Helsinki 1982.

Väestö 1980, osa I, Väestörakenne ja väestönmuutokset, SVT VI A:145, Tilastokeskus, Helsinki 1982.

NUORTEN TULOT

Yliaktuaari Markku Lindqvist

- Nuorten tulot
- Nuorten ansiotulot
- Nuoret kotitaloudet

Nuorissa ikäluokissa on "itsenäisiä" tulonsaajia suhteellisesti vähän verrattuna vanhempiin työikäisiin, koska nuori asuu usein vielä kotona, käy koulua ja opiskelee. Elatuksen päävastuu on vielä vanhemmilla. Itsenäisen tulonkäytön pääasiallisina lähteinä ovat erilaiset tilapäisansiot ja opintolaina. Vaikka nuori olisi itsenäistynyt ja olisi jo työelämässä mukana, saa hän usein vähäisen työkokemuksen takia pienempää palkkaa kuin pitempään työssä olleet. Lisäksi nuorisotyöttömyys saa aikaan sen, että nuorten kokonaisansiot jäävät vähäisiksi.

Nuorten ansiotulot

Verottajalle lapsen erottaminen nuoresta on hyvin yksiselitteistä. Tulon- ja varallisuusverolaissa määritellään alle 16-vuotias alaikäiseksi lapseksi, joten 16 vuotta täytettyään lapsi muuttuu nuoreksi ja samalla itsenäiseksi verotusobjektiksi.

Vuonna 1982 oli luonnollisilla eli fyysisillä henkilöillä valtionveron alaisia tuloja 139,5 miljardia markkaa *). Tulonsaajia oli lähes 3,7 miljoonaa. Tulonsaajista oli 16-24-vuotiaita runsaat 610 000 eli 17 prosenttia. Heidän veronalaisten tulojensa osuus kaikista veronalaisista tuloista oli kuitenkin vain vajaat 9 prosenttia.

Taulukossa 1 on esitetty tulonsaajien määrät ja veronalaiset tulot sekä näiden prosenttiosuudet ikäryhmittäin. Monet tulonsiirrot, kuten esimerkiksi lapsilisät, työttömyyskorvaukset sekä asumistuki, eivät sisälly veronalaisiin tuloihin. Kaikista tuloista on keskimäärin noin 90 prosenttia veronalaisia tuloja.

Taulukko 1. Tulonsaajien määrät ja valtionveron alaiset tulot sekä näiden prosenttiosuudet ikäryhmittäin vuonna 1982 (1 000 mk:n tarkkuudella).

Ikä	Tulonsaajien määrä	%	Tulot	%
Yhteensä	3 681 000	100,0	139 543 225	100,0
-15	105 000	2,9	242 340	0,2
16-19	253 000	6,9	2 561 135	1,8
20-24	360 000	9,8	9 521 400	6,8
25-29	382 000	10,4	15 822 340	11,3
30-	2 581 000	70,1	111 396 000	79,8

*) Kaikki markkamäärät ovat kyseisen vuoden arvossa.

16-24-vuotiaat maksoivat veroja ja veronluonteisia maksuja 2,6 miljardia markkaa. Tämä on 21,6 prosenttia heidän tuloistaan. Kaikkien tulonsaajien keskimääräinen veroprosentti oli 28,2. Nuoret (16-24-vuotiaat) ansaitsevat siis keskimääräistä vähemmän ja maksavat siten myös välittömiä veroja vähemmän kuin muut työikäiset. Sen sijaan 25-29-vuotiaiden tulojen osuus kaikista tuloista on jo suurempi kuin heidän osuutensa tulonsaajista.

Nuorten tulot koostuvat lähes täysin työtuloista. Kaikkien tulonsaajien työtulojen osuus kaikista veronalaisista tuloista oli hieman alle 80 prosenttia. Nuorilla työtulojen osuus sen sijaan oli yli 95 prosenttia. Nuorilla on siten muita tulonsaajia suhteellisesti vähemmän maatilatalouden tuloja sekä liike- ja ammattituloja. Alle 16 vuotiaiden tuloista noin puolet on eläketuloja. Taulukossa 2 on esitetty keskimääräiset tulot ikäryhmittäin ja sukupuolen mukaan.

Taulukko 2. Keskimääräiset valtionveron alaiset tulot ikäryhmittäin sukupuolen mukaan vuonna 1982 (mk).

Ikä	Kaikki tulonsaajat	Miehet	Naiset
Kaikenikäiset	37 910	46 630	29 375
-15	2 305	2 355	2 250
16-19	10 140	11 600	8 630
20-24	26 460	29 135	23 685
25-29	41 425	47 765	34 595
30-	43 155	54 550	32 360

Kaikkien tulonsaajien keskimääräiset veronalaiset tulot olivat vuonna 1982 lähes 38 000 markkaa. Miesten keskimääräiset tulot ovat melkein 60 prosenttia naisten tuloja suuremmat. Kuitenkin nuorten (16-24-vuotiaiden) miesten veronalaiset tulot ovat vain 25 prosenttia suuremmat kuin nuorten naisten tulot.

Edellä olevia taulukoita tarkasteltaessa on kuitenkin muistettava, että verotukseen perustuvassa aineistossa ovat mukana kaikki tulonsaajat työajan kestosta riippumatta. Joukossa on siten kokopäiväistä ansiotyötä tekevien lisäksi muun muassa osapäivätyötä tekeviä, työttöminä olleita, tilapäistöissä olleita opiskelijoita sekä eläkeläisiä.

Taulukossa 3 on taulukon 2 keskimääräiset tulot indeksoitu siten, että kaikkien tulonsaajien keskimääräisiä tuloja merkitään sadalla. Taulukkoa voidaan tulkita siten, että esimerkiksi 25-29-vuotiailla miehillä on kaikkii tulonsaajiin verrattuna 26 prosenttia (indeksin arvo 126) enemmän veronalaisia tuloja ja vastaavan ikäisillä naisilla 9 prosenttia (indeksin arvo 91) keskimääräistä vähemmän tuloja.

Taulukko 3. Keskimääräiset valtionveron alaiset tulot indeksinä (kaikki tulonsaajat = 100) ikäryhmittäin sukupuolen mukaan vuonna 1982.

Ikä	Kaikki	Miehet	Naiset
Kaikenikäiset	100	123	77
-15	6	6	6
16-20	27	31	23
20-24	70	77	62
25-29	109	126	91
30-	114	144	85

Ikäryhmästä 25-29-vuotiaat lähtien ylittävät veronalaiset tulot kaikilla tulonsaajilla yhteensä sekä miehillä keskimääräisen tulotason eli indeksin arvo ylittää sadan. Sen sijaan tällä tavoin ryhmiteltynä naiset eivät missään ikäryhmässä saavuta keskimääräistä tulotasoa. Ikäryhmissä 16-24-vuotiaat miesten tulot jäävät runsaat 40 prosenttia ja naisten runsaat 50 prosenttia keskimääräisten tulojen alapuolelle.

Veronalaisia varoja nuorilla 16-24-vuotiailla on suhteellisesti vielä vähemmän kuin tuloja. Vuonna 1982 olivat kaikkien henkilöiden veronalaiset varat yhteensä noin 153 miljardia markkaa. Nuorten osuus tästä oli noin 3,5 miljardia markkaa eli 2,3 prosenttia, tuloista heidän osuutensa oli 9,0 prosenttia.

Verotukseen perustuvasta aineistosta voidaan nähdä, että alle 25-vuotiaiden osuus veronalaisista tuloista (ja varoista) on suhteellisen vähäinen. Tärkein syy tähän lienee se aiemmin mainittu seikka, että nuoret opiskelevat. Opiskelu kestää sitä paitsi entistä pitempään. Lisäksi nuorilla on erityisen vaikeaa päästä töihin koulutuksen päätyttyäkin. Nuorten naisten tulojen vähäisyyteen vaikuttanee myös se, että naiset joutuvat usein jäämään kotiin lasta hoitamaan.

25 vuotta täyttäneiden keskimääräiset veronalaiset tulot ylittävät keskimääräisen tason, kunnes ne taas kääntyvät laskuun 50. ikävuoden jälkeen.

Nuoret kotitaloudet

Nuoria kotitalouksia eli sellaisia kotitalouksia, joissa päämies on alle 25-vuotias, oli Suomessa vuonna 1981 noin 140 000. Päämiehellä tarkoitetaan yleensä käytännössä kotitalouden suurituloisinta henkilöä. Kotitalouksia oli kaiken kaikkiaan 1 870 000, joten nuorten kotitalouksien osuus oli noin 7,5 prosenttia kaikista kotitalouksista. Nuoret kotitaloudet ovat kooltaan keskimäärin pienempiä kuin muut kotitaloudet.

Kaikkien kotitalouksien keskikoko oli vuonna 1981 2,5 henkilöä. Sen sijaan nuorten kotitalouksien keskikoko oli 1,7-1,8 henkilöä. Noin kaksi kolmasosaa 15-24-vuotiaista asuu vielä vanhempiensa kotitaloudessa ja vain noin kolmanneksella on oma kotitalous.

Taulukossa 4 on esitetty päämiehen iän mukaan ryhmiteltyinä kotitalouksien ansiotulot ja omaisuustulot, saatujen ja maksettujen tulonsiirtojen nettomäärät sekä käytettävissä olevat tulot. Kotitalouksien käytettävissä olevilla tuloilla tarkoitetaan sitä jäännöstä, joka jää, kun kaikista tuloista ja saaduista tulonsiirroista on vähennetty maksetut tulonsiirrot.

Taulukko 4. Kotitalouksien määrät, ansiotulot, omaisuustulot, tulonsiirrot sekä käytettävissä olevat tulot päämiehen iän mukaan vuonna 1981.

Päämiehen ikä	Luku- määrä	Ansio- tulot	Omaisuus- tulot	Tulon- siirrot (netto)	Käytet- tävissä olevat tulot
Kaiken- ikäiset	1 874 000	61 720	2 570	-4 655	59 635
-24	140 000	37 415	300	-1 635	36 180
25-29	198 000	65 755	240	-9 420	56 575
30-	1 536 640	63 400	3 075	-4 320	62 155

Nuorten (päämies alle 25-vuotias) kotitalouksien keskimääräiset käytettävissä olevat tulot ovat 40 prosenttia pienemmät kuin kaikkien kotitalouksien tulot. Tulonsiirrot eivät vaikuta tällaisten nuorten kotitalouksien suhteelliseen tulotasoon muihin kotitalouksiin nähden. 25-29-vuotiailla tulotaso saavuttaa kaikkien kotitalouksien keskimääräisen tason.

Taulukko 5. Kotitalouksien ansio-, omaisuus- ja käytettävissä olevien tulojen prosenttiset erot päämiehen iän mukaan vuonna 1981, kaikkien kotitalouksien tulot = 100.

Päämiehen ikä	Ansio- tulot	Omaisuus- tulot	Käytettävissä olevat tulot
Kaikenikäiset	100	100	100
-24	61	12	60
25-29	107	9	95
30-	103	120	104

Alle 25-vuotiaiden kotitalouksilla ansiotulot ja käytettävissä olevat tulot jäävät noin 40 prosenttia pienemmiksi kuin keskimääräiset tulot.

Omaisuustulojen osuus kaikista tuloista on sangen vähäinen (alle viisi prosenttia tuloista kaikilla kotitalouksilla). Erityisen vähän omaisuustuloilla on merkitystä nuorten kotitalouksien tuloissa, sillä nuorten kotitaloudet saavat omaisuustuloja vain kymmenennen osan siitä, mitä kotitaloudet keskimäärin. Tällä tavoin ryhmiteltyinä näyttävät tulonsiirrot vaikuttavan suhteellisesti negatiivisimmin ikäryhmässä 25-29-vuotiaat, joilla ansiotulot ovat keskimääräistä suuremmat, mutta käytettävissä olevat tulot jäävät hieman alle keskimääräisten tulojen.

Pelkästään iänmukainen tarkastelu yksinkertaistaa kuitenkin huomattavasti tilannetta, sillä kotitalouden muut rakennetekijät vaikuttavat tulorakenteeseen huomattavasti enemmän kuin pelkkä ikä. Verotukseen perustuvista tilastoista voidaan selvästi nähdä, kuinka esimerkiksi yksinhuoltajilla sekä monilapsisilla aviopareilla verojen osuus tuloista on vähäisin ja vastaavasti yksinäisillä miehillä sekä lapsettomilla aviopareilla suurin. Saatujen tulonsiirtojen osalta tilanne on päinvastainen, ja ensin mainituilla ryhmillä saadut tulonsiirrot saattavat usein ylittää maksettujen tulonsiirtojen määrän.

Tarkasteltiinpa nuorten tulonsaajien asemaa miltä kannalta tahansa, ei heidän asemansa näytä kovin lohdulliselta. Nuorella on usein edessään sangen paradoksaalinen tilanne. Nuori on elämäntilanteessa, jossa rahan tarve on suurimmillaan. Pitäisi perustaa oma perhe ja hankkia asunto, ja kuitenkin tulot ovat tässä elämänvaiheessa usein pienimmillään.

LÄHDELUETTELO

SVT IVB Tulo- ja varallisuustilasto, Tilastokeskus, Helsinki

SVT XXV Tulonjakotilasto, Tilastokeskus, Helsinki

Kotitaloustiedustelu 1981, Tilastokeskus, Helsinki

SVT VIC Väestö- ja asuntolaskenta 1980, osa IIIB,
Tulot; asuntokunnat ja perheet, Tilastokeskus, Helsinki

Tilastotiedotus, Verohallitus, Helsinki

NUORET KULUTTAJINA

Yliaktuaari Kirsti Ahlqvist

- Nuoret naiset kuluttavat 1 400 mk vähemmän kuin miehet
- Työssä käyvä nuori – työtön nuori – opiskeleva nuori
- Kaupungissa asuva nuori – maalla asuva nuori
- Vammaisen tai pitkäaikaisesti sairaan nuoren kulutus
- Nuorten kotitalouksien kulutusmenot

Televisio- ja lehtimainoksia katsoessa tulee mieleen ajatus, että markkinamiehet pitävät nuorisoa runsaasti kuluttavana ja maksukykyisenä väestöosana. Erilaisten farkkujen, korvalappustereoiden ja purkkalaatujen esittelemiseen uhrataan paljon mainosaikaa ja -tilaa. Miten hyvin nuoriso sitten vastaa tätä markkinoinnin ihannetta? Vuonna 1981 kaikkien kotitalouksien yhteenlasketuista kulutusmenoista 15-24 vuotiaiden henkilökohtaisen kulutuksen osuus oli kuusi prosenttia eli 5,4 miljardia markkaa. Yksi nuori kulutti keskimäärin 7 500 mk vuodessa.¹⁾ Henkilökohtaisella kulutuksella tarkoitetaan niitä menoja, joita nuorella on omista harrastuksistaan, opiskelustaan, lääkärissä käynneistään, vaatteistaan ja erilaisista henkilökohtaisista tavaroistaan. Menoista puuttuvat siis kaikki sellaiset, jotka ovat kotitalouksien yhteisiä, esimerkiksi kotiin ostettu ruoka, yhteiset tavarat kuten huonekalut sekä kaikki asumiseen liittyvät menot. Myös osa henkilökohtaisista kulutusmenoista on jo tiedonkeruuvaiheessa kohdistettu suoraan koko kotitaloudelle. Kun kaikki kotitalouksien kulutusmenot lasketaan mukaan, kulutusmenoiksi henkilöä kohti saadaan noin 20 000 markkaa vuodessa.

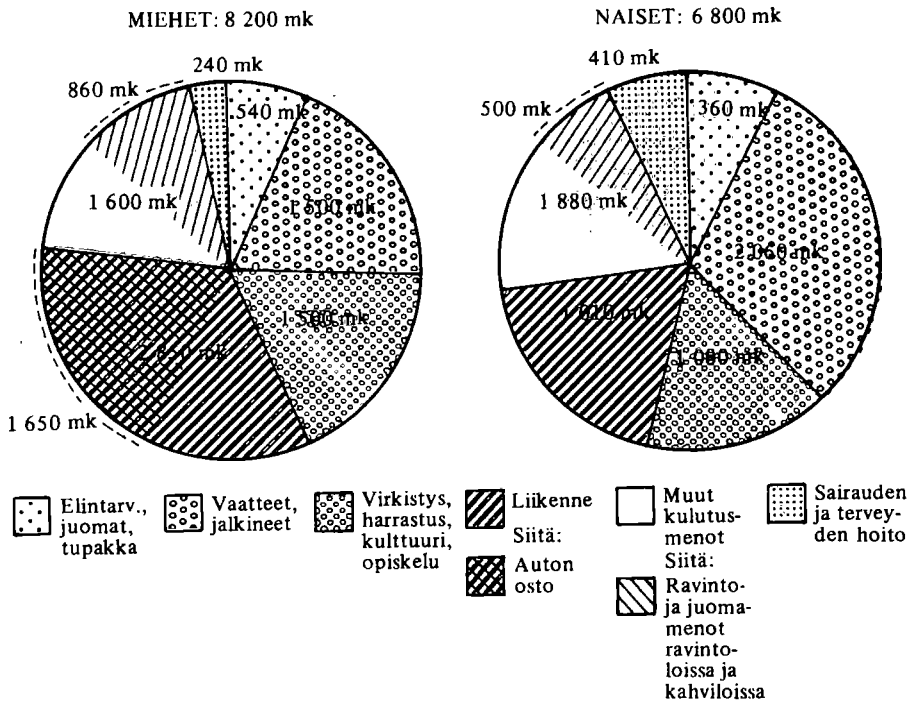
Nuoret naiset kuluttavat 1 400 mk vähemmän kuin miehet

Nuorison kulutusmenojen suuruus ja rakenne riippuu paljon siitä, minkälaisissa olosuhteissa he elävät, asuvatko he vanhempiensa kanssa vai onko heillä oma talous, käyvätkö he työssä vai opiskelevatko he jne. 15-24-vuotiaista nuorista kaksi kolmasosaa asuu vanhempiensa kanssa, pojista hieman useampi kuin tytöistä. Puolet käy koulua tai opiskelee ja runsas 40 prosenttia on työssä. Pojat aloittavat työnteon aiemmin kuin tytöt, jotka opiskelevat pitempään.

---

1) Kaikki markkamäärät ovat vuodelta 1981.

Kuvio 1: Nuorten miesten ja naisten henkilökohtaiset kulutusmenot

Nuorten miesten ja nuorten naisten kulutusmahdollisuudet ja myös mieltymykset ovat erilaiset. Nuoren miehen kiinnostuksen kohde on ennen kaikkea liikenne. Siihen hän uhraa keskimäärin 2 850 mk vuodessa, mikä on runsas kolmannes hänen kaikista kulutusmenoistaan. Naiset selviävät liikenteestä 1 000 markalla. Näin suuret erot eivät johdu siitä, että naiset liikkuisivat vähemmän kuin miehet, vaan siitä että he käyttävät julkisia kulkuneuvoja ja ostavat polkupyöriä, kun sen sijaan miehet hankkivat oman auton ja maksavat siitä aiheutuvia kuluja.

Liikenteen lisäksi nuoret naiset ja miehet kuluttavat eri tavalla rahaa virkistys- ja harrastustoimintaan sekä opiskeluun. Naisilla tämän ryhmän menot ovat runsaat 400 markkaa pienemmät kuin miehillä. Miehet hankkivat erilaisia viihde-elektroniikan laitteita yli kolme kertaa enemmän kuin naiset. Lisäksi miehet käyttävät rahaa enemmän urheilu- ja muihin harrastusvälineisiin. Sen sijaan naiset ostavat kirjoja ja lehtiä useammin kuin miehet. Tanssien ja diskojen pääsylippuihin molemmat kuluttavat runsaat 100 markkaa vuodessa.

Vaatteisiin ja jalkineisiin nuorilta naisilta kuluu rahaa enemmän kuin miehiltä. Esimerkiksi naiset ostavat farkkuja 240 markalla ja miehet 200 markalla vuodessa. Samoin neulevaatteisiin, puseroihin sekä jalkineisiin naiset käyttävät rahaa enemmän kuin miehet.

Toinen kulutuksen ryhmä, joka on naisilla jo nuoresta pitäen suurempi kuin miehillä, on sairauden- ja terveydenhoito. Naiset käyvät miehiä useammin lääkärissä ja ostavat myös enemmän lääkkeitä. Silmä- ja piilolaseihin naisilta kuluu kaksi kertaa niin paljon rahaa kuin miehiltä. Myös henkilökohtaiseen puhtauteen ja kauneudenhoidon tuotteisiin ja palveluihin naiset uhraavat enemmän rahaa kuin miehet. Ruokaan ja juomaan ravintoloissa ja kahviloissa naisilta kuluu 500 markkaa ja miehiltä 860 markkaa.

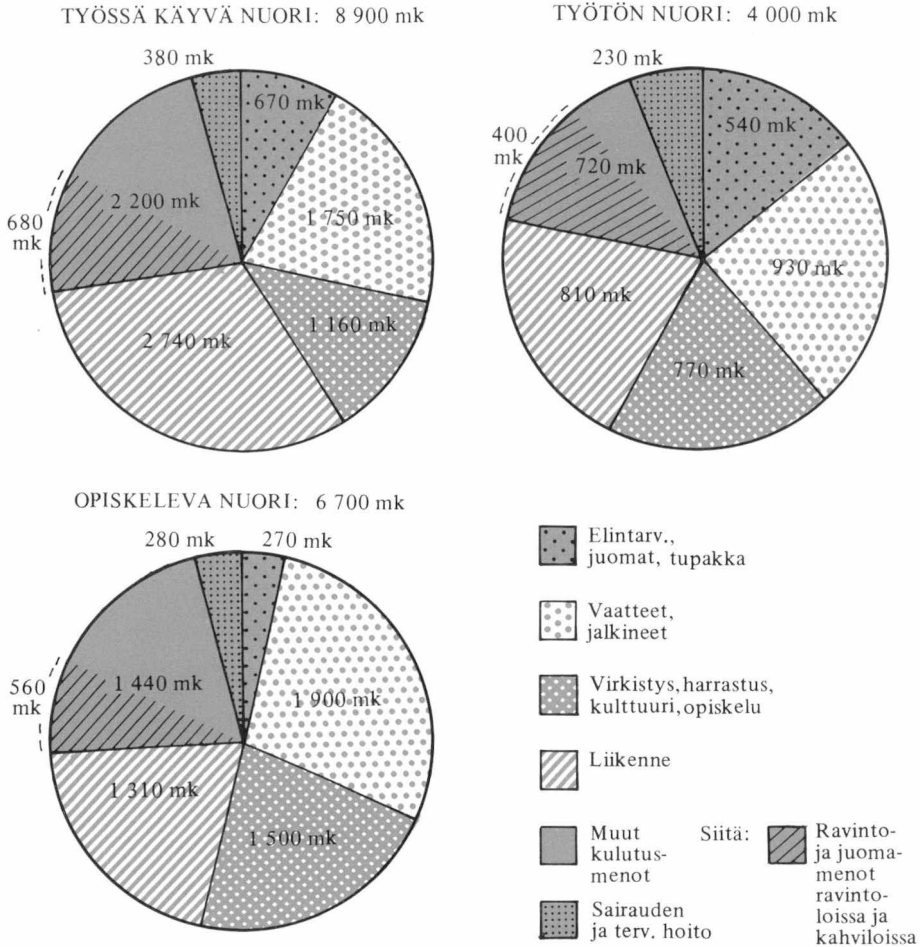
Nuorten miesten ja naisten kulutustottumukset eroavat toisistaan jo varsin varhaisessa iässä ja erot kasvavat sitä mukaa kun ikää tulee lisää. Tytöt ja pojat kuluttavat 15-16-vuotiaina suunnilleen saman verran, noin 5 000 mk vuodessa. Tytöiltä menee jo tuossa iässä enemmän rahaa vaatteisiin ja pojilta liikenteeseen. Pojat alkavat ostella mopoja ja moottori-pyöriä, autojen vuoro tulee myöhemmin.

Kulutusmenojen suuruus alkaa poiketa 17-18-vuotiailla. Tämän ikäisten miesten kulutus on 650 markkaa suurempi kuin naisten. Ero kasvaa 21-22-vuotiaiden ikäryhmään asti. Tällöin miehet käyttävät henkilökohtaisiin menoihinsa 11 800 mk ja naiset 8 100 mk vuodessa. Miehillä on selvästi enemmän rahaa käytettävissään kuin naisilla. Hehän menevät töihin nuorempina ja asuvat myös pitempään vanhempiensa luona.

Työssä käyvä nuori - työtön nuori - opiskeleva nuori

Työssä käyvällä nuorella on luonnollisesti enemmän rahaa käytettävissään henkilökohtaiseen kulutukseensa kuin työttömällä tai opiskelevalla ikätoverillaan. Mielenkiintoista onkin, kuinka paljon työttömät ja opiskelijat joutuvat todella tinkimään kulutuksestaan. Työtön nuori on kaikkein heikoimassa asemassa, hänen henkilökohtaiset kulutusmenonsa, 4 000 mk vuodessa, ovat vain 45 % työssä käyvän ja 60 % opiskelevan nuoren kulutuksesta. Työttömän nuoren kulutuksessa jokainen erillinen ryhmä on huomattavasti pienempi kuin muilla nuorilla. Rakenteellisesti työttömän ja opiskelijan kulutusmenot muistuttavat kuitenkin enemmän toisiaan kuin työssä käyvän nuoren kulutusta.

Kuvio 2: Työssä käyvän, työttömän ja opiskelevan nuoren henkilökohtaiset kulutusmenot

Liikenne ja siinä ennen kaikkea auton hankinta ja siitä johtuvat menot lohkaisevat kolmanneksen työssä käyvän nuoren kokonaiskulutuksesta. Työttömän ja opiskelijan kulutuksesta liikenteen osuus on viidennes. Opiskelijat tekevät ulkomaanmatkoja huomattavasti useammin kuin muut nuoret. He matkustavat keskimäärin 470 markalla vuodessa, kun sen sijaan työssä käyvät käyttävät ulkomaanmatkoihin 360 mk ja työttömät ainoastaan 70 mk.

Virkistykseen, harrastuksiin, kulttuuriin ja opiskeluun opiskelija käyttää muita nuoria enemmän rahaa. Varsinaiseen opiskeluun häneltä ei kulu paljoakaan, mutta hän ostaa oppikirjoja keskimäärin 300 markalla vuodessa, mikä on kuusinkertainen määrä muiden nuorten vastaaviin menoihin verrattuna. Virkistysmenojen kohdalla työtön nuori joutuu luopumaan eniten viihde-elektronikan hankinnasta, johon hän käyttää rahaa paljon vähemmän kuin työssä käyvä ja opiskeleva nuori. Lisäksi työtön käy muita harvemmin elokuvissa, tansseissa ja diskoissa.

Koululaisten ja opiskelijoiden työssä käyviä nuoria vähän suuremmat vaatemenot selittynevät sillä, että opiskelijoista naisten osuus on neljä prosenttiyksikköä suurempi kuin miesten osuus, ja nuoret naiset käyttävät nuoria miehiä enemmän rahaa vaatteisiin ja jalkineisiin. Samoin koululaiset kuuluvat vielä siihen ikäluokkaan, jolloin kalliit merkkivaatteet ovat tärkeitä.

Sukupuolella on myös merkitystä, kun kulutusta jaotellaan toiminnan mukaan. Työssä käyvän nuoren naisen henkilökohtaiset kulutusmenot ovat keskimäärin 7 400 mk vuodessa, kun taas työssä käyvän nuoren miehen vastaavat menot ovat 10 400 markkaa. Työttömien ja opiskelevien nuorten kulutusmenojen erot ovat pienemmät. Työttömän nuoren naisen kulutusmenot ovat 3 800 mk ja miehen 4 100 mk. Sen sijaan opiskelevat naiset ja miehet kuluttavat rahaa suunnilleen saman verran.

Kaupungissa asuva nuori - maalla asuva nuori

Asuinpaikka vaikuttaa melkoisesti nuorten kulutukseen. Kaupungeissa asuvien nuorten, joiden osuus on 60 % kaikista nuorista, henkilöä kohti lasketut kulutusmenot ovat hieman yli 8 100 mk vuodessa, kun taas maalla asuvan nuoren vastaavat menot ovat 7 600 mk. Nuorten naisten ja nuorten miesten kulutuksen erot näkyvät myös kuntamuodoittain. Nuori kaupunkilaismies kuluttaa 8 800 mk ja kaupunkilaisnainen 7 600 mk vuodessa. Vastaavasti maalaiskunnissa mies kuluttaa 8 200 mk ja nainen 6 100 mk vuodessa.

Eroavuudet kaupungeissa ja muissa kunnissa asuvien nuorten kulutuksessa ovat sairauden- ja terveydenhoidossa, harrastuksissa, viihde-elektronikan sekä kirjojen ja lehtien ostamisessa, joihin kaupunkilaisnuori käyttää rahaa enemmän kuin maalla asuva nuori. Sen sijaan maalla asuvan

menoista liikenne lohkaisee ison osan. Liikenteen menot maalla ovat keskimäärin 2 200 mk ja kaupungeissa 1 700 mk vuodessa. Auton ostoon maalla asuva mies käyttää 2 300 mk ja kaupungissa asuva mies 1 200 mk. Naiset sitä vastoin eivät juurikaan käytä rahaa auton ostoon riippumatta siitä, asuvatko he maalla vai kaupungissa.

Erot kaupunkien ja maalaiskuntien välillä johtuvat paljolti siitä, että työssä käyvien nuorten osuus on kaupungeissa suurempi kuin maalaiskunnissa. Maalla puolestaan on suhteellisesti enemmän opiskelijoita. Nämä kuuluvat ennenkaikkea siihen ikäluokkaan, joka käy vielä koulua ja asuu vanhempiensa luona.

Maalla ja kaupungeissa asuvien nuorten kulutuksessa on myös jonkin verran eroja toiminnan mukaan. Kaupunkilaisen työssä käyvän nuoren henkilökohtaiset kulutusmenot ovat 9 000 mk vuodessa, kun sen sijaan maalla asuva työssä käyvä nuori kuluttaa 8 700 mk. Työttömän nuoren menot maalla ovat 4 100 mk ja kaupungeissa 3 800 mk.

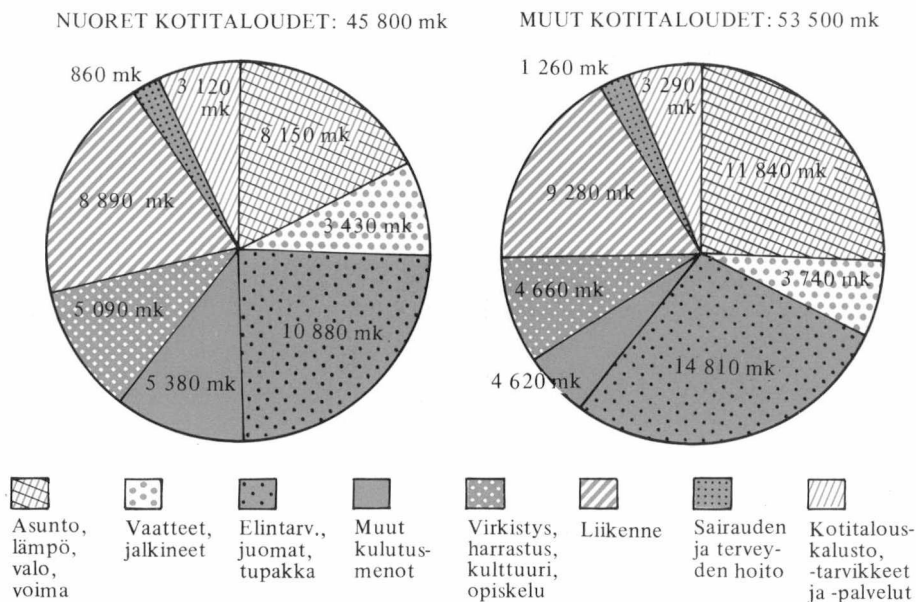
Vammaisen tai pitkäaikaisesti sairaan nuoren kulutus

Vamma tai joku pitkäaikainen sairaus, esimerkiksi astma, reuma, sokeritauti tms. näkyy nuoren ihmisen kulutuksessa siten, että vammaisen tai sairaan henkilökohtaiset kulutusmenot ovat suuremmat kuin terveen nuoren. Terve nuori käyttää henkilökohtaiseen kulutukseensa 7 400 mk vuodessa, kun vammaisen menot nousevat 8 800 markkaan. Yksi menoja lisäävä kulutuksen ryhmä on luonnollisesti sairauden- ja terveydenhoito, johon vammaiselta kuluu runsaat 600 mk vuodessa, kun sen sijaan terve selviää puolta vähemmällä. Samoin liikkuminen aiheuttaa vammaiselle nuorelle lisämenoja. Hän ostaa tervettä nuorta useammin oman auton, mutta hän matkustaa myös useammin julkisilla kulkuneuvoilla tai taksilla. Sairauden- ja terveydenhoitoa sekä liikennettä lukuun ottamatta vammaisen tai pitkäaikaisesti sairaan nuoren kulutus muistuttaa terveen nuoren kulutusta. Vaatteisiin ja jalkineisiin sekä virkistys- ja harrastustoimintaan, kulttuuriin ja opiskeluun he käyttävät rahaa suunnilleen yhtä paljon. Vammaisista ja pitkäaikaisesti sairaista nuorista suurin osa asuu vanhempiensa kanssa, joten heidän kulutusmahdollisuutensa riippuvat paljolti vanhempien tuloista.

Nuorten kotitalouksien kulutusmenot

Nuoriksi kotitalouksiksi luokitellaan tässä ne kotitaloudet, joissa pääasiallisesta toimeentulosta vastaava henkilö on enintään 30 vuotias. Tällaisia kotitalouksia on noin viidennes kaikista kotitalouksista. Nuorten kotitalouksien keskikoko (2,22 henkilöä), on hieman pienempi kuin muiden kotitalouksien keskikoko (2,62 henkilöä). Nuorilla kotitalouksilla on tuloja käytettävissään keskimäärin 50 100 markkaa vuodessa, kun sen sijaan muiden kotitalouksien käytettävissä olevat tulot ovat 62 000 mk. Nuorista kotitalouksista 30 % asuu omistusasunnossa ja muista kotitalouksista 70 %.

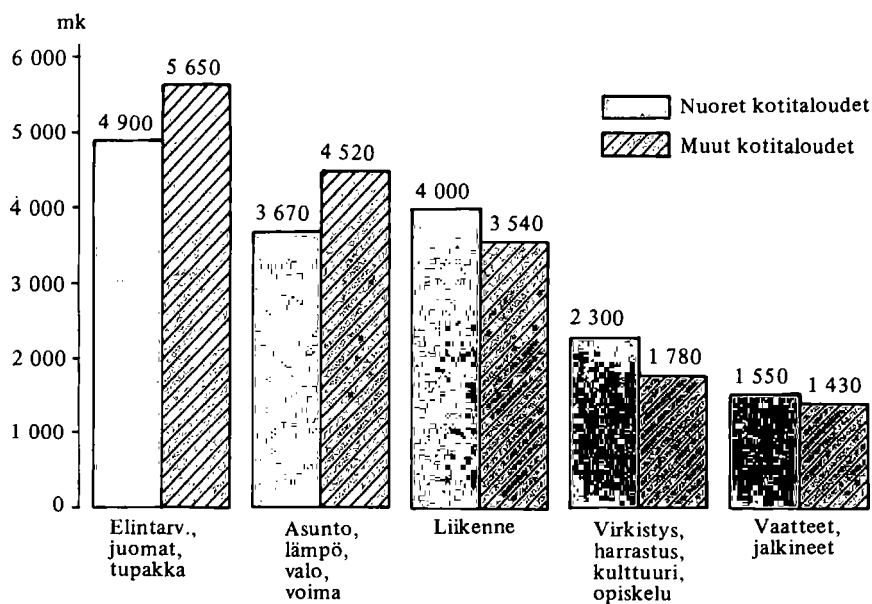
Kuvio 3: Kotitalouksien kulutusmenot

Käytettävissä olevien tulojen pienemyys heijastuu tietysti myös kulutukseen. Nuorten kotitalouksien kulutusmenot ovat 45 800 markkaa ja muiden 53 500 markkaa vuodessa. Suurimmat erot ovat elintarvikkeiden, juomien ja tupakan kulutuksessa sekä asuntoon liittyvissä menoissa, jotka nuorten kotitalouksissa ovat huomattavasti pienemmät kuin muilla.

Sen sijaan virkistys- ja harrastustoimintaan, kulttuuriin sekä opiskeluun nuoret kotitaloudet kuluttavat rahaa jonkin verran enemmän kuin muut. Erot muodostuvat viihde-elektronikan, kirjojen, lehtien ja leikkikalujen hankinnasta sekä ennen kaikkea päivähoitopalveluiden käytöstä. Nuorissa lapsiperheissä päivähoitopalvelut vievät keskimäärin 1 770 mk vuodessa. Myös ravintola-, kahvila- ja hotellimenot ovat nuorilla kotitalouksilla suuremmat kuin muilla. Kotitalouden jäsentä kohti lasketut kulutusmenot on esitetty seuraavassa kuviossa joidenkin kulutusmenoerien osalta.

Kuvio 4. Kotitalouden jäsentä kohti lasketut kulutusmenot

LÄHDELUETTELO

Vuoden 1981 Kotitaloustiedustelu.

NUORTEN ASUMISOLOT

Suunnittelija Anja Simola

- Itsenäistynyt nuori useimmiten yli 20-vuotias
- Toimeentulo itsenäistymisen edellytys
- Ensimmäinen asunto usein vuokra-asunto
- Ahtaasti asuminen yleisempää kuin varttuneemmilla
- Yksin asuminen harvinaista
- Nuoriakin asunnottomana
- Asumisolojen kehitys ja nuoret

Nuoresta tulee asunnon tarvitsija silloin, kun hän tekee ratkaisunsa irtautua vanhempiensa perheestä joko asuakseen itsenäisesti tai perustaakseen oman perheen. Vähäisten tulojen vuoksi tarve kohdistuu yleensä tässä vaiheessa kaikkein pienimpiin asuntoihin. Nuoret asuvatkin yleensä ahtaammin kuin vanhempi väestö. Vanhempiensa perheestä irtautuneen nuoren ensimmäinen asunto on myös useimmiten vuokra-asunto. Iän karttuessa tilanne kuitenkin muuttuu suhteellisen nopeasti. Vuokra-asunnosta siirrytään omaan asuntoon. Myös asumisväljyys lisääntyy.

Itsenäistynyt nuori useimmiten yli 20-vuotias

Vanhempien perheestä irtaudutaan nykyisin useimmiten yli 20-vuotiaina. Valtaosa alle 20-vuotiaista nuorista kuuluu vielä vanhempiensa perheeseen, vaikka osa heistä asuukin opiskelun, koulunkäynnin tai muun syyn takia osan vuotta tilapäisesti kodin ulkopuolella. Sen sijaan 20-24-vuotiaista enää joka toinen ja 25-29-vuotiaista vain noin joka kuudes kuuluu vanhempiensa perheeseen.

Nykyisin enemmistö nuorista perustaa oman perheen vasta täytettyään 25 vuotta. Noin joka neljäs 20-24-vuotias elää itsenäisesti perheettömänä ja suunnilleen yhtä monella samanikäisellä on oma perhe. Sen sijaan 25-29-vuotiaista jo valtaosalla on oma perhe. Perheettömistäkin nuorista osa elää lapsettomassa avoliitossa. Heidän määrästään ei kuitenkaan ole tietoja käytettävissä.

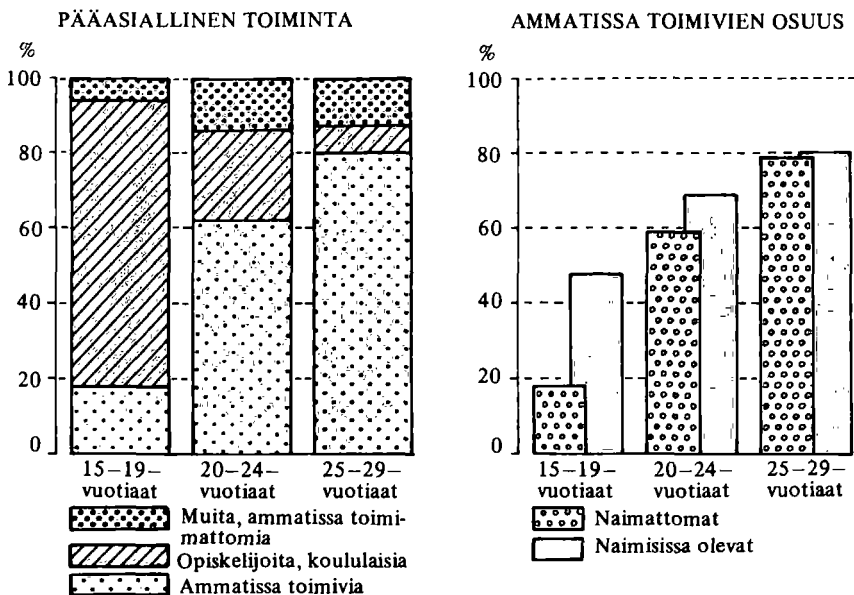
Taulukko 1. Nuorten kuuluvuus perheisiin vuonna 1980.

	Ikä 15-19		20-24		25-29	
		%		%		%
Vanhempiensa perheeseen kuuluvia	350 600	93	196 700	52	65 400	16
Oman perheen perustaneita	5 800	1	91 400	24	242 000	60
Itsenäisiä perheettömiä	22 500	6	91 600	24	93 700	24
Yhteensä	378 900	100	379 700	100	401 100	100

Toimeentulo itsenäistymisen edellytys

Vanhempien perheestä irtautuminen ja asunnon hankinta tulevat ajankohtaisiksi yleensä vasta sitten, kun nuori arvioi pystyvänsä selviytymään taloudellisesti riittävän itsenäisesti. Valtaosa alle 20-vuotiaista nuorista käy vielä koulua tai opiskelee päätoimisesti, joten taloudelliset mahdollisuudet itsenäistyä ovat rajalliset. Sen sijaan 20-24-vuotiaista jo valtaosa on mukana työelämässä. Toimeentulon merkitystä itsenäistymiselle osoittaa myös se, että perheen perustaneet alle 25-vuotiaat ovat muita nuoria useammin mukana työelämässä.

Kuvio 1: Nuorten ammatissatoimivuus vuonna 1980

Työssäkäyvätkin nuoret ovat yleensä varttuneempia heikommassa kilpailuasemassa asuntomarkkinoilla, koska nuorten ammattiura on useinkin vielä vakiintumaton ja tulotaso matala. Vuonna 1980 jäivät noin joka kolmannen alle 25-vuotiaiden perheen käytettävissä olevat tulot alle 30 000 markan. Näin pienet tulot oli 25-29-vuotiaiden perheistä vain noin joka kymmenellä. Alle 25-vuotiaiden perheistä noin joka toisen päämies oli sosiaaliselta ja taloudelliselta asemaltaan työntekijä. Kaikista maamme perheistä oli työntekijöiden perheitä noin kolmannes.

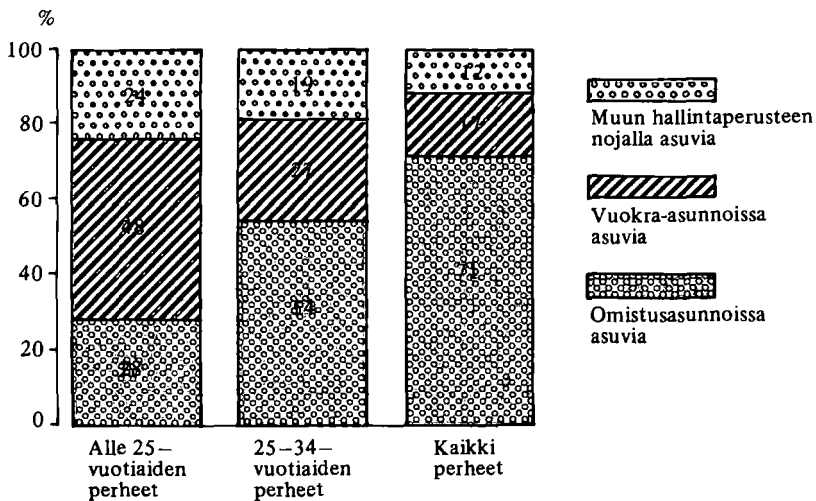
Taulukko 2. Perheiden käytettävissä olevat tulot vuonna 1980.

	Alle 25-vuotiaiden perheet		25-29-vuotiaiden perheet		Kaikki perheet	
		%		%		%
- 29 999 mk	11 300	32	15 300	13	193 000	16
30 000 - 49 999	15 200	43	39 900	34	341 000	28
50 000 -	9 200	25	62 100	53	678 100	56
Yhteensä	35 700	100	117 300	100	1 212 200	100

Ensimmäinen asunto usein vuokra-asunto

Vanhempien kodista muuttaneen nuoren ensimmäinen asunto on useimmiten vuokra-asunto. Oma asunto hankitaan kuitenkin tulotason noustessa usein jo muutaman vuoden kuluttua. Vuonna 1980 asui noin puolet kaikista alle 25-vuotiaiden perheistä vuokralla. Omistusasunto oli vain joka neljännellä perheellä. Vähän vanhemmilla perheillä tilanne oli jo päinvastainen. Kaikista 25-34-vuotiaiden perheistä yli puolet asui omistusasunnossa. Vuokra-asunto oli enää vain joka neljännellä perheellä. Maamme kaikista perheistä asui omistusasunnoissa yli 70 prosenttia.

Kuvio 2: Perheet ja asunnon hallintaperuste vuonna 1980

Virka- tai työsuhdeasunnoissa asui nuorten perheistä noin joka kuudes. Noin neljä prosenttia perheistä asui sukulaisuuden nojalla tai muulla perusteeella ilman vuokraa. Alle 25-vuotiaiden nuorten perheitä oli vuonna 1980 noin 36 000. Kaikkiaan maassamme oli perheitä runsaat 1,2 miljoonaa. Nuorten perheistä yli 70 prosenttia oli lapsiperheitä.

Ahtaasti asuminen yleisempää kuin varttuneemmilla

Nuorten perheissä asutaan usein ahtaammin kuin varttuneempien perheissä. Vuonna 1980 asui joka kymmenes alle 25-vuotiaiden perheistä asunnossa, jossa oli enemmän kuin kaksi henkilöä huonetta kohti. Keittiötä ei ole tässä laskettu mukaan huonelukuun. Asumisväljyys lisääntyy kuitenkin iän karttuessa ja tulojen kasvaessa. Vuonna 1980 asui 25-34-vuotiaiden perheistä vain 7 prosenttia ja kaikista maamme perheistä noin 6 prosenttia ahtaasti.

Omistusasunnon hankkineet nuorten perheet asuvat yleensä vähintään yhtä ahtaasti kuin vuokralla asuvat samanikäisten perheet. Tämä johtuu siitä, että ensimmäinen asunto on yleensä yksiö tai kaksio riippumatta siitä, onko kyseessä vuokra- vai omistusasunto. Varttuneemmilla perheillä tilanne on yleensä päinvastainen. Omistusasunnoissa asutaan keskimäärin väljemmin kuin vuokra-asunnoissa.

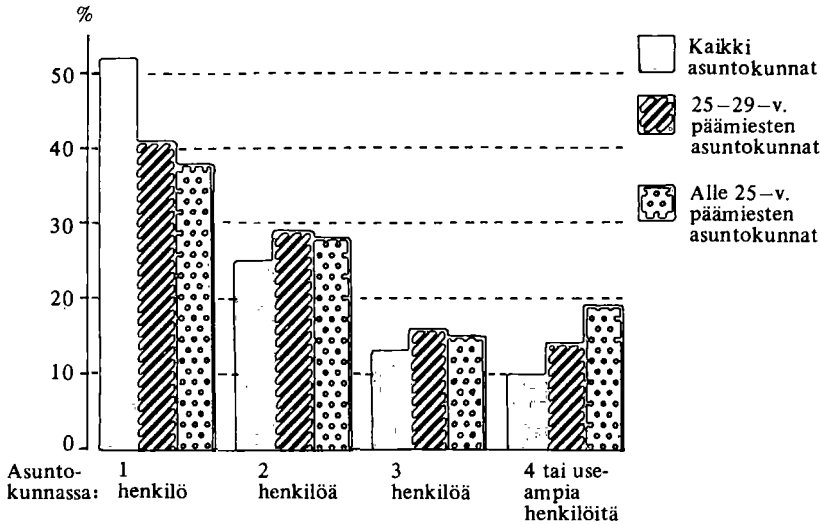
Taulukko 3. Ahtaasti asuvien perheiden osuus, %.

	Omistusasunnoissa asuvista	Vuokra-asunnoissa asuvista
Alle 25-vuotiaiden perheet	12	11
25-29-vuotiaiden perheet	5	9
Kaikki perheet	5	8

Yksin asuminen harvinaista

Vanhempiensa kodin ulkopuolella vakinaisesti asuvat naimattomat nuoret asuvat verraten harvoin yksin. Vuonna 1980 asui itsenäistyneistä naimattomista alle 25-vuotiaista vain runsas kolmannes yksin. Noin joka neljännessä naimattomien nuorten asutokunnassa oli kaksi henkilöä ja joka kolmannessa kolme tai useampia henkilöitä.

Kuvio 3: Asuntokuntien koko vuonna 1980

Yksin asumisen vähäisyyteen on useita syitä. Ensinnäkin nuoret elävät usein vanhempien kodista irtauduttuaan avioliitossa ennen avioliiton solmimista. Toisaalta pieniä asuntoja on tarjolla tuntuvasti vähemmän kuin suurempia. Vuonna 1980 oli maassamme alle 30 neliömetrin suuruisia asuntoja vain noin 155 000 eli 8 prosenttia koko asuntokannasta. Niistä vajaa puolet oli vuokra-asuntoja. Eräs mahdollisuus selviytyä pienillä tuloilla asumiskustannuksista yleensä ja erityisesti suurempien asuntojen korkeammista asumiskustannuksista on jakaa ne useamman asukkaan kesken.

Nuoriakin asunnottomana

Asunnottomia nuoria on melko vähän. Asunnottomuus on kuitenkin aina ongelmista vaikeimpia. Vuoden 1980 väestölaskennassa tilastoitiin asunnottomiksi runsas 600 alle 25-vuotiaasta nuorta. Kaikista asunnottomana olleista joka kymmenes oli 15–24-vuotias. Asunnottomista nuorista yli puolet oli miehiä. Asunnottomuuteen johtaneista syistä ei ole tietoja käytettävissä.

Taulukko 4. Asuntoloissa vakinaisesti asuvat ja asunnottomat vuonna 1980

	Asunnottomat	Asuntoloissa vakinaisesti asuvat
15-24-vuotiaita	610	4 300
Yhteensä henkilöitä	5 650	16 700

Suhteellisen pienelle joukolle nuoria ainoa vakituinen asunto on sellaisessa asuntolassa, jossa asukkaiden käytössä on yhteiset keittiö-, kylpy- ja seurustelutilat. Vuonna 1980 näihin asuntoloihin oli henkikirjoitettu noin 4 300 alle 25-vuotiasta nuorta, joista lähes kaksi kolmasosaa oli naisia. Kaikista mainitunlaisissa asuntoloissa vakinaisesti asuvista joka neljäs oli alle 25-vuotias.

Asumisolojen kehitys ja nuoret

Asumisen taso on Suomessa noussut merkittävästi viime vuosikymmeninä. Valtaosassa maamme asunnoista on nykyisin kaikki keskeiset varusteet. Vuonna 1980 oli lähes kahdessa kolmasosassa asunnoista sekä keskuslämmitys että viemäri, vesijohto, wc, lämminvesi ja kylpyhuone. Kymmenen vuotta aikaisemmin näin hyvin varustettuja oli vain kolmasosa maamme asunnoista.

Myös asumisväljyys on lisääntynyt. Väljyyden lisääntymiseen ovat vaikuttaneet sekä asuntojen koon kasvu että asuntokuntien koon pieneneminen. Vuonna 1980 oli noin puolessa asutuista asunnoista vain yksi tai kaksi asukasta. Vain joka kymmenennessä asunnossa oli enemmän kuin neljä henkilöä. Vuonna 1970 oli vielä joka viidennessä asunnossa enemmän kuin neljä henkilöä. Asuntojen keskikoko oli vuonna 1980 noin 69 neliömetriä. Kymmenen vuotta aikaisemmin se oli 9 neliömetriä pienempi.

Asumisväljyyden lisääntymisestä huolimatta nuoret perheet asuvat ahtaammin kuin kaikki perheet keskimäärin. Vuonna 1980 asui alle 25-vuotiaiden nuorten perheistä noin 10 prosenttia mutta kaikista perheistä vain 6 prosenttia ahtaasti.

Maamme väestöstä valtaosa asuu omistusasunnoissa. Vuonna 1980 oli kaikista asunnoista omistusasuntoja lähes kaksi kolmasosaa. Kymmenen vuotta aikaisemmin niitä oli hieman vähemmän. Omistus-asunnossa asuminen on sitä yleisempää, mitä vanhempien henkilöiden perheistä on kysymys. Vuonna 1980 asui kaikista 55-64-vuotiaiden perheistä peräti 80 prosenttia omistusasunnoissa. Kaikista 35-44-vuotiaiden perheistä omistusasunto oli noin kahdella kolmasosalla ja 25-34-vuotiaidenkin perheistä joka toisella. Sen sijaan alle 25-vuotiaiden perheistä vain joka neljäs asui omistusasunnossa.

Nuorten asunnontarve kohdistuu vähäisten tulojen vuoksi ensin yleensä pieniin vuokra-asuntoihin. Vuonna 1980 oli maamme asuntokannasta asuttuja vuokra-asuntoja noin viidennes. 1970-luvulla vuokra-asuntojen määrä väheni noin viisi prosenttia. Vähennys koski ennen kaikkea pienimpiä asuntoja. Vuonna 1980 oli keittiö mukaan luettuna enintään kolme huonetta käsittäviä vuokra-asuntoja 40 prosenttia vähemmän kuin vuonna 1970. Määrällisesti tämä merkitsee yli 130 000 pienen vuokra-asunnon vähennystä kymmenen vuoden aikana.

LÄHDELUETTELO

Ammatti ja elinkeino; Koko väestö. Tilastokeskus, Väestö- ja asuntolaskenta 1980, osa I A. SVT VI C:106. Helsinki 1983.

Tulot; Asuntokunnat ja perheet. Tilastokeskus, Väestö- ja asuntolaskenta 1980, osa III B. SVT VI C:106. Helsinki 1983.

Asuntokunnat ja perheet. Tilastokeskus, Väestö- ja asuntolaskenta 1980, osa VII. SVT VI C:106. Helsinki 1982.

Asumisolot. Tilastokeskus, Väestö- ja asuntolaskenta 1980, osa VIII. SVT VI C:106. Helsinki 1982.

Asuntokanta. Tilastokeskus, Väestö- ja asuntolaskenta 1980, osa IX. SVT VI C:106. Helsinki 1982.

NUORTEN KULTTUURIHARRASTUKSET JA VAPAA-AIKA

Yliaktuaari Mirja Liikkanen

- Nuoret ja kulttuuriteollisuus
- Musiikki ja elokuvat — osa nuorten arkipäivää
- Nuoret ahkeria kirjanlukijoita
- Lehdet suosittua luettavaa
- Nuorten luovat harrastukset
- Kulttuuritilaisuuksissa ja museoissa käyminen
- Vapaa-ajan kokonaisrakenne
- Tyttöjen ja poikien harrastukset

Nuorison harrastukset ja nuorisokulttuuri ovat suosittu puheenaihe julkisuudessa. Milloin ollaan huolissaan uuslukutaidottomuudesta tai nuorison kaduilla maleksimisesta, milloin etsitään muutoksen voimaa ja luovuutta nuorten liikehinnästä. Kauhistellaan kummallista tukkamuotiä ja hakaneulaa poskessa tai syytetään nuorisoa tahdottomuudesta ja liiallisesta sopeutuvaisuudesta. Nuoria ympäröivät markkinamiesten luomat "nuorisomarkkinat", ääniteollisuus, monta kertaa vuodessa vaihtuva vaatemuoti, hampurilaisketjut, nuoruuden ihannointi, vapaa-aikakeskeisyys. Toisaalta nuoret ovat valmistautumassa työelämään, kilpailevat opiskelupaikoista, kärsivät työttömyydestä, pelkäävät sotaa.

Nuoret ja kulttuuriteollisuus

"Nuorisomarkkinat" ja kulttuuriteollisuus markkinoiden olennaisena osana muokkaavat nykyään suuressa määrin nuorten maailmankuvaa. Tutkijat ovat jopa sitä mieltä, että kulttuuriteollisuus on mennyt nuorten aikuistumisessa useiden perinteisten sosialisatiolaitosten ohi (esim. Mitchell 1980, 17). Kulttuuriteollisuudesta puhutaan, kun halutaan kuvata sitä osaa taiteesta ja kulttuurista, joka tuotetaan suurimmaksi osaksi teollisesti, suurina sarjoina, ja jonka tuotteet välitetään pääasiallisesti kaupallisia markkinointikanavia myöten. Kulttuuriteollisuuteen luetaan yleensä ääniteollisuus, videotuotanto, elokuvateollisuus, kirjankustannus, lehdistö sekä radio ja televisio.

Usein ollaan huolestuneita nuorten suuresta kiinnostuksesta kulttuuriteollisuuden tuotteisiin, ns. massakulttuuriin. On kuitenkin muistettava, että tämän hetken nuoret ovat lapsuudesta asti kasvaneet laajenevan kulttuuriteollisuuden ympäröiminä. He ovat ainakin Suomessa itse asiassa ensimmäinen tällainen sukupolvi. Lisäksi suuri osa kulttuuriteollisuuden tuotteista suunnataan juuri nuorisomarkkinoille ja nuorison kulutettavaksi. Tämä taas on edellyttänyt kulutus- ja ostokykyisen nuorison syntyä.

Toisen maailmansodan jälkeinen läntinen maailma on nähnyt historiansa suurimman nuorisoryhmien, nuorisoliikkeiden ja kulttuurien synnyn, leviämisen, vähittäisen sopeutumisen ja muuntumisen. Nuorisoryhmät ja nuorisoliikkeet ovat usein luoneet oman valtakulttuurista poikkeavan elämäntapansa, joka on saattanut ilmetä erikoisina pukeutumistyyleinä, tavaroille annettuina merkityksinä, yhteisinä arvoina jne. Tällaisia nuorisoryhmien omia elämäntapoja kutsutaan nuorisokulttuureiksi. Tutkimusten mukaan

kulttuuriteollisuudella on keskeinen osuus niiden synnyssä. Sen tuotteista rakennetaan tyylejä ja tuotteet ovat raaka-aineena sosiaalisten merkitysten tuotannossa. (Hoikkala, 39; ks. Myös Clarke ym.). Mitchellin selvityksen mukaan (1980, 23) kulttuuriteollisuuden johtavia haaroja tässä mielessä ovat musiikki ja elokuvat, sen sijaan radio ja televisio sekä aikakauslehdistö ovat välittäviä ja edistäviä. Aikakauslehdistä merkityksellisiä ovat erityisesti nuorten musiikkilehdet. Kirjallisuus ei näytä olevan keskeinen tekijä nuorisokulttuurien muodostuksessa.

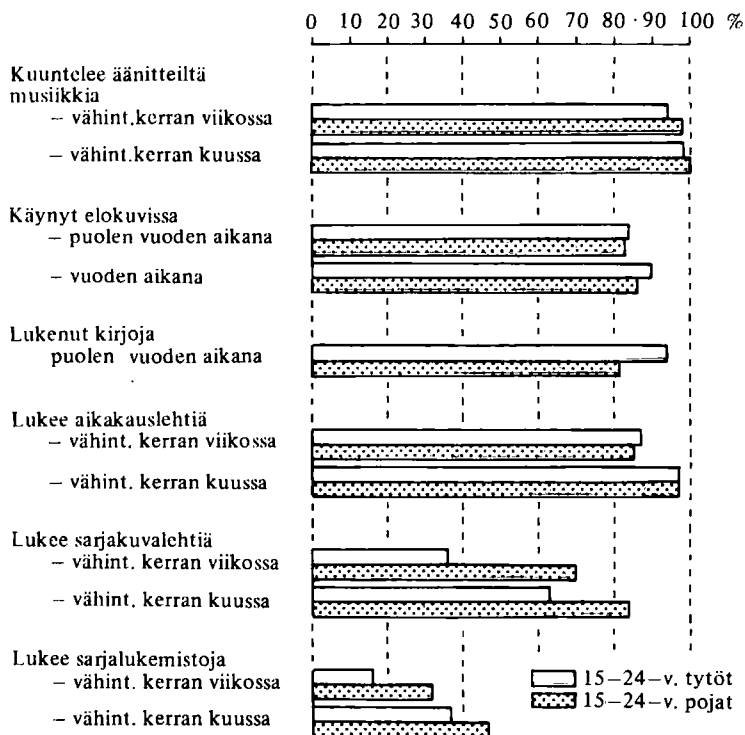
Vain suhteellisen pieni osa nuorista kuitenkin suoranaisesti liittyy johonkin nuorison alakulttuuriin. Valtaosa suomalaisnuorista vain seurailee ulkopuolelta "yleisten" nuorisokulttuurien kehitystä ja omaksuu niistä oman nuoruusidentiteettinsä vahvistamiseksi vain tiettyjä piirteitä, esimerkiksi pukeutumis- tai musiikinkuuntelutyylejä, joitakin ajattelutapoja jne. (Mitchell 1982, 46). Suomen syrjäisen aseman vuoksi kulttuuriteollisuudella on täällä korostunut asema näiden tyylien omaksumisessa ja ne ovat vahvasti ulkomaista alkuperää (Hoikkala, 42).

Kulttuuriteollisuuden asema nuorten elämässä on siis kaksinainen. Nuoret ovat sen vaikutuksen kohteina, ja se muokkaa heidän maailmankuvaansa. Toisaalta nuoret käyttävät sen tuotteita aktiivisesti hyväkseen luodessaan omaa kulttuuriaan ja korostaessaan asemaansa omana ryhmänään.

Musiikki ja elokuvat - osa nuorten arkipäivää

Kulttuuriteollisuuden tuotteiden käyttö on olennainen osa lähes jokaisen suomalaisen nuoren arkipäivää. Kuvion 1 tiedot ja suurin osa tässä artikkelissa esiteltävistä tuloksista perustuvat Tilastokeskuksessa vuonna 1981 tehtyyn kulttuuriharrastus- ja vapaa-aikatutkimukseen.

Kuvio 1. Kulttuuriteollisuuden tuotteiden käyttö

Nuoret kuuntelevat paljon musiikkiaäänitteitä ja radion musiikkiohjelmia. Useimmat kuuntelevat musiikkiaäänitteitä päivittäin. Pojat ovat jonkin verran ahkerampia kuuntelijoita. Heistä päivittäisiä kuuntelijoita on kolme neljästä, tytöistä taas kaksi kolmesta. Nuorista vain alle prosentti on sellaisia, jotka eivät kuuntele lainkaan musiikkiaäänitteitä. Sekä tytöt että pojat kuuntelevat ennen kaikkea rock- ja pop-musiikkia, pojat vielä selvemmin kuin tytöt. Tytöt kuuntelevat enemmän viihde- ja iskelmä-musiikkia kuin pojat. Tytöissä on myös jonkin verran niitä, jotka kuuntelevat enimmäkseen klassista tai hengellistä musiikkia.

Nuoret käyvät myös elokuvissa muuta väestöä enemmän. Sekä tytöt että pojat käyvät elokuvissa yhtä paljon. 15 - 24-vuotiaista neljä viidestä on viimeisen puolen vuoden sisällä käynyt elokuvissa. Tytöt ja pojat näyttävät käyvän katsomassa kuitenkin jonkin verran erilaisia elokuvia. Pojat suosivat rikos-, kauhu-, jännitys- ja sotaelokuvia. 15 - 24-vuotiaista pojista niitä on nähnyt yhdeksän kymmenestä. Tytöt ovat nähneet vastavasti enemmän fiktiivisiä draamaelokuvia.

Nuoret ahkeria kirjanlukijoita

Ns. uuslukutaidottomuus ei ainakaan tämän tutkimuksen mukaan näytä kovin laajalta ongelmalta, vaikka jonkin verran nuorissakin oli niitä, jotka eivät olleet lukeneet yhtään kirjaa viimeisen puolen vuoden aikana. Heidän osuutensa oli kuitenkin huomattavasti alhaisempi kuin sellaisten aikuisten osuus, jotka eivät puolen vuoden aikana olleet lukeneet yhtään kirjaa.

Kirjojen lukeminen kuuluu useimpien nuorten elämäntapaan. Tytöistä lukee suurempi osa kirjoja kuin pojista. Tytöt ovat myös selvästi ahkerampia lukemisharrastuksessaan. 15 - 24-vuotiaista kirjoja lukeneista tytöistä kaksi viidestä oli lukenut puolen vuoden aikana yli 20 kirjaa, pojilla vastaava luku oli yksi viidestä. Vain yhden tai kaksi kirjaa lukeneita oli tytöistä 8 prosenttia ja pojista 16 prosenttia. Ero näkyy myös muissa lukemiseen liittyvissä toiminnoissa. Vaikka kaikki nuoret olivat käyneet paljon kirjastossa, olivat tytöt olleet siinä ahkerampia kuin pojat. Tytöistä 80 % ja pojista 70 % oli käynyt puolen vuoden aikana kirjastossa. Tytöistä 70 % oli lainannut kirjoja myös ystäviltä. Pojista näin oli tehnyt noin puolet.

Myös nuorten lukemien kirjojen sisältö eroaa sukupuolen mukaan, vaikka yhteisiäkin piirteitä löytyy. Jonkin verran eroja on havaittavissa jo varhaisnuorilla, ja 15 - 24-vuotiaat tytöt ja pojat lukevat jo selvästi erilaisia kirjoja. Opiskeluun ja työhön liittyvien kirjojen lisäksi tytöt lukevat eniten rakkaus- ja muita romaaneja, seuraavina ovat jännitys- ja salapoliisiromaanit, lasten ja nuorten kirjat, tietopuoliset kirjat, runot ja novellit sekä muistelmat ja elämäkerrat. Pojilla suosituimpia ovat jännitys- ja salapoliisiromaanit, seuraavina sota-aiheiset kirjat sekä tietopuoliset kirjat ja muut kuin rakkausromaanit. Näyttää siltä, että tytöt lukevat enemmän kaunokirjallisuutta ja useamman tyyppisiä kirjoja kuin pojat.

Lehdet suosittua luettavaa

Aikakauslehtien lukeminen on varsin yleistä nuorilla ja näyttää vielä lisääntyvän iän karttuessa. Tyttöjen ja poikien välillä ei tässä ole suuria eroja, vaikka he lukevatkin jonkin verran eri lehtiä. Suosituimpia ovat ns. yleislehdet. Niitä lukee vähintään kerran kuussa yli 90 prosenttia 15 - 24-vuotiaista. Tytöt lukevat lähes yhtä paljon myös naistenlehtiä, pojista niitä lukee vähintään kerran kuussa noin puolet. Tämän ikäisillä pojilla ovat miesten lehdet varsin suosittua lukemista, yli puolet lukee niitä vähintään kerran kuussa. Tytöt eivät niitä juuri lue. Myös nuorisolehtiä nuoret lukevat melko paljon, pojista niitä lukee noin puolet vähintään kerran kuussa, tytöt jonkin verran vähemmän. Harrastus- ja kulttuurilehtiä nuoret lukevat kuitenkin jonkin verran enemmän kuin nuortenlehtiä.

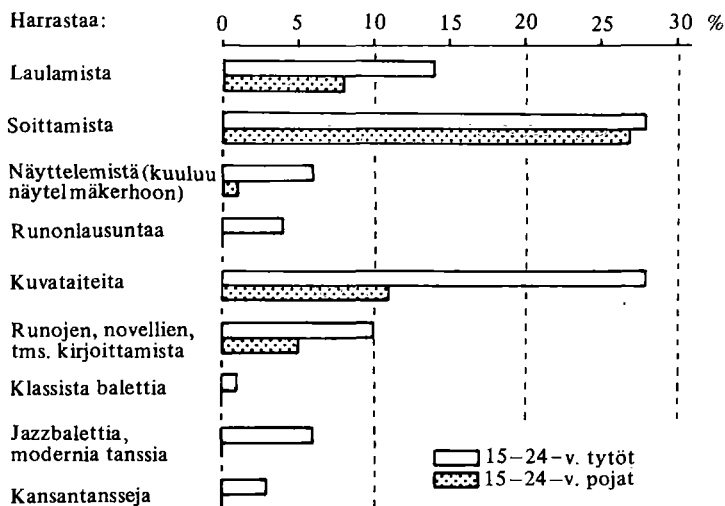
Sarjakuvalehtiä lukevat eniten varhaisnuoret, mutta varsin paljon niitä lukevat myös 15 - 24-vuotiaat. Pojat ovat selvästi ahkerampia sarjakuvalehtien lukijoita kuin tytöt. Pojista 70 prosenttia lukee niitä vähintään kerran viikossa, tytöistä runsas kolmasosa. Sarjakuvalehtiä jaoteltiin tutkimuksessa karkeasti myös sisällön mukaan. Eniten luettuja ovat Aku Ankka ja muut Disneyn sarjakuvat, niitä lukee valtaosa sekä tytöistä että pojista. Pojat lukevat seuraavaksi eniten seikkailulehtiä ja ns. laatusarjakuvia, myös ns. shokkilehtiä heistä lukee yli puolet. Tyttöillä toiseksi suosituimpia ovat ns. laatusarjakuvalehdet, mutta niitäkin heistä lukee vain kaksi viidestä.

Sarjalukemistoja eli ns. kioskikirjallisuutta 15 - 24-vuotiaat lukevat enemmän kuin muunikäiset. Sekä tytöistä että pojista sarjalukemistoja oli lukenut yli puolet viimeisen puolen vuoden aikana. Pojat näyttävät lukevan myös sarjalukemistoja jonkin verran yleisemmin kuin tytöt.

Nuorten luovat harrastukset

Se, että nuoret käyttävät paljon kulttuuriteollisuuden tuotteita, ei merkitse sitä, ettei heillä olisi runsaasti myös muita kulttuuriharrastuksia. Esimerkiksi luovia taideharrastuksia heillä on enemmän kuin muulla väestöllä.

Kuvio 2. Luovat taideharrastukset

Kaikkein eniten luovia taideharrastuksia on varhaisnuorilla ja heistä erityisesti tytöillä. 15 - 24-vuotiailla nuorilla niitä on jo selvästi vähemmän, vaikkakin melko paljon verrattuna muuhun väestöön. Myös tässä ikäryhmässä tytöillä on enemmän luovia taideharrastuksia kuin pojilla, ainoastaan soittamista tytöt ja pojat harrastavat yhtä paljon. Se onkin suosituin luovista taideharrastuksista, sitä harrastaa yli neljäsosa kaikista nuorista. Tytöt harrastavat yleisesti myös maalaamista, piirtämistä ja muita kuvataiteita. Seuraavaksi suosituimmat harrastukset ovat laulaminen sekä runojen, novellien tai muun kaunokirjallisuuden kirjoittaminen. Näytteleminen, runonlausunta tai tanssin harrastaminen on harvinaisempaa.

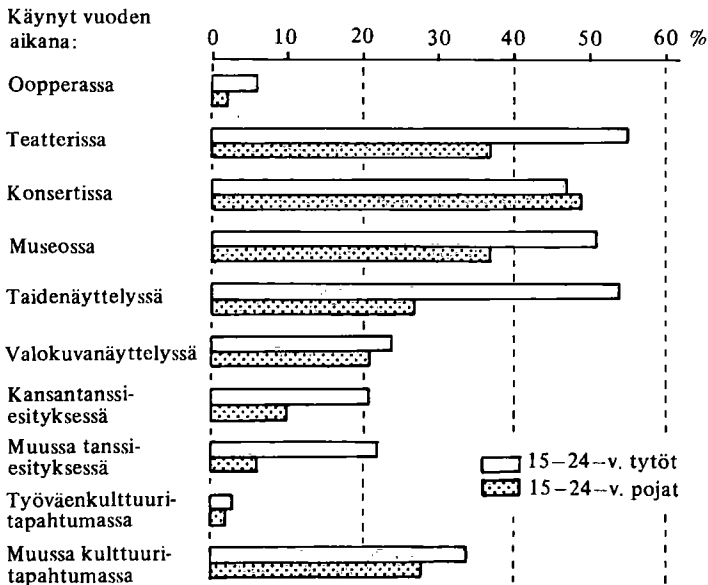
Myös muuta luovaa kirjoittamista tytöt harrastavat selvästi enemmän kuin pojat. Kirjeitä oli tytöistä kirjoittanut vuoden aikana yli yhdeksän kymmenestä, pojista niitä oli kirjoittanut noin puolet. Päiväkirjan kirjoittaminenkin on tytöillä varsin suosittu harrastus, enemmän kuin kolmasosa oli pitänyt päiväkirjaa vuoden aikana. Pojista päiväkirjaa oli pitänyt vain viisi prosenttia.

Käsityöharrastus voidaan monessa mielessä lukea luoviin harrastuksiin. Siinäkin on sukupuolten välinen ero säilynyt hyvin sitkeästi. Tytöt harrastavat perinteisiä naisten käsitöitä: neulominen ja virkkaaminen ovat suosituimpia, seuraavana on vaatteiden ompelu. Pojat taas harrastavat puutöitä ja koneiden ja laitteiden rakentelua. Tyttöillä käsityöharrastus on yleisempää kuin pojilla. Valtaosa tytöistä harrastaa ainakin neulomista ja virkkaamista.

Kulttuuritilaisuuksissa ja museoissa käyminen

Nuoret osallistuvat melko paljon kulttuuritilaisuuksiin sekä käyvät museoissa. 15 - 24-vuotiaista nuorista tytöt käyvät konsertteja lukuun ottamatta kaikissa eri tyyppisissä kulttuuritilaisuuksissa yleisemmin kuin pojat.

Kuvio 3. Kulttuuritilaisuuksissa ja museoissa käyminen

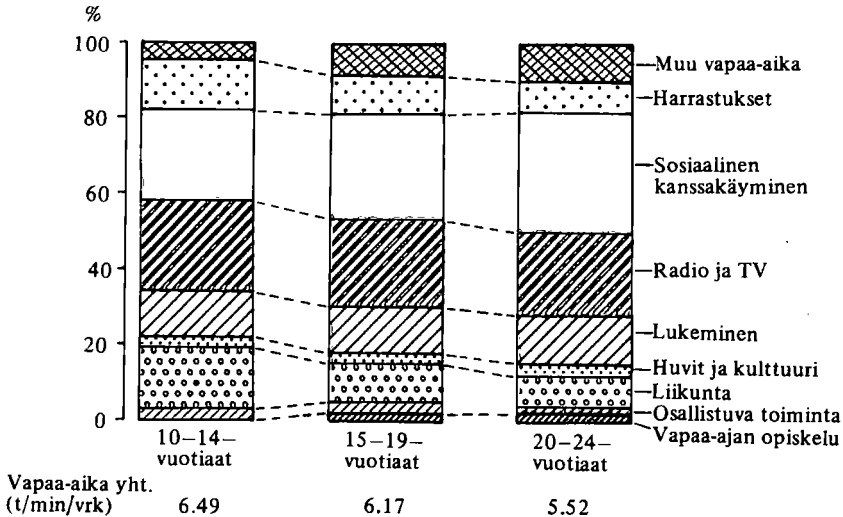

Eniten nuoret ovat käyneet teattereissa, konserteissa, taidenäyttelyissä sekä museoissa. Varhaisnuoriin verrattuna 15 - 24-vuotiaat käyvät selvästi vähemmän museoissa. Sen sijaan konserteissa, valokuvanäyttelyissä ja kulttuuritapahtumissa käynnit lisääntyvät iän myötä. Tytöillä näyttää lisääntyvän myös teattereissa, taidenäyttelyissä sekä modernin ja balettitanssin esityksissä käyminen. Iän karttuessa nuoret näyttävät siis siirtyvän yhä enemmän taiteen luovasta harrastamisesta taiteen vastaanottamiseen.

Vapaa-ajan kokonaistrakenne

Tilastokeskuksen ajankäyttötutkimuksen (Niemi ym.) perusteella nuorten vapaa-ajan käytön kokonaistrakenne oli vuonna 1979 kuvion 4 mukainen. Mittayksikkönä on käytetty kuhunkin toimintoon päätoimisesti käytettyä aikaa vuorokaudessa.

Kuvio 4. Vapaa-ajan käytön kokonaistrakenne

Nuorten vapaa-aika vähenee iän mukana. Yli 20-vuotiailla nuorilla on sitä lähes tunti vähemmän vuorokaudessa kuin varhaisnuorilla. Suurimman osan vapaa-ajasta vie radion kuunteleminen ja erityisesti television katseleminen. Radion ja television osuus pienenee varttuneempiin nuoriin siirryttäessä ja sosiaalisen kanssakäymisen osuus vastaavasti kasvaa. Seuraavaksi suurimmat osuudet ovat liikunnalla, lukemisella ja harrastuksilla. Liikunnan ja harrastusten osuus pienenee iän myötä ja lukemisen jonkin verran suurenee. Kulttuuriharrastuksilla ja osallistuvalla toiminnalla on nuorten vapaa-ajan viेतossa varsin pienet osuudet, ainakin niihin päätoimisesti käytetyllä ajalla mitattuna.

Kulttuuriharrastus- ja vapaa-aikatutkimuksen mukaan 15 - 24-vuotiaat nuoret katsovat televisiota kuitenkin selvästi harvemmin kuin muu väestö, ja tytöt harvemmin kuin pojat. Pojista runsas puolet ja tytöistä kolmasosa katsoo televisiota joka päivä. Varsin yleistä se heilläkin silti on, sillä useampana päivänä viikossa televisiota katsoo noin 85 % pojista ja noin 70 % tytöistä.

Tyttöjen ja poikien harrastukset

Vaikka edellä esiteltyjen tulosten avulla ei voidakaan tavoittaa varsinaisia nuorisokulttuureja, voidaan kuitenkin havaita, että nuorisokulttuureille elementtejä antavien kulttuuriteollisuuden tuotteiden käyttö kuuluu varsin olennaisena osana nuorten elämään. Voidaan jopa sanoa, että kulttuuriteollisuuden tuotteiden käyttö on nuorille ominaisin tapa harrastaa kulttuuria ja kanava tutustua eri taiteenaloihin. Toisaalta heillä on myös paljon omia luovia harrastuksia, ja kulttuuritilaisuuksissakin he käyvät melko yleisesti.

Nuorisokulttuureja tutkittaessa ovat tytöt usein loistaneet poissaolollaan. Useimmat tutkimukset ovat kohdistuneet poikiin tai tyttöjen rooli on tulkittu marginaaliseksi (ks. esim. McRobbie & Garber). Edellä esiteltyjen tulosten perusteella on mielenkiintoista havaita, että tyttöjen ja poikien harrastukset ja varsinkin sisällöllinen suuntautuminen eroavat jo varhain toisistaan. Varttuneempien nuorten selvät eroavuudet on havaittavissa jo varhaisnuorilla, ja ne voimistuvat iän myötä. Tytöt ja pojat lukevat erilaisia kirjoja ja erilaisia lehtiä, käyvät erilaisissa elokuvissa ja kuuntelevat jonkin verran erilaista musiikkia. Voidaan sanoa, että

pojat suuntautuvat enemmän pop- ja rockmusiikkiin, lukevat enemmän seikkailu-, sota- ja kauhulehtiä ja -kirjoja sekä katsovat samanaikaisia elokuvia. Pojat suuntautuvat myös enemmän populaarikulttuuriin, he lukevat enemmän sarjakuvalehtiä ja sarjalukemistoja sekä katsovat enemmän televisiota. Heillä on vähemmän luovia harrastuksia, ja he käyvät jonkin verran vähemmän kulttuuritilaisuuksissa. Vaikka tyttöjenkin harrastukset liittyvät usein pop- ja rock -kulttuuriin, ne voivat olla myös toisenlaisia. Voidaan olettaa, että näin selvät eroavuudet muokkaavat myös tyttöjen ja poikien maailmankatsomusta eri suuntiin.

LÄHDELUETTELO

Clarke, John - Hall, Stuart - Jefferson, Tony - Roberts, Brian
Subcultures, Cultures and Class. Teoksessa STUART HALL & TONY
JEFFERSON (eds.): Resistance through Rituals. Youth subcultures
in Post-War Britain. CCCS, University of Birmingham 1976.

Kulttuuriharrastus- ja vapaa-aikatutkimus 1981. Teoksessa Kulttuuritilas-
to 1981. Tilastollisia tiedonantoja N:o 73. Tilastokeskus. Helsinki 1984.

Hoikkala, Tommi Brittiläinen kulturalismi ja nuorten alakulttuurien
tutkiminen. Tiede ja edistys 1/83.

Mitchell, Ritva Kulttuuriteollisuuden tuotteiden merkityksestä nuorten
elämässä. Sosiologia 1/80.

Mitchell, Ritva Nuorista, nuorisokulttuureista ja nuorisokulttuureiden
yhteiskunnallisesta merkityksestä. Teoksessa Raportti nuorisotutkijoiden
seminaarista 23.-24.4.1982 Vierumäellä. Kansalaiskasvatuksen keskuksen
julkaisuja 50. Helsinki 1982.

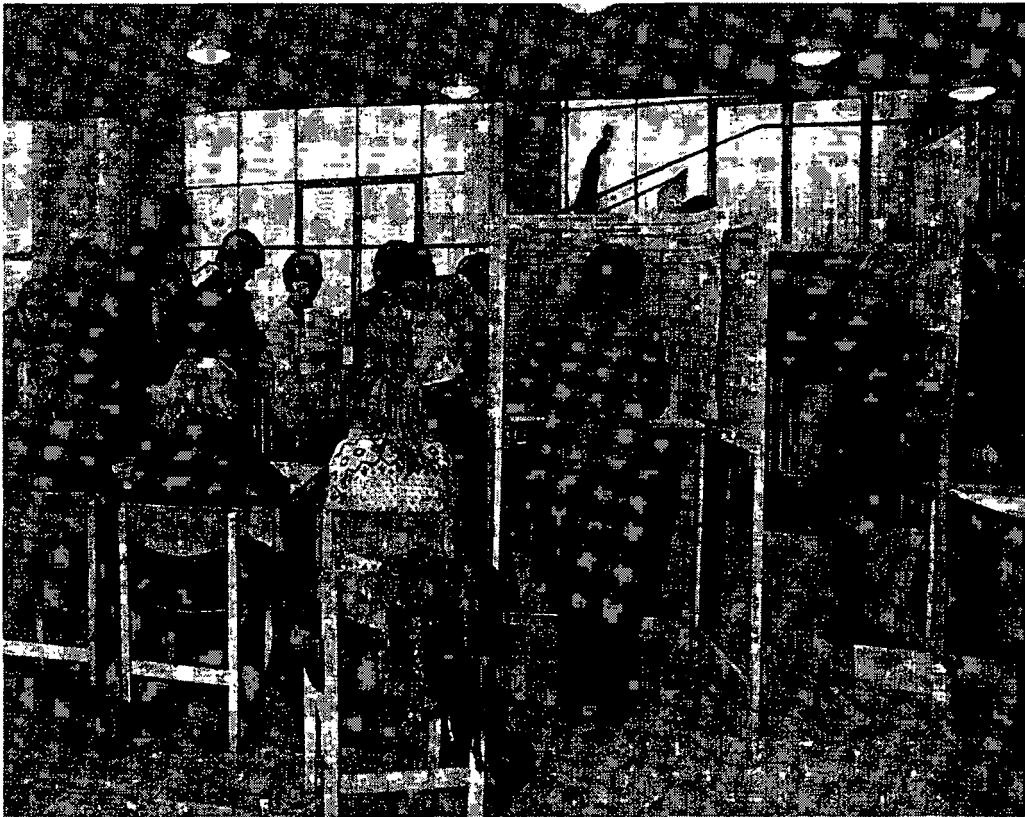
McRobbie, Angela and Garber, Jenny Girls and Subcultures. Teoksessa
STUART HALL & TONY JEFFERSON (eds.): Resistance through Rituals. Youth
subcultures in Post-War Britain. CCCS, University of Birmingham 1976.

Niemi, Iris - Kiiski, Salme - Liikkanen, Mirja Suomalaisten ajankäyt-
tö 1979 Tilastokeskuksen tutkimuksia N:o 65. Helsinki 1981.

NUORTEN POLIITTINEN OSALLISTUMINEN

Yliaktuaari Risto Lättilä

- Nuorten suhteellinen osuus väestöstä
- Poliittiset nuorisjärjestöt
- Nuorten äänestysaktiivisuus
- Nuorten vaalikäyttäytyminen
- Vuoden 1983 eduskuntavaalin tulos

Vuoden 1975 eduskuntavaaleissa nuorten passiivisuus herätti erityistä huomiota. Nuoret eivät läheskään saavuttaneet aikuisten äänestysaktiivisuutta. Taustana oli 60-luvulla ja 70-luvun alussa tapahtunut nuorten (puolue)politisoituminen, mikä näkyi mm. siten, että nuorten ja opiskelijoiden järjestöt muuttuivat poliittisiksi. Samoin monet puolueet ja järjestöt olivat voimakkaasti ajaneet äänioikeusikärajan laskemista 18 vuoteen, mikä sitten ennen näitä vaaleja toteutui.

Vuoden 1979 vaaleja varten järjestettiin erityinen kampanja, joka monin eri tavoin pyrki aktivoimaan nuoria äänestämään.

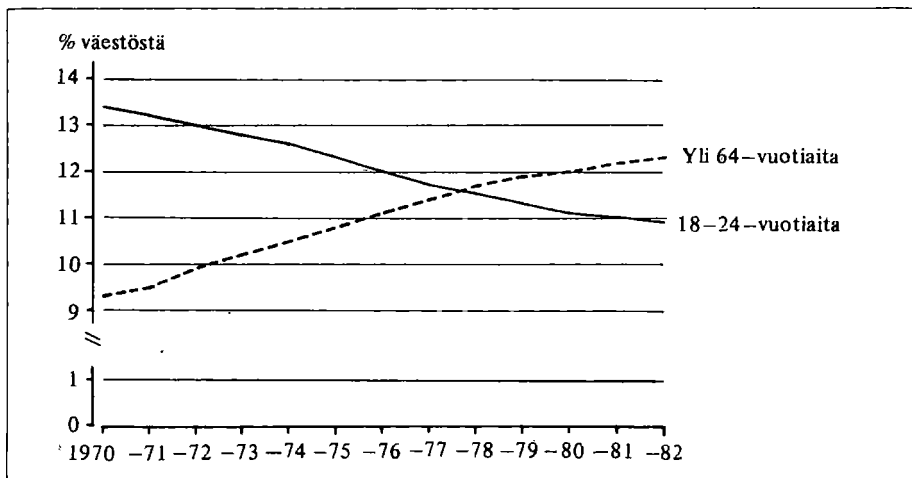
Nuoret äänestivät aktiivisemmin vuoden 1979 vaaleissa, ja he saavuttivat suhteellisen korkean äänestysprosentin. Vuonna 1975 nuorista äänesti 67 prosenttia. Vuonna 1979 äänestysprosentti oli jo 72. Viime eduskuntavaaleissa äänestysprosentti näyttää edelleen pysyneen korkeana. Kuitenkin nuorten äänestysprosentti eduskuntavaaleissa on noin kymmenen prosenttiyksikköä keskimääräistä alhaisempi. 30 - 65-vuotiaista äänestää vaaleissa noin 87 prosenttia.

Nuorten poliittista osallistumista kuvaavia tilastollisia tutkimuksia on tehty suhteellisen vähän. Tätä artikkelia varten oli käsillä virallisten vaalitilastojen (SVT XXIX A) lisäksi Tuomo Martikaisen ja Risto Yrjösen tutkimus, Nuoret ja Poliitikko sekä tekijöiden muut samaa aihetta käsittelevät tutkimukset. Tilastollisten lähteiden puutteen takia tässä artikkelissa rajoitutaan pääasiassa eduskuntavaaleihin.

Nuorten suhteellinen osuus väestöstä

Vuoden 1983 eduskuntavaaleissa oli Suomessa henkikirjoitettuja äänioikeutettuja 3 670 000. Heitä oli 18 - 24 vuotiaita 529 000. Kuviossa 1 verrataan tämän ikäryhmän kehitystä yli 64-vuotiaiden ryhmään 1970-luvulla. Ryhmissä on suunnilleen nuorin ja vanhin kahdeksasosa äänioikeutetuista. Yli 64-vuotiaiden osuus on kasvanut suoraviivaisesti. Nuorten määrä saavutti sen sijaan huippukohdan 1969, jonka jälkeen heidän osuutensa on vähentynyt. Nuorten suhteellisen osuuden lasku heikentää luonnollisesti heidän suoranaista mahdollisuuttaan vaikuttaa äänestämällä.

Kuvio 1. Yli 64 -vuotiaan ja 18 - 24 -vuotiaan väestönsosan kehitys 1970-1982 (%)

Edellä esitetty kuvio ja siitä tehtävät pessimistiset päätelmät nuorten vaikutusmahdollisuuksista ovat osin harhaanjohtavia. Koska eduskuntavaalit ovat joka neljäs vuosi, ensimmäistä kertaa äänioikeuttaan voivat normaalisti käyttää 18 - 21-vuotiaat. Ryhmään kuuluu noin 8 prosenttia äänioikeutetuista. Neljän vuoden kuluttua seuraavissa vaaleissa on mukana taas uusi ikäluokka.

Poliittiset puolueet tietävät nuorten tärkeyden. Nuoret ovat niille pitkällä aikavälillä elinehto. Puolueet toimivat erityisesti ensi kertaa äänestävien aktivoimiseksi. Luonnollisesti suuri osa nuorista muodostaa poliittisen mielipiteensä jo, ennen kuin saavat äänioikeuden. Puolueiden alueellisen kannatuksen vakiintuneisuus osoittaa, että poliittisen kannan muodostumiseen vaikuttaa asuinympäristö ja vanhemmilta perityt mielipiteet. Tutkimuksissa on kuitenkin todettu, että nuoret muuttavat poliittisen kantansa helpommin kuin muut.

Poliittiset nuorisojärjestöt

Opetusministeriön nuorisotoimistosta saadun tilaston mukaan kuului poliittisiin nuorisojärjestöihin 1982 yhteensä 169 700 jäsentä. Tilaston mukaan kokonaisjäsenmäärä on vuodesta 1973 laskenut. Kehitys ei kuitenkaan ole ollut yhtenäinen. Joidenkin järjestöjen jäsenmäärä näyttää kasvaneen.

Poliittisten nuorisojärjestöjen lisäksi osa varhaisnuorisojärjestöistä ajaa puolueiden tavoitteita. Suurimpia tällaisia järjestöjä ovat Suomen Demokratian Pioneerien liitto ry. (34 300 jäsentä), Vesaisten Keskusliitto ry. (31 800), Nuorten Kotkain Keskusliitto ry. (28 600) ja Porvarillinen Varhaisnuorisoliitto ry. (7 800).

Poliittisiin nuorisojärjestöihin kuuluvien määrät ovat suhteellisen suuria. Luvut eivät kuitenkaan anna tietoa siitä, kuinka suuri osa tietyn ikäryhmän nuorista kuuluu järjestöihin, koska niihin kuuluminen ei ole sidottu tiettyihin ikäkausiiin.

Tilastokeskuksen 1979 tekemän ajankäyttötutkimuksen mukaan osallistuminen poliittisiin nuorisojärjestöihin ei näyttäisi olevan yleistä. Vain kolme prosenttia 15 - 24-vuotiaista ilmoitti kuuluvansa poliittiseen nuorisotai opiskelijajärjestöön ja vain kaksi prosenttia saman ikäisistä ilmoitti kuuluvansa poliittiseen puolueeseen. Luvut ovat kuitenkin vain suuntaa-antavia, koska poliittista kantaa koskeviin kysymyksiin on tutkimuksissa todettu suhtauduttavan varauksellisesti.

Taulukko 1. Poliittiset nuorisjärjestöt.

	Paikallisosastoja Lokalavdelningar Local sections				Jäseniä Medlemmar Members			
	1963	1968	1973	1982	1963	1968	1973	1982
Poliittiset nuori- so- ja opiskelija- järjestöt								
Kehittyvän Suomen Nuorten Liitto ry.	-	-	106	124	-	-	5 500	4 200
Keskustan Opiskeli- jaliitto ry.	-	5	12	27	-	1 000	2 500	4 800
Kokoomuksen Nuorten Liitto ry.	293	332	368	375	26 900	29 900	25 000	20 200
Kokoomuksen Opiske- lijaliitto Tuhat- kunta ry.	4	29	35	44	1 000	3 500	4 300	3 600
Liberaalinen Nuori- soliitto ry.	46	69	114	170	800	3 200	5 000	5 900
Mittensförbundet rf.	..	..	6	9	..	..	500	600
Nuoren Keskustan Liitto ry.	1 299	466	453	442	70 100	46 200	40 000	53 700
Sosialidemokraat- tisen Nuorison Keskusliitto ry. .	350	420	520	622	17 000	28 000	32 000	31 200
Suomen Demokraat- tinen Nuoriso- liitto ry.	450	450	750	873	35 000	35 000	48 500	28 300
Suomen Sosiali- demokraattisen Opiskelijanuori- son Keskusliitto ry.	8	14	21	29	400	2 100	3 500	3 900
Suomen Sosialisti- nen Opiskelija- liitto ry.	-	7	35	149	-	1 000	5 100	6 000
Svenska Ungdom rf.	..	..	57	59	..	..	7 300	7 300
Yhteensä - Summa - Total	2 450	1 792	2 477	2 923	151 200	149 900	179 200	169 700

Nuorten äänestysaktiivisuus

Suomessa henkikirjoitetuista äänioikeutetuista äänesti viime eduskuntavaaleissa 81 prosenttia. Vuodesta 1962 lähtien äänestysaktiivisuus on huomattavasti laskenut. Alhaisimmillaan se oli vuonna 1975. Miesten ja naisten kokonaisäänestysprosentin ero on tasaantumassa. Vuoden 1962 kahden prosentin ero miesten hyväksi on viime vaaleissa kaventunut alle puoleen prosenttiin.

Taulukko 2. Äänestysprosentit eduskuntavaaleissa 1962 - 1983.

Vuosi	Yhteensä	Miehet	Naiset
1962	85,1	86,1	84,2
1966	84,9	86,1	83,9
1970	82,2	83,2	81,3
1972	81,4	81,9	81,0
1975	79,7	80,1	79,4
1979	81,2	81,9	80,6
1983	81,0	81,2	80,9

Eläkeikään asti äänestysprosentti kasvaa iän lisääntyessä. Poikkeuksena ovat juuri äänioikeutensa saaneet 18-vuotiaat, joiden äänestysprosentti on korkeampi kuin seuraavalla 19 - 23 vuotiaiden ikäluokalla. Naiset äänestävät varhaisessa keski-ikässä miehiä aktiivisemmin. Noin 20-vuotiaat nuoret ovat kaikkein passivisimpia. Erityisesti naiset ovat poikkeuksellisesti tämänikäisinä huonoja äänestämään.

Taulukko 3. Äänestysprosentit sukupuolen ja iän mukaan 1975 - 1979.

Ikäryhmä	1975		1979	
	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset
Kaikki	81,3	80,2	82,9	81,7
18-vuotiaat	70,2	69,0	75,3	76,1
19-23-vuotiaat	67,6	66,7	71,5	71,0
24-30-vuotiaat	75,4	75,6	77,5	78,8
31-40-vuotiaat	83,6	84,3	85,1	85,8
41-65-vuotiaat	88,4	86,8	88,7	87,7
66-vuotiaat	83,2	74,5	81,5	73,7

Vuoden 1983 eduskuntavaaleista ei nuorten äänestyskäyttäytymisestä ole kerätty tietoja. Asiantuntijat ovat kuitenkin arvelleet, että nuorten äänestyskäyttäytyminen olisi ollut samankaltaista kuin vuonna 1979. Vuonna 1982 toimeenpannut presidentin valitsijamiesten vaalit osoittivat, että nuoretkin voidaan aktivoida äänestämään. Näissä vaaleissa 81 prosenttia nuorista käytti äänioikeuttaan.

Nuorten vaalikäyttäytyminen

Nuorten vaalikäyttäytyminen on tutkimusten mukaan (Tuomo Martikainen ym.) äänestysaktiivisuutta lukuun ottamatta samansuuntaista kuin vanhemmilla ikäryhmillä. Poliittinen traditio vaikuttaa äänestysprosenttiin samoin kuin puolueiden kannatukseen. Joillakin alueilla äänestysprosentti on perinteisesti alhaisempi kuin muualla. Työväestövaltaisilla alueilla äänestysprosentti jää alhaisemmaksi kuin toimihenkilövaltaisilla alueilla. Yhteiskunnan rakennemuutokset alentavat äänestysprosenttia, muuttovoitto- ja muuttotappioalueilla prosentti on alhaisempi kuin vakiintuneilla alueilla.

Saman tutkimuksen mukaan nuorten äänestysprosentti parani vuonna 1979 huomattavasti siellä, missä se aikaisemmin oli alhainen. Selvästi aktiivisuuden lisääntyminen näkyi Pohjois-Suomen nuorisotyöttömyysalueilla ja suurten kaupunkien reuna-alueilla. Vuoden 1979 vaaleissa nuorten äänestysaktiivisuus ei vaihdellut yhtä paljon äänestysalueen sijainnin tai sosiaalisen rakenteen mukaan kuin aikaisemmissa vaaleissa.

Vuoden 1983 eduskuntavaalin tulos

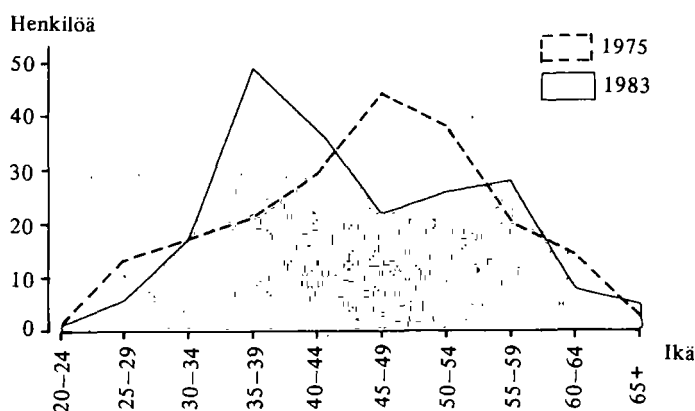
Vuoden 1983 eduskuntavaaleissa kilpaili kahdestasadasta kansanedustajanpaikasta yhteensä 1 331 ehdokasta. Heistä oli alle 30-vuotiaita 140. Vaalittavana ei ollut pelkästään poliittisten puolueiden ehdokkaita. Viisikymmentä ehdokasta oli puolueista riippumattomien valitsijamiesyhdistysten asettamia.

Taulukko 4. Vuoden 1983 eduskuntavaalit

Puolue/ Ryhmä	Osuus äänistä %	Paikkoja
SDP	26,7	57
KOK	22,1	44
KESK/LKP	17,6	38
SKDL	13,5	26
SMP	9,7	17
RKP	4,6	10
SKL	3,0	3
POP	0,4	1
KVL	0,1	-
MUUT	2,3	4

Eduskunta on vuodesta 1975 vuoteen 1983 keskimäärin nuortunut. Kun vuonna 1975 valitun eduskunnan tyypillinen kansanedustaja oli 45 - 54-vuotias, nykyisen eduskunnan tyypillinen edustaja taas on 35 - 44-vuotias. Viime vaaleissa valittiin uusia henkilöitä kansanedustajiksi. Osin tämä johtui puolueiden voimasuhteiden muuttumisesta mutta osin myös siitä, että vaaleissa menestyivät aikaisempaa nuoremmat henkilöt. Seuraavissa vaaleissa on mielenkiintoista seurata, pysyykö eduskunta yhtä nuorena eli jatkuuko nuorentumiskehitys vai oliko kysymys pelkästään sukupolvenvaihdoksesta.

Kuvio 2. Eduskunnan ikäjakautuma vuosina 1975 ja 1983.

Lopuksi

Edellisten vaalien tulos on yksi kansalaisten päätöksenteon lähtökohta. Nuoren on hyvä muistaa, että äänioikeuden ohella hän on myös vaalikelpoinen. Pelkkä äänestäminen ei riitä, vaan nuoren on pyrittävä aktiivisesti mukaan hoitamaan yhteiskunnan asioita.

Verrattaessa tämänhetkistä tilannetta 1970-luvun alun tilanteeseen nuorten poliittinen aktiivisuus näyttää mielenkiintoisella tavalla muuttuneen. 1970-luvulle tultaessa oli tyypillistä, että nuorison järjestöihin tuli mukaan puoluepolitiikka. Sen sijaan esimerkiksi viimeiset opiskelijavaalit osoittavat, että politisoitumisesta pyritään eroon. Epäpoliittiset järjestöt saavat nyt kannatusta. Vaikka politisoituminen oli kymmenen vuotta sitten ilmeistä, jäi nuorten äänestysaktiivisuus yleisissä vaaleissa suhteellisen alhaiseksi. Nyt kaksissa viime eduskuntavaaleissa nuoret ovat saavuttaneet hyvän äänestystuloksen.

LÄHDELUETTELO

Tuomo Martikainen Risto Yrjönen. Nuoret ja politiikka, Kansalaiskasvatuksen keskuksen julkaisuja 40. Helsinki 1980.

Tuomo Martikainen ja Risto Yrjönen. V. 1982 Presidentinvaalit. Helsingin yliopiston yleisen valtio-opin laitoksen tutkimuksia, sarja A. Helsinki 1983.

Tuomo Martikainen. Ikä ja sitoutuminen politiikkaan. Kansalaiskasvatuksen keskuksen julkaisuja 36. Helsinki 1978.

Valtiolliset vaalit. Kansanedustajien vaalit, Tilastokeskus SVT XXIX A.

Valtiolliset vaalit. Tasavallan presidentin valitsijamiesten vaalit. Tilastokeskus SVT XXIX A.

Kunnallisvaalit. Tilastokeskus SVT XXIX B.

Kulttuuritilasto 1981. Tilastollisia tiedonantoja N:o 73. Tilastokeskus. Helsinki 1984.

NUORTEN TUPAKOINTI JA ALKOHOLIN KÄYTTÖ

Yliaktuaari Reijo Kurkela

- Tupakoimattomat nuoret
- Tupakoivien nuorten tupakan kulutus
- Haitta-ainealtistukset nuorten ikäluokassa
- Nuorten alkoholinkäytöstä ja ravintoloissa käynneistä

Suomessa poltetaan vuosittain noin 8 miljardia tupakkavalmistetta (savuketta, sikaaria, pikkusikaaria tai piipullista). 15 vuotta täyttäneestä väestöstä on noin puolet jossain elämänsä vaiheessa polttanut säännöllisesti päivittäin, mutta noin puolet näistä tupakan polttajista on jossain vaiheessa lopettanut tupakoinnin. Tällä hetkellä aktiivisia tupakoitsijoita on 25 - 30 % yli 15-vuotiaasta väestöstä. Käytännössä tämä tarkoittaa noin miljoonaa tupakan polttajaa.

Sukupuolten välillä on selvä ero tupakoinnissa. Miehet ryhtyvät polttamaan lähes kaksi kertaa useammin kuin naiset ja tupakoivat miehet polttavat raskaammin kuin naiset: miehet polttavat enemmän ja vahvempia savukkeita. Niinpä tupakoivissa miehissä on lähes kaksi kertaa enemmän niitä jotka saavat päivittäin runsaasti tervaa ja hääkää (yli 200 mg) sekä nikotiinia (yli 15 mg) kuin tupakoivissa naisissa.

Artikkelin tiedot perustuvat yksinomaan Tilastokeskuksen keräämiin aihetta käsitteleviin tietoihin (Aikuisväestön Terveyskasvatustutkimus ja ravintolatutkimus 1982). Aihetta on perusteellisemmin käsitelty esim. julkaisussa Nuorten terveystapatutkimus: Nuorten terveystavat Suomessa 1970-luvulla.

Tupakoimattomat nuoret

Hieman yli puolet nuorista 15 - 24-vuotiaista ei ole koskaan polttanut säännöllisesti. Ero koko väestöön nähden ei ole kovinkaan suuri, mutta sukupuolten välillä on varsin mielenkiintoinen ero. Kun koko väestössä täysin tupakoimattomien miesten ja naisten välillä on varsin selvä ero (miehet 1/3, naiset 2/3), niin nuorten kohdalla ero on varsin pieni (6 prosenttiyksikköä). Hieman yli puolet sekä nuorista miehistä että nuorista naisista on sellaisia, jotka eivät koskaan ole tupakoineet säännöllisesti.

Tupakoivien nuorten tupakan kulutus

Tupakan kulutuksesta lähes 90 % on tehdasvalmisteisia savukkeita. Nuorten ikäluokissa tehdasvalmisteiset savukkeet ovat vielä hallitsevammassa asemassa. Nuorista miehistä noin kolmannes tupakoi säännöllisesti päivittäin, nuorista naisista vastaavia säännöllisiä tupakan polttajia on vain viidennes. Erot nuorten ja koko väestön välillä ovat varsin pienet.

Kaikista tupakoivista miehistä yli 2/3 polttaa yli 14 savuketta päivässä. Nuorilla tupakoivilla miehillä suhde on lähes sama: noin 2/3 polttaa yli 14 savuketta päivässä. Naisten kohdalla tilanne on aivan toinen, vain puolet kaikista tupakoivista naisista polttaa yli 14 savuketta päivässä. Nuorista tupakoivista naisista saman määrän polttaa vain vajaa kolmannes. Juuri tämä on keskeistä nuorten miesten ja naisten tupakointitottumuksissa. Näyttää siltä, että vaikka nuoret miehet ja naiset ryhtyvät lähes yhtä usein polttamaan, niin nuorissa miehissä on lähes kaksi kertaa enemmän runsaasti polttavia kuin nuorissa naisissa. Tupakkaan tutustumisessa erot sukupuolten välillä ovat nuorten ikäluokissa kaventuneet, mutta itse tupakointitottumuksissa on edelleen selvä ero.

Haitta-ainealtistukset nuorten ikäluokissa

Savukkeet luokitellaan haitallisiin ja erittäin haitallisiin savukkeisiin tervapitoisuuden mukaan. Vuonna 1983 erittäin haitallisiin savukkeisiin luokitellaan yli 10 mg tervaa sisältävät savukkeet. Askin päivässä erittäin haitallisia savukkeita polttavat saavat siis vähintään 200 mg tervaa päivässä. Näiden raskaasti polttavien osuuksissa ei juuri ole eroja nuorten ja koko väestön välillä. Noin viidennes nuorten 15 - 24-vuotiaiden miesten ikäluokasta saa päivittäin yli 200 mg tervaa ja häkää ja yli 15 mg nikotiinia tupakoinnin yhteydessä. Nuorista naisista raskaasti polttavia on vain 5 %. Erot nuorten ja koko väestön välillä ovat vain parin prosenttiyksikön luokkaa.

Kaiken kaikkiaan vaikuttaa siltä, että kokonaisuutena nuorten 15 - 24-vuotiaiden tupakointi on hämmästyttävän samankaltaista kuin koko väestön tupakointi. Ainoa merkittävä ero on, että nuoret naiset ryhtyvät polttamaan useammin kuin aikaisemmin, mutta polttaminen jää määrällisesti melko pienelle tasolle. Raskaasti polttavia nuoria naisia ei juurikaan ole enempää kuin koko väestössä.

Joskus on ajateltu, että tupakointitavat muuttuvat sukupolvittain. Tupakavalistusta saaneet uudet ikäluokat ryhtyisivät tällöin polttamaan eri tavoin kuin vanhemmat ikäluokat. Tämän tutkimuksen mukaan näin ei näytä tapahtuvan. Tupakoinnin oleelliset muutokset tapahtuvat, jos tapahtuvat, ilmeisesti koko väestön tasolla. Sukupolvien välisistä muutoksista ei juurikaan ole merkkejä havaittavissa.

Taulukko 1. Väestön tupakointi sukupuolen ja iän mukaan.

	15 - 64 miehet	15 - 64 naiset	15 - 24 kaikki	15 - 24 miehet	15 - 24 naiset
1 päiv. yli 14 sav.	22,5	8,9	12,5	18,8	6,4
2 päiv. 1-14 sav.	9,8	9,1	13,1	11,6	14,5
3 satunnaisesti	5,7	5,2	7,9	7,2	8,7
4 lopettaneet	28,9	14,3	11,9	11,0	12,9
5 ei koskaan polt.	33,1	62,4	54,6	51,4	57,6
6 ei osaa sanoa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	795	831	368	180	188

Taulukko 2. Terva-altistus sukupuolen ja iän mukaan.

	15 -64 miehet	15 - 64 naiset	15 - 24 kaikki	15 - 24 miehet	15 - 24 naiset
1 ei lainkaan	67,7	82,0	74,4	69,6	79,1
2 0-200 mg	11,2	11,8	14,2	12,7	15,6
3 201-399 mg	16,0	5,5	11,1	17,2	5,3
4 400 mg tai yli	5,0	0,7	0,3	0,6	0,0
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	795	831	368	180	188

Nuorten alkoholinkäytöstä ja ravintoloissa käynneistä

Tilastokeskuksen syksyllä 1982 tekemän ravitsemisliikkeiden käyttöä kartoittavan tutkimuksen yhteydessä selvitettiin ihmisten arvioita omasta alkoholinkäytöstään. Vajaa puolet 15 - 17-vuotiaista ilmoitti itse olevansa täysin raitis. Alkoholien ostoon oikeuttavan 18. ikävuoden jälkeen raittiiksi ilmoittautuvien osuus laskee selvästi. 18 - 28-vuotiaista enää runsas kymmenesosa ilmoittautuu raittiiksi.

Vuonna 1979 tehdyn kyselyn yhteydessä yli puolet 15 - 24-vuotiaista nuorista ilmoitti nauttivansa alkoholia vähintään kerran kuussa. Raittiiksi ilmoittautui tässäkin kyselyssä 15 % 15 - 24-vuotiaista nuorista.

Lähes kaikki 15 - 17-vuotiaat käyvät jossain ravitsemisliikkeessä ainakin kerran vuodessa. Yli neljä viidesosaa käy vähintään kerran kuussa kahvilassa tai ravintolassa. Iän karttuessa käynnit vähenevät ja siirtyvät kahviloista ja keskiolutbaareista varsinaisiin ravintoloihin.

Yllättäen 15 - 17-vuotiaiden keskuudessa varsinaisista ravintoloista ruokaravintolat ovat suosituimpia. Noin puolet tämän ikäisistä käy vähintään kerran vuodessa tämän tyyppisessä ravintolassa. Olut- ja tanssiravintoloiden osuus on selvästi vähäisempi. Kyse on ilmeisesti siitä, että tämän ikäiset käyvät kerran pari vuodessa syömässä ravintolassa. Ainakin tämän tutkimuksen mukaan alle 18-vuotiaiden ravintoloissa käynti vaikuttaa varsin hyvin kontrolloidulta.

Ravintoloissa käynti alkaa yleistyä 18 ikävuoden jälkeen. Noin puolet 18-28-vuotiaista käy ainakin kerran kuussa tanssiravintolassa, joka on suosituin tämän ikäisten ravintolatyyppejä. Kuukausittain käy alle puolet tämän ikäisistä ruokaravintolassa ja vain runsas kolmannes olutravintolassa.

Suosituimmat juomat 18-28-vuotiaiden keskuudessa ovat väkevät viinat, toisena on olut ja viinit ovat viimeisenä suosikkilistalla. Erot eri juomatyyppien välillä ovat varsin selvät.

Tilastokeskuksen keräämät tiedot nuorten alkoholinkäytöstä ja tupakoinnista ovat varsin suppeita eikä niiden avulla voida tutkia nuorten suhdetta näiden kulutushyödykkeiden käyttöön. Puhtaasti kulutustietojen perusteella vaikuttaa kuitenkin siltä, että nuorten alkoholin ja tupakan kulutus saavuttaa varsin pian iän lisääntyessä normaalin aikuisväestön kulutustason.

LÄHDELUETTELO

Aikuisväestön terveystutkimus 1983: Tilastokeskuksen julkaisematon taulukkoaineisto.

Mielipidetutkimus ravintoloista, Ravintola-alan taloudellinen tutkimuselin, Helsinki 1983.

Nuorten terveystavat Suomessa 1970-luvulla, Lääkintöhallituksen tutkimuksia 25/1982, Helsinki 1982.

NUORET JA RIKOLLISUUS

Yliaktuaari Tuomo Niskanen

- Nuoret rikollisempia kuin vanhempansa
- Anastukset nuorten tyypillisiä rikoksia
- Nuoret ja väkivalta
- Naisten osuus nousussa myös nuorisorikollisuudessa
- Nuorille tuomitut rangaistukset
- Rikosten uusiminen
- Nuoret vangit
- Poliisin erityishuolenaiheet nuorten rikollisuudessa

Rikokset ovat tekoja, joista lainsäädännössä säädetään rangaistus. Se, millaiset käyttäytymismuodot on määritelty rangaistaviksi, määräytyy kun-kin maan olosuhteiden, kulttuuriperinnön ja yhteiskunnallisen kehittyneisyyden asettamien vaatimusten mukaan. Käsitykset eri rikosten törkeydestä tai vähäisyydestä vaihtelevat yhteiskunnallisten päämäärien ja arvojen muuttuessa.

Nuorella rikoksentekijällä tarkoitetaan henkilöä, joka rikoksen tehdes-sään on 15 - 20-vuotias. Ikäraja on säädetty laissa, joka koskee nuoria rikoksentekijöitä, ja ne ovat olleet samat lain koko voimassaoloajan eli vuodesta 1943 lähtien. Myös alle 15-vuotias voi syyllistyä lainvastaiseen tekoon, mutta häntä ei voida asettaa siitä syytteeseen eikä rangaista.

Nuoret, erityisesti alle 18-vuotiaat, ovat rikosoikeudellisesti erityisa-semassa. Rikoslain 3. luvun 2. pykälässä ikä mainitaan teosta tuomitavan rangaistuksen yleisenä vähentämisperusteena. Sen mukaan alle 18-vuotiaa-seen rikoksentekijään on aina sovellettava neljänneksellä alennettua ran-gastusasteikkoa.

Syyte voidaan jättää nostamatta alle 18-vuotiasta rikoksentekijää vas-taan, jos rikoksesta ei ole säädetty muuta yleistä lajia olevaa rangais-tusta kuin sakkoa tai vankeutta enintään k o l m e kuukautta.

Alle 18-vuotiaana rikokseen syyllistynyt voidaan ikänsä vuoksi jättää tuomitsematta rangaistukseen sellaisesta teosta, josta hänelle oikeuden harkinnan mukaan ei olisi tuleva ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa tai vankeutta enintään k u u s i kuukautta. Tuomitsematta jättämisessä on ratkaisevaa - toisin kuin iän perusteella syyttämättä jättämisessä - te-osta tulevaksi ajateltu todellinen rangaistus. Tällöin nuorelle henkilö-lle rangaistusta mitattaessa vaikuttaa edellä mainittu yleinen vähentämis-peruste. Edellytyksenä nuoren sekä syyttämättä että tuomitsematta jättä-miselle on, että teon on katsottava johtuneen ymmärtämättömyydestä tai ajattelemattomuudesta ja että tekijän voidaan katsoa ojentuvan, vaikka häntä ei tuomitakaan rangaistukseen. Molemmissa tapauksissa asiasta on annettava ilmoitus kunnan sosiaaliviranomaisille.

Kaikki nuoret rikoksentekijät, eli 15 - 20-vuotiaat voivat selvitä ehdollisella rangaistuksella useammin kuin muut. Ehdollisesti tuomitun nuoren rikoksentekijän valvonnasta on laissa niin ikään omat säännöksensä. Ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuomittu nuori rikoksentekijä voidaan määrätä suorittamaan rangaistuksensa nuorisovankilassa, ellei hän ole täyttänyt 23 vuotta.

Nuoret rikollisempia kuin vanhempansa

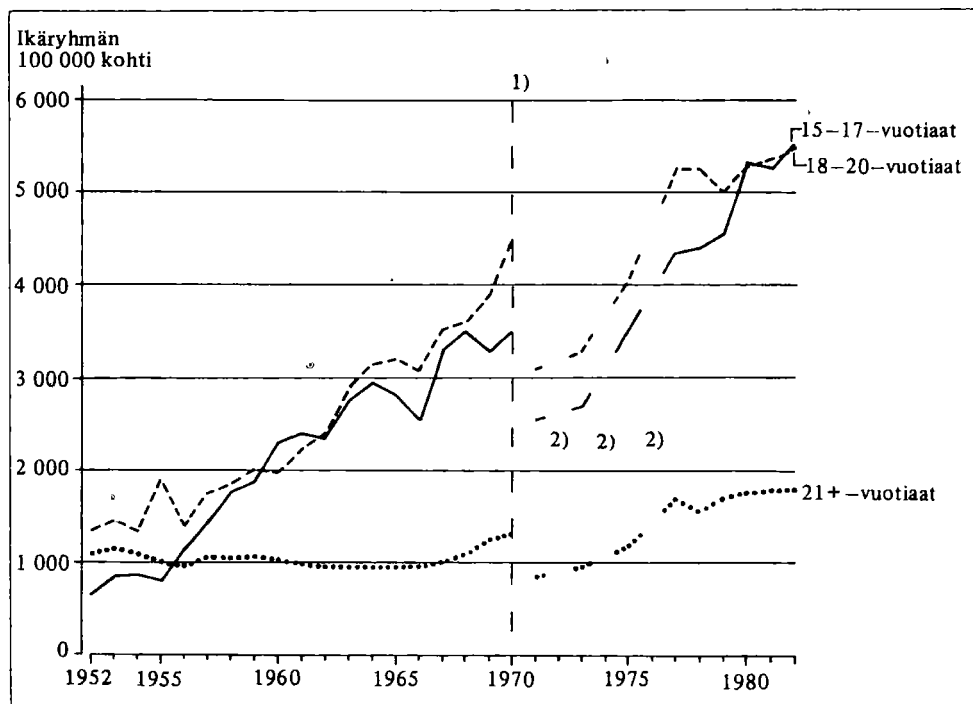
Vuosittain syytteeseen joutuvien nuorten määrä on moninkertaistunut sotien jälkeisten vuosikymmenten aikana.

Taulukko 1. Syytteeseen asetettujen nuorten ja yli 20-vuotiaiden määrä.

Vuosi	15 - 17-vuotiaita	18 - 20-vuotiaita	Yli 20-vuotiaita
1952	2 459	10 160	165 119
1962	21 086	26 248	213 314
1970	24 397	40 073	189 515
1980	36 108	49 742	242 354
1981	35 376	51 053	246 294
1982	37 469	53 283	239 028

Kuvio 1 osoittaa rikoslakirikoksista vuosittain syytteeseen asetettujen määrän tuhatta samanikäistä kohti. Rikoslakirikoksista syytettyjen määrä on neljännes kaikista syytetyistä. Rikoslakiin sisältyvät kuitenkin käytännössä tärkeimmiksi rikoksiksi arvioidut teot. Rikoslain ulkopuolisista rikoksista 80 prosenttia on liikenne rikoksia. Ensisijassa tietojen saatavuuden vuoksi kuvioihin 1, 3 ja 4 rikollisuuskehityksen osoittimeksi valittu syytettyjen määrä yliarvioi jonkin verran ilmirikollisuutta, sillä esimerkiksi vuonna 1982 hylättiin varsinaisessa oikeudenkäynnissä noin 5 800 syytettä. Se on kuitenkin vain pari prosenttia kokonaismäärästä. Kun luvut on lisäksi suhteutettu vastaavaan väestömäärään, ei erolla ole käytännön merkitystä. Lainsäädännössä tapahtuneista muutoksista on otettu huomioon vain juopumuksen dekriminialisointi vuoden 1969 alusta.

Kuvio 1. Rikoslakirikoksista syytteeseen asetettuja ikäryhmän 100 000 henkeä kohti vuosina 1952-1982.

1) Vuoteen 1970 asti tiedot Poliisin tietoon tullut rikollisuus-tilastosta. Vuodesta 1971 alkaen lähteenä Tuomioistuinten tutkimat rikokset-tilasto.

2) Tietoja ei ole saatu vuosilta 1972, 1974 ja 1976.

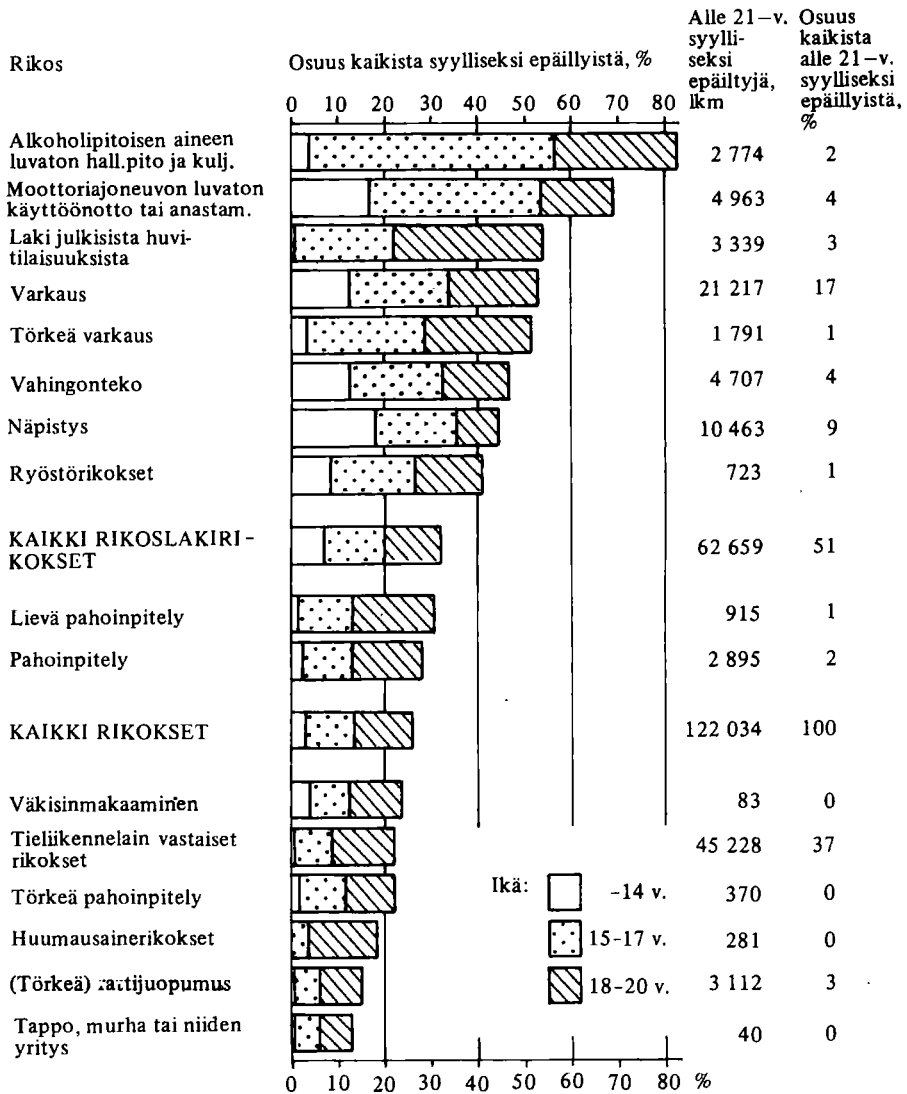
Nuorten rikollisuutta kuvaavat käyrät lähtevät nousuun ja samalla erkane-
maan yli 20-vuotiaiden käyrästä jo 50-luvun jälkipuoliskolla eli aikana,
jolloin suuri osa nykyisen nuorison vanhemmista oli nuoria. Nykyisin nuo-
ret tekevät noin kaksi ja puoli kertaa enemmän rikoksia kuin aikuiset.

Anastukset nuorten tyypillisiä rikoksia

Tällä hetkellä nuoret, samoin kuin muunkin ikäiset syyllistyvät lukumää-
räisesti useimmin tieliikennelain vastaisiin rikoksiin. Kun tarkastellaan
nuorten suhteellista osuutta eri rikoslajeissa, nuorten tyypilliseksi ri-
koksiksi osoittautuvat anastusrikokset sekä vahingonteot. Alkoholin luv-
tonta hallussapitoa tai kuljetusta koskevissa rikoksissa nuorten osuus on

suuri alkoholilain sisältämien ikärajojen vuoksi. Koska nuoret osallistuivat aktiivisesti huvitilaisuuksiin, ovat näitä tilaisuuksia koskevien lakien rikkomiseen syylistyivät myös usein nuoria. Selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäillyistä oli vuonna 1982 keskimäärin joka neljäs alle 21-vuotias.

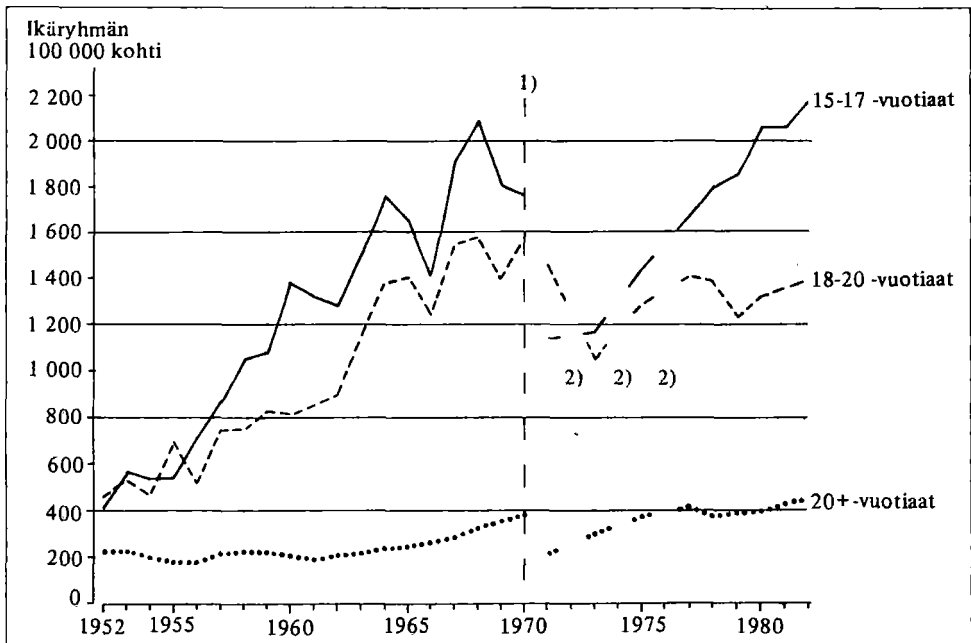
Kuvio 2. Nuorten prosenttiosuus syylliseksi epäillyistä ja syylliseksi epäiltyjen nuorten määrä joissakin rikoksissa vuonna 1982.

Nuorten osuus rikollisuudesta ei ole enää 70-luvun alun jälkeen lisääntynyt. Osuus on kasvanut alkoholin hallussapitorikoksissa sekä julkisista huvitilaisuuksista annettua lakia vastaan tehdyissä rikoksissa. Useimmissa muissa rikoslajeissa nuorten osuus on laskenut. Nuorisorikollisuuden uusi piirre on sen siirtyminen entistä nuorempiin ikäryhmiin. 80-luvulla ovat 15 - 17-vuotiaat muun muassa tehneet enemmän ryöstöjä ja anastaneet moottoriajoneuvoja samanikäiseen väestöön suhteutettuna kuin 18 - 20-vuotiaat.

Vuonna 1982 annettiin nuorille omaisuusrikoksista 12 000 rangaistukseen johtanutta tuomiota. Valtaosa (73 %) nuorten tekemistä omaisuusrikoksista on anastusrikoksia, toisin sanoen varkauksia, näpistyksiä, törkeitä varkauksia ja moottoriajoneuvojen luvattomia käyttöönottoja. Anastusten osuus on sitä suurempi, mitä nuoremmasta tuomitusta on kyse.

Kuvio 3. Varkausrikoksista syytteeseen asetettuja ikäryhmän 100 000 henkeä kohti vuosina 1952 - 1982.

- 1) Vuoteen 1970 asti tiedot Poliisin tietoon tullut rikollisuus-tilastosta. Vuodesta 1971 alkaen lähteenä Tuomioistuinten tutkimat rikokset-tilasto.
- 2) Tietoja ei ole saatu vuosilta 1972, 1974 ja 1976.

15 - 17-vuotiaiden anastusrikosten määrä lisääntyi huomattavasti 60-luvun jälkipuoliskolla ja ylitti 70-luvulle tultaessa, voi sanoa pysyvästi, 18 - 20-vuotiaiden anastusrikosten määrän. Tällä hetkellä nuoret tekevät anastusrikoksia neljä, viisi kertaa enemmän kuin aikuiset.

Vahingonteoista annettiin nuorille vuonna 1982 1 018 ja ryöstörikoksista 349 rangaistukseen johtanutta tuomiota.

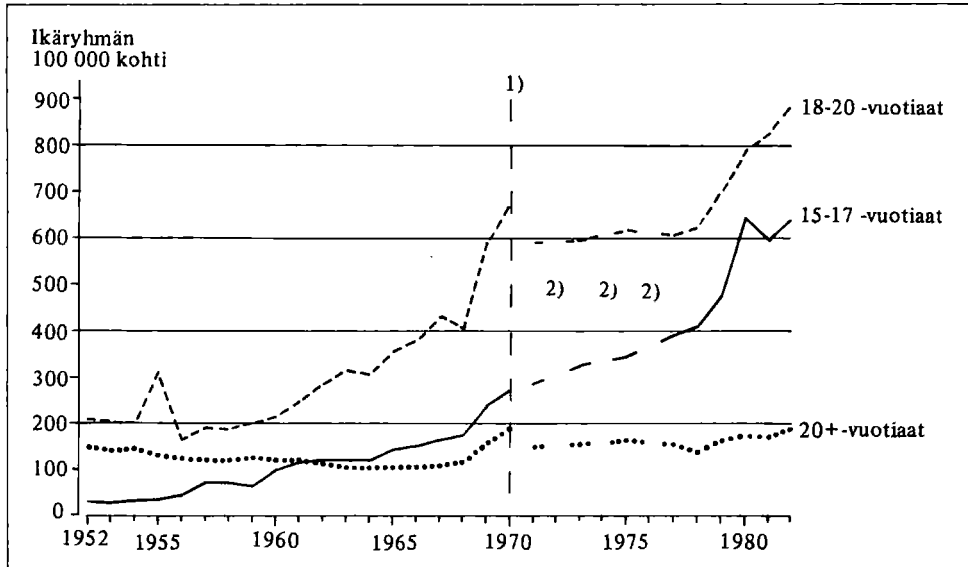
Tilastokeskuksen tekemän haastattelututkimuksen mukaan joutui vuonna 1980 omaisuusrikoksen uhriksi 75 000 15 - 19-vuotiaasta nuorta. Uhriksijoutumistapauksia heille kertyi noin 100 000. Riski joutua omaisuusrikoksen uhriksi on nuorilla pienempi kuin aikuisilla.

Nuoret ilmoittavat heihin kohdistuneista omaisuusrikoksista poliisille keskimääräistä harvemmin. Poliisitutkinta tehtiin joka kahdeksannesta nuoreen kohdistuneesta omaisuusrikoksesta eli 12 300 tapauksessa. Joka kolmannessa poliisin tietoon tulleessa nuoreen kohdistuneessa omaisuusrikoksessa kohteena oli polkupyörä.

Nuoret ja väkivalta

60-luku oli 18 - 20-vuotiaiden pahoinpitelyrikollisuuden nopeimman kasvun aikaa. 70-luvulla kasvu taittui samaan aikaan, kun 15 - 17-vuotiaiden pahoinpitelyrikollisuus lisääntyi jyrkästi. Tällä hetkellä nuoret tekevät pahoinpitelyrikoksia kolme, neljä kertaa enemmän kuin aikuiset.

Kuvio 4. Pahoinpitelyrikoksista syytteeseen asetettuja ikäryhmän 100 000 henkeä kohti vuosina 1952-82.

- 1) Vuoteen 1970 asti tiedot Poliisin tietoon tullut rikollisuus-tilastosta.
 Vuodesta 1971 alkaen lähteenä Tuomioistuinten tutkimat rikokset-tilasto.
 2) Tietoja ei ole saatu vuosilta 1972, 1974 ja 1976.

Nuorten tekemät pahoinpitelyt ovat muiden tekemiä jonkin verran lievempiä. Vuonna 1982 tuomittiin pahoinpitelyrikoksista rangaistukseen tai jätettiin nuorena henkilönä rangaistukseen tuomitsematta yhteensä 3 298 nuorta. Näistä 165 eli 5 prosenttia oli syylistynyt törkeään pahoinpitelyyn. Aikuisia tuomittiin samana vuonna pahoinpitelyrikoksista rangaistukseen 5 929 kertaa. Näistä pahoinpitelyistä 539 eli 10 prosenttia oli törkeitä. Henkirikoksista on viime vuosina tuomittu 10 - 20 nuorta.

Varsinkin kaupunkimaisessa elinympäristössä näyttää jonkinasteinen väkivalta kuuluvan yleisesti nuorten elämäntapaan. Tilastokeskuksen tekemän haastattelututkimuksen mukaan joutui 27 prosenttia 15 - 19-vuotiaista vuoden 1980 aikana jonkinasteisen väkivallan uhriksi. Väkivallan muodot ulottuivat tällöin uhkailusta aseelliseen väkivaltaan.

Taulukko 2. Vuonna 1980 väkivallan uhriksi joutuneet iän ja sukupuolen mukaan (prosenttiluvut tarkoittavat uhriksi joutuneiden määrää väestön sataa samanikäistä kohti).

Ikä	yhteensä		miehet		naiset	
		%		%		%
Kaikkiaan	366 600	10	216 900	12	149 600	8
15-19 v	103 600	27	63 200	32	40 300	22
20-24 v	58 000	15	41 400	21	16 700	9
35-74 v	204 900	7	112 300	8	92 600	6

Nuorimman ikäryhmän uhreista lähes puolet oli joutunut lisäksi useammin kuin kerran väkivallan kohteeksi kyseisen vuoden aikana. Nuoriin kohdistuneita väkivallantekoja laskettiin tapahtuneen tutkimusvuoden aikana kaikkiaan 181 400 kappaletta.

Pääkaupunkiseudun nuorista lähes joka toinen oli joutunut jonkinlaisen väkivallan uhriksi. Valtaosa nuoriin kohdistuvasta väkivallasta on kiusantekoa, uhkailua, liikkumisen estämistä tai tönimistä. Näin ollen neljä viidesosaa tapauksista ei aiheuttanut uhrille minkäänlaista välitöntäkään vammaa. Vähäiseen pysyvään vammaan johtaneita väkivallantekoja sattui nuorille 1 800. Väkivallantekoja, jotka johtavat toiminnallisuutta haittaavaan pysyvään vammaan, sattuu myös nuorille erittäin harvoin. Kyseisen vuoden henkirikoksissa sai surmansa seitsemän nuorta.

Tyypillisintä nuoriin kohdistuvaa väkivaltaa on ns. katuväkivalta. Tällaista väkivaltaa on noin 45 prosenttia kaikesta nuoriin kohdistuneesta väkivallasta. Pienryhmäväkivaltaa eli tapauksia, joissa teon tekijä oli uhrille entuudestaan tuttu (ei kuitenkaan perheenjäsen), nuoriin kohdistuneista väkivallanteoista oli vajaa neljännes, 42 200 tapausta. Kolmannen nuorille tyypillisen väkivallantekojen ryhmän muodostavat lähinnä erilaisissa vapaa-ajanviettopaikoissa sattuneet väkivallanteot, joissa tekijä oli uhrille tuntematon tai tuttu vain ulkonäöltä. Tällaisia väkivallantekoja sattui nuorille noin 41 700 kertaa. Kaikista 15 - 19-vuotiaisiin kohdistuneista väkivallanteoista oli uhrille tuntemattomien tekemiä hiukan vajaa puolet. Osuus on pienempi kuin 20 - 24-vuotiailla, mutta suurempi kuin tätä vanhemmissa ikäryhmissä.

Nuoriin kohdistuva väkivalta tulee keskimääräistä harvemmin poliisin tietoon. Heihin kohdistuneista väkivallanteoista tehtiin poliisitutkinta kahdessa prosentissa eli 3 600 tapauksessa.

Nuoriin kohdistuvat pahoinpitelyrikokset ovat keskimääräistä lievempiä. Poliisin tietoon tulleista 15 - 19-vuotiaisiin kohdistuneista vajaasta 3 000 pahoinpitelyrikoksesta oli törkeitä kahdeksan prosenttia ja lieviä pahoinpitelyjä 26 prosenttia. Yli 24-vuotiailla vastaavat prosenttiosuudet olivat 13 ja 19.

Naisten osuus nousussa myös nuorisoriikollisuudessa

Naisten osuus ilmiriikollisuudesta on noussut koko 70-luvun ajan. 50- ja 60-luvulla suuntaus oli päinvastainen.

Taulukko 3. Syytteesen asetettujen naisten määrä ja osuus syytetyistä.

Vuosi	15-17 v %		18-20 v %		21- v %	
1952	370	15,0	907	8,9	8 310	5,3
1960	1 168	8,7	1 525	7,3	8 546	4,2
1970	1 471	6,0	2 044	5,1	10 691	5,6
1979	3 018	9,6	3 649	7,7	20 668	8,7
1980	3 698	10,2	3 889	7,8	22 080	9,1
1981	3 831	10,8	4 149	8,1	23 584	9,6
1982	4 510	12,0	4 901	9,2	24 370	10,2

Naisten osuudet ovat kohonneet jokseenkin kaikissa rikoslajeissa. Naisten osuus on suurin kavallusriikoksissa (34 %), asiakirjan väärentämisissä (25 %) ja näpistyksissä (24 %).

Nuorille tuomitut rangaistukset

Vuonna 1982 annettiin nuorille yhteensä vajaat 88 600 rangaistukseen johdanutta tuomiota. Näistä valtaosa, 82 600 (93 %), oli sakkotuomioita. Sakoista 69 600 annettiin rangaistusmääräysmenettelyllä ilman, että tuomittu joutui oikeuden eteen. Vankeusrangaistuksia tuomittiin kyseisenä vuonna nuorille 5 953 kertaa. Näistä 1 720 oli ehdottomia. 62 prosenttia tuomittiin omaisuusriikoksista, lähinnä varkauksista ja törkeistä varkauksista, moottoriajoneuvon luvattomista käyttöönotoista ja ryöstöriikoksista. Loput ehdottomat vankeusrangaistukset tulivat nuorille lähinnä henki- ja pahoinpitelyriikoksista sekä törkeistä rattijuopumuksista.

Taulukko 4. Vuonna 1982 yleisissä alioikeuksissa nuorille annetut vankeus- ja sakkotuomiot rikoksen mukaan.

Rikos	Yhteensä	Ehdoton vankeus	Ehdollinen vankeus	Sakko varsin. oikeudenkäynnissä	Rangaistusmääräyssakko
Yhteensä	88 568	1 720	4 233	12 979	69 636
(Törkeä) varkaus, näpistys, moottoriajoneuvon luvaton käyttöönotto	8 750	837	2 144	2 264	3 505
Vahingonteko	1 018	8	27	952	31
Pahoinpitelyrikokset	3 257	1 501	424	1 880	803
Liikennerikokset	52 347	32	58	1 592	50 665
Liikennejuopumus	2 981	127	657	2 197	-
Päihderikokset	3 374	3	31	499	2 841
Muut rikokset	16 841	563	892	3 595	11 791

Taulukko 5. Nuorille yleisissä alioikeuksissa tuomitut vankeus- ja sakkorangaistukset.

Vuosi	Vankeustuomioita				Sakkotuomioita		
	Yhteensä	ehdottomana %	ehdollisena	Yhteensä	oikeudenkäynneissä	rangaistusmääräyksiin	
1970	4 298	1 732	40	2 566	47 916	..	..
1975	8 100	3 171	39	4 929	84 004	..	..
1977	7 227	2 532	35	4 695	69 602	10 598	59 004
1978	6 291	2 157	34	4 134	70 158	10 582	59 576
1979	5 609	1 741	31	3 868	71 322	10 963	60 359
1980	5 851	1 590	27	4 261	77 408	12 245	65 163
1981	5 791	1 601	28	4 190	78 644	12 488	66 156
1982	5 953	1 720	29	4 233	82 615	12 979	69 636

Sotaoikeuksissa tuomittiin vuonna 1982 noin 600 nuorta. Suoraan iän perusteella on alioikeuksissa jätetty viime vuosina tuomitsematta rangaistukseen noin tuhat 15 - 17-vuotiasta rikokseen syyllistynyttä.

Taulukko 6. Alaikäisenä ja nuorena rikoksentekijänä syyttämättä jätetyt sekä nuorena rikoksentekijänä rangaistukseen tuomitsematta jätetyt

Vuosi	SYYTTÄMÄTTÄ JÄTETTYJÄ		Nuorena rikoksentekijänä	
	alikäisenä (alle 15-v.)	nuorena rikoksen- tekijänä	RANGAISTUKSEEN TUOMITSEMATTA JÄTETTYJÄ	% syytteeseen asetetuista 15-17-vuotiaista
1952	2 105	411	171	7,0
1962	7 086	620	610	2,9
1969	8 538	326	1 331	6,2
1980	14 078*	105	1 236	3,4
1981	14 871*	116	1 000	2,8
1982	14 997*	114	1 022	2,7

*) Selvitettyihin rikoksiin syyliseksi epäillyt alle 15-vuotiaat

Rikosten uusiminen

Vuonna 1981 yleisissä alioikeuksissa varsinaisessa oikeudenkäynnissä nuorille annetut 18 279 rangaistukseen johtanutta tuomiota jakaantuivat 14 493 eri henkilölle. Näistä nuorista 57 % oli tuomiolla ensimmäistä kertaa elämässään. Vajaat 6 300 nuorta oli saanut rangaistuksen tuomioistuimessa jo aikaisemminkin. Nuoret uusivat rikoksia yleisemmin ja lisäksi nopeammin kuin aikuiset. Keskimäärin joka kolmas vuonna 1981 tuomittu nuori rikoksenuusija oli syyllistynyt uuteen rikokseen puolen vuoden sisällä edellisestä tuomiosta. Omaisuusrikoksista tuomitut nuoret tekivät uuden rikoksen nopeammin kuin muut nuoret rikoksenuusijat. Taulukkoon 7 sisältyvät vain varsinaisessa oikeudenkäynnissä tuomitut nuoret rikoksenuusijat, sillä rangaistusmääräyksin tuomitusta ei ole käytettävissä vastaavia tietoja.

Taulukko 7. Yleisissä alioikeuksissa viimeksi vuonna 1981 tuomitut nuoret rikossenuusijat toiseksi viimeisen tuomion rikosryhmän ja tästä tuomiosta seuraavaan rikokseen kuluneen ajan mukaan.

Rikos, josta toiseksi viimeinen tuomio tuli	Aika toiseksi viimeisestä tuomiosta seuraavaan rikokseen								
	Uusijoita yhteensä	kuukautta	vuotta						
			0-2	3-5	6-11	1	2	3	4+
			%	%	%	%	%	%	%
Kaikki rikokset	5 724	100	19	14	20	22	14	9	2
Omaisuusrikokset	2 771	100	22	15	20	21	13	7	2
Henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset	889	100	16	15	22	25	12	8	2
Liikennejuopumus	939	100	13	12	20	22	17	14	2
Liikenne-rikokset	357	100	15	11	19	23	18	11	3
Muut rikokset	768	100	21	13	17	23	13	10	3

Nuoret vangit

Rikosoikeudellisen seuraamusjärjestelmän yhtenä keskeisenä tavoitteena on ehdottomien vapausrangaistusten vähentäminen. Varsinkin pitkällä vankeusrangaistuksella on varsin paljon haitallisia vaikutuksia ja toisaalta rangaistuksella ei ole todettu olevan mainittavaa merkitystä rikollisuuden ehkäisyssä. Nuorelle vankilaan joutuminen voi olla erityisen kohtalokasta. Nuorten rangaistusvankien määrä väheni 70-luvulla vuosittain; viimeisimmät tilastot osoittavat tässä suhteessa päinvastaista kehitystä. Suuntaus oli havaittavissa jo ehdottomien vankeusrangaistusten määrästä taulukossa 5.

Taulukko 8. Rangaistuslaitoksiin vapaudesta tulleita alle 21-vuotiaita vuosina 1978-83.

Vuosi	Määrä
1978	977
1979	849
1980	806
1981	738
1982	860
1983	948

Vuoden 1984 tammikuun alussa oli maamme vankiloissa kaikkiaan 381 alle 21-vuotiaasta vankia. Heistä 53 oli 15 - 17-vuotiaita ja 11 naisia.

Poliisin erityishuolenaiheet nuorten rikollisuudessa

Kun keskusrikospoliisi keräsi tietoja vuoden 1982 nuorisorikollisuustilanteesta, poliisipiirit olivat huolestuneita erityisesti seuraavista seikoista. Poliisiviranomaiset toivat esiin huolestumisensa varkaus- ja näpistysrikosten ja rattijuopumusten jatkuvasta lisääntymisestä, samoin kuin moottoriajoneuvojen luvattomista käyttöönotoista ja laitevarkauksista. Huolestuneita oltiin myös vahingontekorikosten kasvusta ja niiden yhteydessä todettavissa olevasta kohteen hajottamis- ja hävittämismimmasta.

Väkivaltarikollisuuden osalta oltiin huolestuneita siinä esiintyvistä tunteettomuudesta ja raakuudesta ja siitä, että teot usein kohdistuvat sattumanvaraisesti kohdalle sattuneeseen henkilöön.

Poliisin arvioiden mukaan keskimäärin joka kolmas nuori rikoksentekijä teki rikoksensa alkoholin vaikutuksen alaisena. Alkoholin käytön todettiin lisääntyneen ja käytön levinneen yhä nuorempiin ikäluokkiin, jopa lasten keskuuteen.

Lisäksi kannettiin huolta nuorison mellakoinnista yleisillä paikoilla ja siitä, että poliisin puuttuessa asiaan nuoret syyllistyvät herkästi häiritteköihin ja väkivaltaisiin vastustamisiin.

Varkausrikosten kohdalla oli tehty havaintoja, joiden mukaan tämän alan rikollisuus ei tekijöitä ajatellen ole aina kovin laaja-alaista, vaan useinkin samat ryhmät - jengit - tekevät teot, mikä saa tilastot osoittamaan merkittävää nousua. Varastelua jatketaan useista kiinnijoutumisista huolimatta. Erityisen huolestuneita poliisipiirit olivat alle 15-vuotiaiden ikäryhmässä lisääntymässä olevista omaisuusrikoksista, varkauksista ja näpistyksistä. (Katila Erkki: Nuorisorikollisuudesta ja ...).

LÄHDELUETTELO

SVT XXIIIA: Poliisin tietoon tullut rikollisuus. Vuodet 1952-1982.

SVT XXIIIB: Tuomioistuinten tutkimat rikokset. Vuodet 1971-1982.

Katila Erkki: Nuorisoriikollisuudesta ja poliisin ennaltaehkäisevästä toiminnasta v. 1982. Suomen Poliisilehti 6-7/83.

Lättilä ym.: Tapaturmat ja väkivalta 1980. Haastattelututkimus tapaturmien ja väkivallan yleisyydestä sekä terveyshaitoista. Tilastokeskuksen tutkimuksia Nro 80. Helsinki 1982.

Lättilä-Heiskanen: Piilorikollisuus 1980. Haastattelututkimus henkilöön kohdistuneesta ilmitulleesta rikollisuudesta ja piilorikollisuudesta. Tilastokeskuksen tutkimuksia Nro 93. Helsinki 1983.

Niskanen Tuomo: Rikosvahingot 1980. Otantatutkimus poliisin tietoon tulleista omaisuus- ja väkivaltarikoksista. Tilastokeskuksen tutkimuksia Nro 96. Helsinki 1983.

Rikollisuustilanne 1982. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Helsinki 1983.

Tilastotiedotus, OI-sarja, Vankitilasto.

NUORTEN KUOLLEISUUS JA PITKÄAIKAISSAIRASTAVUUS

Yliaktuaari Hilkka Ahonen

- Nuoret liikenneonnettomuuksien uhreina
- Loukkaantumiset liikenneonnettomuuksissa
- Vesiliikenteen aiheuttamat kuolemat ja hukkumiset
- Itsemurhat
- Kuolleisuus tauteihin
- Nuoria pitkäaikaissairaita

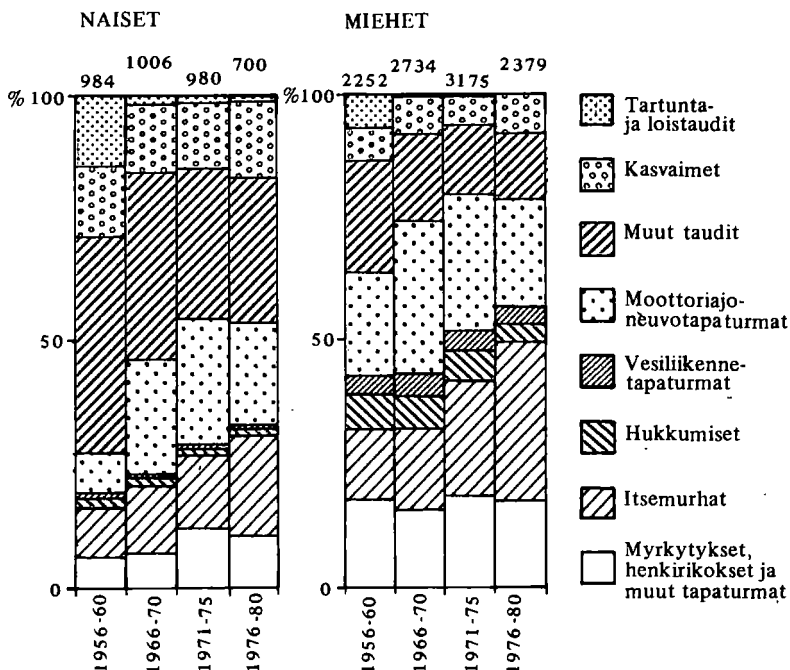

Terveys on ihmisen täydellistä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia Maailman Terveysjärjestön (WHO) määritelmän mukaan. Terveys voidaan käsittää sekä yksilön että yhteisön voimavaraksi. Sairaus ilmenee biologisten, psyykkisten ja sosiaalisten tekijöiden häiriötilana. Kuolema on terveyden äärimmäinen vastakohta. Nuoriso kuuluu biologisilta ominaisuuksiltaan ryhmään, jossa sairastavuus ja kuolleisuus on alhainen. Sairastavuus ja kuolleisuus lisääntyvät iän karttuessa. Elintason sekä terveyden- ja sairaanhoidon tason noustessa tauteihin kuolleisuus alenee ja sen rakenne muuttuu. Näin on Suomessa tapahtunut kaikissa ikäryhmissä.

Kuolleisuus on alentunut vanhemmissa ikäryhmissä. Samaan aikaan nuorten jäljellä oleva elinaika on jatkuvasti pidentynyt niin, että ne miehet, jotka syntyvät nykyisin, elävät keskimäärin 70-vuotiaiksi ja naiset 78-vuotiaiksi. Pohjoismaissa suomalaisen pojan elinaika on lyhin. Se on 2 - 3 vuotta lyhyempi kuin läntisissä naapurimaissa. Tyttöillä vastaava ero on runsas vuosi.

Vaikka nuorten kuolleisuus tauteihin on alentunut, on viime vuosikymmeninä tapaturmainen ja väkivaltainen kuolleisuus lisääntynyt. Kokonaiskuolleisuus ei juuri ole muuttunut viimeisten kahden vuosikymmenen aikana.

Kuvio 1. 15 - 24-vuotiaiden kuolleisuuden jakautuminen kuolemansyittäin

Muutokset yhteiskunnan rakenteessa ja sosiaalisissa järjestelmissä sekä erilaiset ympäristötekijöiden ja mahdolliset nuorten elämäntavan muutokset ovat lisänneet erityisesti nuorten miesten tapaturmaisten ja väkivaltaisten kuolemien riskiä. Jokainen nuoren henkilön kuolema on ennenaikainen ja sekä yhteisön että yksilön kannalta erityisen suuri menetys. Yhteiskunta pyrkii vaikuttamaan näihin ennalta ehkäisevästi, esimerkiksi kehittämällä liikenneturvallisuutta, koska periaatteessa kaikki tällaiset kuolemat ovat turhia ja ehkäistävissä.

Viime vuosikymmenen lopulla 15 - 24-vuotiaita miehiä kuoli vuodessa keskimäärin 475 ja naisia 140. Nuorten miesten kuolleisuus onkin naisiin verrattuna noin kolme kertaa suurempi, mikä johtuu siitä, että miehet kuolevat useammin tapaturmaisesti ja väkivaltaisesti kuin naiset. Yleensäkin suomalaiset miehet kuolevat nuorempina kuin muissa maissa. On jopa puhuttu Euroopan sairaasta miehestä ja jo nuorena miesten kuolleisuus on korkeampi kuin naisten. Suomalainen mies voi jo nuorena pahoin.

Nuoret liikenneonnettomuuksien uhreina

Nuorten tapaturmaisiin ja väkivaltaisiin kuolemiin ovat suurimpana syynä liikenneonnettomuudet ja itsemurhat. Moottoriajoneuvotapaturmissa kuolleita oli runsas neljännes kaikista tapaturmaisesti kuolleista nuorista miehistä. Nuorista naisista näitä oli runsas kolmannes.

Liikenneolot ovat muuttuneet paljon parin viimeisen vuosikymmenen aikana. Liikenteen määrä ja liikkuminen lisääntyy jatkuvasti. Esimerkiksi autojen määrä lisääntyi 1970-luvulla 60 prosenttia eli 0,5 miljoonalla. Nuoriso liikkuu enemmän kuin muu väestö. Eniten matkoja tekevät 20 - 30-vuotiaat. Nuorison liikkuminen on myös lisääntynyt. Tästä huolimatta tieliikenneonnettomuudet ovat vähentyneet aivan viime vuosia lukuun ottamatta. Liikenneturvallisuutta on siis onnistuttu lisäämään. Viime vuosina kuitenkin sekä loukkaantumiset että kuolemantapaukset liikenteessä ovat jonkin verran lisääntyneet.

Nuorison riskiä joutua onnettomuuksiin lisää paitsi kokemattomuus moottoriajoneuvojen kuljettajina myös alkoholin käyttö. Nuoret sekä ajavat moottoriajoneuvoilla että liikkuvat muutenkin paljon vapaa-aikoinaan iltaisin ja iltaöisin. Onnettomuuksiin joutuneista kuljettajista useimmin

juuri 20 - 24-vuotias kuljettaja oli vuonna 1982 alkoholin vaikutuksen alainen. Onnettomuuksiin joutuneista alle 20-vuotiaista kuljettajista oli alkoholin vaikutuksen alaisina seitsemän prosenttia ja 20 - 24-vuotiaista kymmenen prosenttia.

Suomalaiset nuoret loukkaantuvat ja kuolevat tieliikenneonnettomuuksissa selvästi harvemmin kuin muiden Pohjoismaiden nuoret. Vertailuja heikentää tilastoperusteiden erilaisuus, mutta ero on erittäin suuri nimenomaan nuorissa ikäryhmissä. Syy tähän ei ole tiedossa mutta yhtenä syynä saattaisi olla se, että liikennetiheys on alhaisempi Suomessa kuin muissa maissa. Ilmeisesti suomalaisen nuoren taloudelliset mahdollisuudet hankkia moottoriajoneuvoja ovat vielä olleet vähäisemmät kuin muiden maiden nuorten.

Liikenteessä kuolee useampi 15 - 19-vuotias kuin 20 - 24-vuotias. 1970-luvun lopulla, jolloin liikennekuolleisuus oli alhaisimmillaan, kuoli 15 - 19-vuotiaita keskimäärin 71 vuodessa ja 20 - 24-vuotiaita 61 vuodessa.

Taulukko 1. 15 - 24-vuotiaiden liikennekuolleisuus 100 000 henkeä kohden

Vuosi	Ikä	
	15-19	20-24
1976-1980	18,4	15,2
1982	18,0	13,5

Suurin osa nuorista liikenneonnettomuuksien uhreista kuolee auto-onnettomuuksissa. Auto-onnettomuuksissa kuolleista on 1970-luvun lopulla ollut kolmannes nuorisoa. Muihin ikäryhmiin verrattuna osuus on suuri, kun otetaan huomioon, että autoa voivat kuljettaa vain 18 vuotta täyttäneet. Nuorten autoilun riskeihin tulisikin kiinnittää erityistä huomiota ja pyrkiä vähentämään niitä edelleen. Moottoripyöräonnettomuuksissa kuolee 5 - 10 nuorta vuodessa, mikä on vain murto-osa auto-onnettomuuksissa kuolleista. Moottoripyöräonnettomuuksia ei juuri muissa ikäryhmissä tapahdukaan, koska moottoripyörä on nuorisolle tyypillinen ajoneuvo.

Taulukko 2. 15 - 24-vuotiaana kuolleiden osuus (%) kunkin tienkäyttäjärühmän kaikista kuolleista

	Ikä					
	15-19		20-24		15-24	
	1976-1980	1982	1976-1980	1982	1976-1980	1982
Autot	17	16	17	13	34	29
Moottoripyörät	59	38	16	38	75	77
Mopedit	14	18	3	-	17	18
Polkupyörät	4	4	3	2	7	6
Jalankulkijat	6	6	4	5	10	12

Mopedeilla sattuu kuolemaan johtavia onnettomuuksia ennen autoiluikää eli alle 20-vuotiaiden ryhmässä. Yleensä kevytliikenteessä nuoret joutuvat kuolemaan johtaviin onnettomuuksiin harvemmin kuin muunikäiset. Polkupyöräilyn lisääntyminen ei näy ainakaan kuolemaan johtaneiden onnettomuuksien kasvuna.

Loukkaantumiset liikenneonnettomuuksissa

Liikenneonnettomuuksissa loukkaantuneiden määrä on moninkertainen verrattuna niissä kuolleiden määrään. Liikenneonnettomuuksissa loukkaantuu useammin 15 - 19-vuotiaita kuin 20 - 24-vuotiaita. Loukkaantumiset ovat lisääntyneet jo viime vuosikymmenen lopulla, jolloin kuolleisuus vielä väheni.

Taulukko 3. 15 - 24-vuotiaiden loukkaantumiset tieliikenneonnettomuuksissa 1978, 1980 ja 1982

Vuosi	Loukkaantuneita yhteensä		Loukkantuneita 10 000 henkeä kohden	
	Ikä			
	15-19	20-24	15-19	20-24
1978	1 440	1 244	374	312
1980	1 511	1 087	396	283
1982	1 725	1 271	459	337

Henkilövahinkoihin johtaneissa liikenneonnettomuuksissa aiheutuu usein jonkinlaisia pysyviä vammoja.

Sellaisia liikenneonnettomuuksia, joissa ei aiheudu henkilövahinkoja, sattuu nuorille moninkertainen määrä verrattuna vakavampiin liikenneonnettomuuksiin. Vuonna 1980 liikenneonnettomuuksien uhreiksi oli joutunut kaikkiaan 70 000 nuorta. Nuorista miehistä peräti 13 prosenttia joutui liikenneonnettomuuteen. Tämä osuus oli erittäin suuri verrattuna muunikäisiin miehiin. Alle 20-vuotiaiden tyttöjen riski joutua liikenneonnettomuuteen oli (7 %) lähes kaksi kertaa suurempi kuin 20 vuotta täyttäneillä (4 %).

Vesiliikenteen aiheuttamat kuolemat ja hukkumiset

Veneily vapaa-ajan toimintana alkoi Suomessa 1960-luvulla, mutta levisi vasta 1970-luvulla laajemmalle varallisuuden ja vapaa-ajan lisääntyessä. Nykyisin arvioidaan veneitä olevan käytössä noin 0,5 miljoonaa. Vesiliikenneonnettomuuksissa kuolee nimenomaan poikia. Kuolleisuus oli lievästi kasvussa 1970-luvun puoliväliin asti. Tämän jälkeen se on selvästi laskenut.

Taulukko 4. 15 - 24-vuotiaat vesiliikenneonnettomuuksissa kuolleet

Vuosi	Kuolleita keskimäärin vuodessa	Kuolleita 100 000 henkeä kohden	Ikäryhmän osuus kaikista vesiliikenneonnettomuuksissa kuolleista (%)
1956-1960	17	5,1	16,4
1966-1970	27	6,1	18,0
1971-1975	24	5,5	14,6
1976-1980	16	3,9	12,4

Vaikka vesiliikennetiheys on kasvanut, onnettomuuksissa kuolleisuus on vähentynyt, sillä nuorten miesten käyttäytyminen vesiliikenteessä on parantunut. Kuolemaan johtavissa vesiliikenneonnettomuuksissa ja hukkumisonnettomuuksissa nuoretkin ovat usein alkoholin vaikutuksen alaisina.

Uudessa sattuneet hukkumisonnettomuudet ja jäihin putoamisesta johtuneet sekä muut hukkumisonnettomuudet ovat myös olleet selvästi laskussa jo 1950-luvulta lähtien. Erittäin selvästi tällaiset onnettomuudet ovat vähentyneet 1970-luvun loppupuolella.

Taulukko 5. 15 - 24-vuotiaana hukkuneet miehet

Vuosi	Hukkuneita keskimäärin vuodessa	Hukkuneita 100 000 henkeä kohden	Ikäryhmän osuus kaikista hukkuneista (%)
1956-1960	34	10,2	13,8
1966-1970	35	7,8	15,9
1971-1975	38	8,7	16,3
1976-1980	18	4,4	13,2

Hukkumisonnettomuuksien väheneminen on pääasiallisesti seurausta uimataidon lisääntymisestä. Koululaisten keskuudessa uimaopetus laajeni 1970-luvun alussa uimahallien rakentamisen myötä. Muutoinkin uimaopetus tuli osaksi kuntien liikuntatointa. Uimataitoisia neljäsluokkalaaisia koululaisia oli 1970-luvun alussa 50 prosenttia ja viittä vuotta myöhemmin 70 prosenttia.

Itsemurhat

Itsetuhokäyttäytymiseen luetaan itsemurhien ohella kaikki sellainen sekä tietoinen että tiedostamaton käyttäytyminen, jossa yksilö ottaa elämää uhkaavan riskin, mikä pitemmän päälle todennäköisesti johtaa itselle vahingoksi. Itsetuho voi ilmentyä mm. itsetuhoajatuksina, jotka tutkimusten mukaan ovat yleisimpiä nuorilla ja nuorilla aikuisilla, mutta häviävät 40. ikävuoteen mennessä kokonaan.

Itsemurhayritykset ovat yleisimpiä 20 - 30-vuoden iässä. Alle 20-vuotiaana tytöt tekevät itsemurhayrityksiä enemmän kuin pojat, mutta ero tasoittuu 25. ikävuoden jälkeen.

1970-luvun kuluessa erityisesti tyttöjen itsemurhayritysten määrä on vähentynyt.

Itsemurhat muodostavat nuorten kaikista kuolemista miehillä kolmanneksen ja naisilla viidenneksen. Itsemurhariski on suurimmillaan keski-ikäisillä miehillä, mutta jo 20 vuotta täyttäneillä se on huomattava. Nuorten miesten kuolleisuus itsemurhiin on jatkuvasti kasvanut.

Taulukko 6. 15 - 24-vuotiaiden miesten kuolleisuus itsemurhiin

Vuosi	Kuolleita yhteensä		Kuolleita 100 000 henkeä kohden	
	Ikä			
	15-19	20-24	15-19	20-24
1956-1960	84	234	9,7	29,9
1966-1970	149	299	12,9	28,2
1971-1975	240	500	22,8	44,9
1976-1980	249	507	25,3	49,6

Alle 20-vuotiaiden miesten kuolleisuus itsemurhiin on siis yli kaksinkertaistunut ja 20 - 24-vuotiaiden puolitoistakertaistunut 25 vuodessa. Itsemurhat lisääntyivät erityisesti 1970-luvun alussa, jolloin vallitsi nopea taloudellinen kasvu ja hyvä työllisyystilanne. Kuolleisuus itsemurhiin on kasvanut edelleen, mutta vauhti on kuitenkin hidastunut 1970-luvun lopulla.

Naisilla tällaista kasvua ei ole. Niinpä nykyisin nuorten miesten kuolleisuus itsemurhiin on noin viisinkertainen naisiin verrattuna.

Taulukko 7. 15 - 24-vuotiaiden naisten kuolleisuus itsemurhiin

Vuosi	Kuolleita 100 000 henkeä kohden 15-24	Miesten indeksi, Naiset = 100	
		15-19	20-24
1956-1960	6,3	216	365
1965-1970	6,5	280	328
1971-1975	7,8	374	468
1976-1980	7,4	496	517

15 - 19-vuotiaiden tyttöjen itsemurhat eivät ole lisääntyneet, kun taas poikien itsemurhat ovat yleistyneet erittäin selvästi. Vielä neljänneksivuosisata sitten poikien itsemurhia oli kaksi kertaa enemmän kuin tyttöjen itsemurhia. Nykyisin tässä ikäryhmässä niitä on viisi kertaa enemmän. Aiemmin ainoastaan aikuisemmilla miehillä yleiset itsemurhat näyttävät yleistyvän yhä nuoremmissa ikäryhmissä.

Alueellisesti sekä miehet että naiset tekevät itsemurhia eniten Pohjois-Suomessa Oulun ja Lapin lääneissä ja vähiten Uudenmaan läänissä. Kaupunkilaispoika tekee harvemmin itsemurhan kuin maaseudun poika. Tytöillä tilanne on päinvastainen.

"Nuorten itsemurha on harvoin yllättävä", sanoo prof. Jouko Lönnqvist tutkimuksessaan. "Taustalla on usein pitkä poikkeava kehitys, johon kuuluu masentuneisuutta, yksinäisyyttä, alkoholin käyttöä, psykoottista hajoamista ja myös aiempia itsetuhoaikeita. Nuorten itsemurha on yhteydessä perheen vaikeuksiin. Näin ollen sekä nuori että hänen perheensä tarvitsevat apua." Taustatekijöinä ovat ilmeisesti yhteiskunnan nopeat rakenteelliset muutokset, työttömyys, kilpailu työ- ja opiskelupaikoista jne.

Kuolleisuus tauteihin

Taulukko 8. 15 - 24-vuotiaiden kuolleisuus tauteihin

Vuosi	Kuolleita 100 000 henkeä kohden	
	Miehet	Naiset
1956-1960	50,0	44,7
1966-1970	32,5	25,5
1976-1980	25,7	16,9

Nuoret kuolevat harvoin tauteihin. Vain neljännes nuorena kuolleista miehistä kuoli tautiin 1970-luvun lopulla. Vastaavasti naisista puolet kuoli johonkin tautiin. Tärkein kuoleman aiheuttava tauti nuorilla on nykyisin syöpä. Syöpään kuolleisuus on lisääntynyt kaikissa ikäryhmissä. Se on hyvinvointivaltioiden kansalaisten sairaus. Koko tauteihin kuolleisuuden aleneminen on seurausta pääasiallisesti tartuntatauteihin kuolleisuuden alenemisesta, mikä puolestaan johtuu ehkäisevän terveydenhuollon tehostumisesta ja sairaanhoidon tason noususta. Esimerkiksi poliotautien aiheuttamia kuolemantapauksia ei ole esiintynyt enää kahteenkymmeneen vuoteen rokotusten ansiosta.

Nuoria pitkäaikaissairaita

Sairastavuus lisääntyy iän myötä. Mutta nuorillakin esiintyy pysyviä vammoja ja sairaustiloja. Nuorista 9 prosenttia ilmoitti Kansaneläkelaitoksen haastattelututkimuksessa potevansa jotakin pitkäaikaista sairautta. Sellaisia pitkäaikaissairauksia, jotka haittaavat työkykyä, esiintyi 4,5 prosentilla nuorista.

Taulukko 9. Työkykyä häiritsevän pitkäaikaissairauden esiintyvyys 15 - 24 -vuotiailla nuorilla 1976 (%)

	Ikä 15-19	20-24	15-24
Miehet	4,4	6,3	5,2
Naiset	3,1	4,6	3,7

Pojilla oli pitkäaikaissairauksia suhteellisesti useammin kuin tytöillä. Ero kasvaa siirryttäessä nuoremmasta ikäryhmästä vanhempaan. Saman tutkimuksen mukaan pitkäaikaiset sairaudet ovat lisääntyneet hienoisesti juuri nuorilla. Tutkimuksessa todetaan edelleen, että "myöhempien tutkimusten tehtäväksi jää osoittaa, onko tervehtyviä keski-ikäisiä kenties seuraamassa uusi, aikaisempia sairaampi nuorten ryhmä".

Nuorilla työkykyä alentavien pitkäaikaissairauksien suurin ryhmä oli tuki- ja liikuntaelinten sairaudet (23%), joihin kuuluvat mm. selkäsairaudet (11%). Muita pitkäaikaisia sairauksia aiheuttivat lähinnä allergiset hengityselinten sairaudet (13%), neurologiset sairaudet (17 %), tapaturmien aiheuttamat vammat (8 %) ja vajaamielisyys (6 %).

Nuoria on myös eläkkeellä. Työkyvyttömyyden edellytyksenä oleva sairaus-tila on vakava. Työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisen perusteena olevat sairaudet poikkeavatkin melkoisesti sairauksista, joita nuoret olivat ilmoittaneet sairastavansa edellä mainitussa haastattelututkimuksessa.

Taulukko 10. 16 - 24-vuotiaat työkyvyttömyyseläkkeellä olevat joidenkin sairausryhmien mukaan 1980

	Yhteensä	%
Vajaamielisyys	4 225	53
Muu mielenterveyshäiriö	1 296	16
Lapsuusiän spastinen aivohalvaus	644	8
Epilepsia	252	3
Sokeus, kuurous	160	2
Tuki- ja liikuntaelinten sairaus	146	2
Synnynnäinen epämuodostuma	350	4
Tapaturman aiheuttamat vammat	278	3
Muu	664	8
Yhteensä	8 015	100

Työkyvyttömyyseläkkeellä oli suhteellisesti hiukan enemmän poikia kuin tyttöjä. Kaikista nuorista vain yksi prosentti oli työkyvyttömyyseläkkeellä.

Suurelta osin kehitys on ollut suotuisaa: nuoret kuolevat tauteihin, loukkaantuvat ja kuolevat sekä maa- että vesiliikenneonnettomuuksissa entistä vähemmän ja hukkuvat entistä harvemmin. Kuitenkin nuorten pitkäaikaissairaudet ovat lisääntymässä ja poikien itsemurhat ovat lisääntymässä. Liikenneonnettomuudet näyttävät olevan vaarana erityisesti alle 20-vuotiaille. Tasapainoisen ja terveen nuoruuden luomiseksi kaikille nuorille on tehtävää sekä koko yhteiskunnalla että perheillä että nuorilla itsellään.

LÄHDELUETTELO

Suomen virallinen tilasto VI B. Kuolemansyyt. Tilastokeskus.

Tilastotiedotus LI. Tieliikenneonnettomuudet. Tilastokeskus.

Tapaturmat ja väkivalta. Tutkimuksia. Tilastokeskus 1980.

Suomen tieliikenneonnettomuudet. Liikenneturva.

Terveyspalvelusten tarve, käyttö ja kustannukset 1964 - 1976. Kansaneläkelaitos 1982.

Kansaneläkelaitoksen julkaisemattomia sairaustilastoja.

Kansaneläkelaitoksen sosiaaliturvan tutkimuslaitoksen julkaisematonta aineistoa terveys- ja sosiaaliturvan haastattelututkimuksesta.

Henkilöliikennetutkimus 1974 ja Näin liikumme 1980. Tie- ja vesirakennushallitus, tutkimusosasto.

Louko Lönnqvist, Itsetuho nuoruusiässä.

NUORET JA YMPÄRISTÖ

Yliaktuaari Kari Nevalainen

- Luonnonsuojelun tärkeys
- Ympäristönsuojelu ja taloudelliset näkökohdat
- Osallistuminen ympäristönsuojelutoimintaan
- Huolestuneisuus ympäristöongelmista

Viime vuosikymmenet ovat osoittaneet kasvanutta kiinnostusta ympäristöä ja ympäristönsuojelua kohtaan kaikkialla maailmassa. Uuden liikehdinnän taustalla olivat aluksi vain suhteellisen pienet ryhmät, kuten tiedemiehet, ympäristönsuojeluaktivistit, lehtimiehet, jne. Ongelmien kasvaessa ympäristötietoisuus on kuitenkin lisääntynyt myös laajempien kansalaispiirien keskuudessa. Vaikka varsinaista tutkimustietoa ympäristöliikkeitään osallistuneiden koostumuksesta on vain vähän olemassa, näyttää, että suuri osa siitä laajenevasta joukosta, joka pitää ympäristökysymyksiä tärkeinä, on juuri nuoria.

Tilastokeskus suoritti toukokuussa 1983 laajan ympäristöä koskevan mielipidekyselyn, jonka kohteena oli Suomen 15-74 vuotias väestö. Tutkimuksella pyrittiin selvittämään suomalaisten suhtautumista mm. ympäristönsuojelun tärkeyteen, valmiutta taloudellisiin uhrauksiin ympäristönsuojelun puolesta, huolestuneisuutta erilaisista ympäristöongelmista sekä osallistumista ympäristönsuojelutoimintaan. Seuraavassa esitetään joitakin tuloksia erityisesti nuorten (15-24 v.) osalta ja pyritään vertaamaan näitä tuloksia muihin ikäryhmiin. Asioiden monitahoisuuden vuoksi on tuloksiin suhtauduttava asianmukaisella varovaisuudella.

Luonnonsuojelun tärkeys

Taulussa 1. on esitetty, miten eri ikäryhmät suhtautuvat eräiden keskeisten yhteiskunnallisten kysymysten tärkeyteen. Tärkeyttä kuvaava lukuarvo on saatu siten, että vastausvaihtoehto "hyvin tärkeä" on saanut kertoimen 2 ja vaihtoehto "tärkeä" kertoimen 1. Muita vaihtoehtoja ei ole otettu huomioon. Lukuarvo voi vaihdella 0 ja 2 välillä. Mitä korkeampi lukuarvo jonkun kysymyksen kohdalla on, sitä tärkeämpänä sitä pidetään. Taulusta nähdään, että nuoret pitävät "luonnonsuojelua ja taistelua saasteongelmia vastaan" yleisesti ottaen hyvin tärkeänä ja tärkeämpänä kuin vanhemmat ikäryhmät. Tärkeimpänä kysymyksenä nuoret, kuten vanhemmatkin, pitävät kuitenkin työttömyyden vähentämistä. Muiden kysymysten kohdalla erot ovat vähäisempiä ja järjestys eri ikäryhmien välillä voi vaihdella.

TAULU 1. Eräiden kysymysten tärkeys ikäryhmittäin¹

KYSYMYKSET	15-24v.	25-34v.	35-44v.	45-54v.	55-64v.	65- v.	YHT.
Alueellisten kehityserojen vähentäminen	1,00	1,08	1,04	1,01	0,90	0,78	0,99
Luonnonsuojelu	1,75	1,70	1,69	1,60	1,50	1,48	1,69
Tuloerojen tasoittaminen	1,15	1,16	1,11	1,15	1,13	1,07	1,13
Asunto-olojen parantaminen	1,35	1,39	1,20	1,18	1,12	1,01	1,23
Taistelu hintojen nousua vastaan	1,26	1,41	1,45	1,47	1,46	1,31	1,39
Monikansallisten yritysten valvonta	0,78	1,00	0,98	0,97	0,89	0,68	0,90
Päätöksenteon siirtäminen lähemmäksi kansalaisia	1,11	1,21	1,10	1,06	1,01	0,86	1,08
Työttömyyden vähentäminen	1,86	1,80	1,77	1,78	1,75	1,63	1,77
Eläke- ja sosiaaliturvan parantaminen	1,55	1,57	1,53	1,57	1,58	1,55	1,55
Ympäristöä säästävien tuotantotapojen kehittäminen	1,39	1,43	1,41	1,31	1,20	1,04	1,32
Ympäristölle haitallisten tuotteiden vähentäminen	1,11	1,19	1,22	1,35	1,20	1,27	1,21
Sotilaallisen puolustus- kyvyn vahvistaminen	0,53	0,53	0,58	0,58	0,57	0,75	0,57
Kuluttajan suojelun tehostaminen	1,10	1,16	1,10	1,14	1,16	1,03	1,11

1) Tärkeyttä kuvaava lukuarvo on saatu siten, että vastausvaihtoehto "hyvin tärkeä" on saanut kertoimen 2, vaihtoehto "tärkeä" kertoimen 1 ja vaihtoehto "ei lainkaan tärkeä" kertoimen 0. Puuttuvaa tietoa ei ole otettu huomioon.

Vastaajan sosioekonomisen aseman mukaan tarkasteltuna havaittiin, että juuri opiskelijat ja koululaiset pitivät kysymystä 'luonnonsuojelusta' erityisen tärkeänä verrattuna muihin ryhmiin. Samanlaisia tuloksia on saatu myös mm. Japanissa ja Yhdysvalloissa tehdyissä mielipidemittauksissa.

Ympäristönsuojelu ja taloudelliset näkökohdat

Kysyttäessä ympäristönsuojelusta ja taloudellisesta kasvusta, nuorista yli puolet (54 %) oli sitä mieltä, että ympäristönsuojelu tulee asettaa etusijalle siitäkkin huolimatta, että taloudellinen kasvu siitä jonkin verran kärsisi. Vanhemmista ikäryhmistä (yli 55 vuotiaat) noin kolmannes edusti tällaista näkemystä. Toisaalta vanhemmissa ikäryhmissä niiden osuus, jotka asettaisivat taloudellisen kasvun etusijalle ympäristönsuojeluun nähden on 2-3 kertainen nuoriin verrattuna. Niiden osuus, jotka pitävät taloudellista kasvua ja ympäristön-suojelua samanaikaisesti mahdollisina on noin kolmannes (30-37 %) eri ikäryhmissä. On kuitenkin huomattava, että niiden osuus, jotka eivät osaa ilmaista mielipidettään kasvua melkoisesti tultaessa vanhempiin ikäryhmiin.

Enemmistö kaikista ikäryhmistä olisi valmis asettamaan ympäristönsuojelun etusijalle, vaikka se merkitsisi hintojen nousua. Nuorista (15-24 v.) yli 80 % pitää ympäristönsuojelua tärkeämpänä kuin hintojen nousun estämistä, vanhemmissa ikäryhmissä osuus on noin puolet. Toisaalta niiden osuus, jotka asettaisivat inflaation torjunnan etusijalle ympäristönsuojeluun nähden, on 2-3 kertainen vanhemmissa ikäryhmissä verrattuna nuoriin. Kulutusmahdollisuuksien lisäämisen ja ympäristönsuojelun vastakkainasettelussa ei voitu havaita yhtä suuria eroja: noin kaksi kolmasosaa kaikista vastaajista asettaisi ympäristönsuojelun etusijalle. Vaikka kyseessä on melko epämääräinen ja suhteellinen uhraus, joka ympäristönsuojelusta pitäisi maksaa, näyttäisi siltä, että nuoret olisivat tähän valmiimpia kuin vanhemmat ikäluokat.

Osallistuminen ympäristönsuojelutoimintaan

Yli 40 % nuorista (15-24 v.) ilmoitti muuttaneensa elämäntapojaan luonnonsuojelua edistääkseen. Kuitenkin 25-54-vuotiaista vielä suurempi osa ilmoitti tehneensä näin. Osallistuminen ympäristönsuojelutoimintaan on lähes samansuuruista eri ikäryhmissä lukuunottamatta vanhimpia (55-) ikäryhmiä: 25-30 % haastatelluista ilmoitti osallistuneensa jonkin ympäristönsuojelua edistävän ryhmän toimintaan viiden viime vuoden aikana.

Huolestuneisuus ympäristöongelmista

Joitakin eroja voitiin löytää huolestuneisuudessa erilaisista ympäristöongelmista eri ikäryhmien välillä. Erot olivat kuitenkin niin vähäisiä, ettei voida puhua esim. nuorten huolestuneisuudesta joistakin erityisistä kysymyksistä vanhempiin ikäryhmiin verrattuna. Vastaajan ikä ei näytä selittävän huolestuneisuutta ympäristöongelmista sen enempää paikkakuntatasolla kuin koko maan tasollakaan. Sen sijaan maailmanlaajuisista ympäristöongelmista, kuten kasvi- ja eläinlajien sukupuuttoon kuolemista ja maailman metsävarojen tuhoutumisesta, nuoret (15-24 v.) näyttävät olevan jonkin verran huolestuneempia kuin muut ikäryhmät.

LÄHDELUETTELO

Suomalaiset ja ympäristö, Tilastokeskus, Tilastotiedotuksia YM 1984:1, Helsinki 1984.

The European and their Environment, Commission of the European Communities, Brussels 1983.

Public Opinion Poll on Environmental Pollution, Environment Agency, Government of Japan, 1982.

Public Opinion on Environmental Issues, Council on Environmental Quality, Washington 1980.

TILASTOKESKUS

TUTKIMUKSIA

Tilastokeskus on julkaissut Tutkimuksia v. 1966 alkaen, v. 1980 lähtien ovat ilmestyneet seuraavat:

55. *Carita Putkonen*, Tupakkatuotteiden kulutus, Tupakkatuotteiden kokonaiskulutus Suomessa vuosina 1960–1978. Tammikuu 1980. 23 s.
56. *Pentti Tuominen*, Tuottajahintaiset indeksit, Menetelmät ja käytäntö, Teollisuuden tuottajahintaindeksi 1975=100, Kotimarkkinoiden perushintaindeksi 1975=100, Vientihintaindeksi 1975=100, Tuontihintaindeksi 1975=100. Maaliskuu 1980. 124 s.
56. *Pentti Tuominen*, Producer Price Indices, Methods and Practice, Producer Price Index for Manufactured Products 1975=100, Basic Price Index for Domestic Supply 1975=100, Export Price Index 1975=100, Import Price Index 1975=100. August 1980. 125 p.
57. *Risto Kolari*, Kuolleisuus, Kohorttikuoletisuus Suomessa v:sta 1851 lähtien. Maaliskuu 1980. 94 s.
58. *Vihavainen – Valppu – Suokko – Björk*, Kansantalouden tilinpito, Pääomakanta vuosina 1965–1977. Huhtikuu 1980. 101 s.
59. *Pekka Mäkelä*, Maatalouden yritystilastojärjestelmän kehittäminen. Toukokuu 1980. 35 s.
60. Tuotantomenetelmien kehittäminen, Tilastokeskuksen pitkän tähtäyksen suunnitelman erillisselvitys. Joulukuu 1980. 38 s.
61. *Pekka Mäkelä – Raimo Nurminen*, Kansantalouden tilinpito, Maa-, metsä- ja kalatalous sekä metsästys kansantalouden tilinpidossa. Syyskuu 1980. 129 s.
62. *Uotila – Leppä – Katajala*, Kansantalouden tilinpito, Neljännesvuosittainen kansantalouden tilinpito. Marraskuu 1980. 58 s.
63. *Heikki Sourama – Olli Saariaho*, Kansantalouden tilinpito, Rakenne, määritelmät ja luokitukset. Joulukuu 1980. 87 s.
64. *Hannu Pääkkönen*, Työttömyyden keston mittaaminen Suomessa. Maaliskuu 1981. 35 s.
65. *Iiris Niemi – Salme Kiiski – Mirja Liikkanen*, Suomalaisten ajankäyttö 1979. Maaliskuu 1981. 143 s
65. *Iiris Niemi – Salme Kiiski – Mirja Liikkanen*, Use of time in Finland 1979. September 1981. 143 p.
66. *Sinikka Askelo*, Opettajien työmäärätutkimus 1979, Peruskoulu, Lukio, Harjoittelukoulut, Iltakoulut. Huhtikuu 1981. 234 s.
66. *Sinikka Askelo*, Lärarnas arbetsmängd 1979, Grundskolan, Gymnasiet, Övningsskolorna, Aftonläroverken. April 1982. 226 s.
67. *Ari Tyrkkö*, Palkansaajien ansio- ja tulotason kehityksen mittaaminen. Toukokuu 1981. 74 s.
68. *Olavi E. Niitamo*, Tilastollinen tietohuolto 1980-luvulla. Elokuu 1981. 40 s.
69. *Juha Pietilä – Aku Alanen*, Valtion tulot ja menot lääneittäin 1978. Elokuu 1981, 88 s.
69. *Juha Pietilä – Aku Alanen*, Statens inkomster och utgifter länsvis, December 1981. 86 s.
70. Rakennuskustannusindeksit 1980=100. Elokuu 1981, 59 s.
71. Tilastokeskuksen pitkän tähtäyksen runkosuunnitelma. Syyskuu 1981. 49 s.
71. *Niitamo, O.E. – Laihonon, A. – Tiisonen, P.*, Long-Term Planning in the Central Statistical Office of Finland, November 1981. 70 p.
72. *Raili Broas*, Kansantalouden tilinpito, Yritykset kansantalouden tilinpidossa. Huhtikuu 1982. 62 s.
73. *Veli-Jukka Leppänen – Henry Takala*, Kansantalouden tilinpito, Rakennustoiminta kansantalouden tilinpidossa. Huhtikuu 1982. 112 s.
74. *Heli Jeskanen-Sundström*, Kansantalouden tilinpito, Teollinen toiminta kansantalouden tilinpidossa. Huhtikuu 1982. 55 s.
75. Tie- ja maarakennuskustannusindeksit 1980=100. Toukokuu 1982. 15 s.
76. *Matti Parkkinen*, Teollisuustuotannon volyymi-indeksin laskenta. Kesäkuu 1982. 80 s.
77. *Kari Ritvanen*, Kansantalouden tilinpito, Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt kansantalouden tilinpidossa, Kesäkuu 1982. 70 s.
78. *Reino Hjerppe – Jouko Kaartinen*, Markkinaton tuotanto, hyvinvointi ja kansantalouden tilinpito. Elokuu 1982. 71 s.

79. *Pertti Marjomaa*, Väestökehitys ja kotitalouksien kulutusmenot. Elokuu 1982. 60 s.
80. *Lättilä – Heiskanen – Komulainen – Niskanen – Siren*, Tapaturmat ja väkivalta 1980, Haastattelututkimus tapaturmien ja väkivallan yleisyydestä sekä terveyshaitoista. Syyskuu 1982. 277 s.
80. *Lättilä – Heiskanen – Komulainen – Niskanen – Siren*, Accidents and Violence 1980, A Survey of the Incidence of Accidents, Criminal Violence and the Resulting Injuries. April 1983. 177 p.
81. *Wolfgang Lutz*, Demographic Transition and Socio-economic Development in Finland 1871 – 1978 – a Multivariate Analysis. November 1982. 81 p.
82. *Mauri Nieminen*, Muuttoliike, Maassamuuton syyt 1977 – 78. Marraskuu 1982. 90 s.
83. Suomen kansantalouden tilinpitoa sata vuotta. Joulukuu 1982. 93 s.
84. *Risto Kolari*, Korkeakouluopiskelu, Korkeakoulututkinnot ja opintojen keskeyttäminen 1966 – 1979. Joulukuu 1982. 100 s.
85. *Eeva Hamunen*, Kansantalouden tilinpito, Liikenne kansantalouden tilinpidossa. Joulukuu 1982. 79 s.
86. *Jarmo Hyrkkö – Ilkka Lehtinen*, Nettohintaindeksi 1977=100. Tammikuu 1983. 37 s.
87. *Veli-Matti Lehtonen – Timo Puustinen – Pentti Tuominen*, Vuoden 1980 kuntien kalleustutkimus. Maaliskuu 1983. 176 s.
87. *Veli-Matti Lehtonen – Timo Puustinen – Pentti Tuominen*, Dyrortsundersökningen 1980. Mars 1983. 194 s.
88. *Markku Tahvanainen – Markku Lindqvist*, Talonrakennustoiminnan volyymi-indeksi 1980=100. Huhtikuu 1983. 79 s.
89. *Olavi E. Niitamo*, Johdonmukaisuus ja ristiriita. Huhtikuu 1983. 54 s.
90. Future Trends of Data Management, *Olavi E. Niitamo*, Data Management in the 1980s. *Olli Janhunen*, Integration of Data, Applications and the Mass Media. May 1983. 23 p.
91. *Iiris Niemi*, The 1979 Time Use Study Method. May 1983. 27 p.
92. *Heikki Havén – Risto Syvänperä*, Aikuiskoulutukseen osallistuminen 1980. Toukokuu 1983. 100 s.
92. *Heikki Havén – Risto Syvänperä*, Participation in Adult Education in 1980. May 1984. 100 p.
93. *Lättilä – Heiskanen*, Piilorikollisuus 1980, Haastattelututkimus henkilöön kohdistuneesta ilmitulleesta rikollisuudesta ja piilorikollisuudesta. Toukokuu 1983. 99 s.
93. *Lättilä – Heiskanen*, Hidden Criminality 1980, A Survey on Reported and Unreported Offences Against the Person. December 1983. 92p.
94. *Aila Repo*, Väestön tutkinto- ja koulutusrakenne-ennuste 1981 – 1995. Toukokuu 1983. 154 s.
95. *Hilkka Vihavainen – Seppo Varjonen*, Kansantalouden tilinpito, Investoinnit kansantalouden tilinpidossa. Toukokuu 1983. 75 s.
96. *Tuomo Niskanen*, Rikosvahingot 1980, Otantatutkimus poliisin tietoon tulleista omaisuus- ja väkivaltarikoksista. Kesäkuu 1983. 99 s.
96. *Tuomo Niskanen*, Crime Damages 1980, A Study of Property Offences and Violent Offences Reported to the Police. February 1984. 88 p.
97. *Risto Kolari*, Ammatillinen liikkuvuus Suomessa 1970/1975. Heinäkuu 1983. 127 s.
98. *Mauri Nieminen*, Suomen ruotsinkielinen väestö vuosina 1980–2020. Heinäkuu 1983. 51 s.
99. *Carita Putkonen*, Luotettavuustutkimus Väestö- ja asuntolaskenta 1980 osa I, Selvitys mittaus- ja käsittelyvirheistä. Marraskuu 1983. 215 s.
100. *Carita Putkonen*, Luotettavuustutkimus Väestö- ja asuntolaskenta 1980 osa II, Peittävyys selvitys.
101. *Rudolf Andorka – István Harcsa – Iiris Niemi*, Use of Time in Hungary and in Finland, Comparison of results of time budget surveys by the Central Statistical Offices of Finland and Hungary. November 1983. 62 p.
102. Air Quality Statistics: methods and principles Finland. Hungary. Sweden. December 1983. 103 p.
103. *Esa-Jukka Käär – Veli-Jukka Leppänen*, Kansantalouden tilinpito, Aluetilinpito 1976 ja 1978: menetelmät ja tulosten analyysi. Joulukuu 1983. 106 s.
104. Tilastojen laadun tutkiminen, Tilastokeskuksen laatupäivän esitelmät. Helmikuu 1984. 75 s.
105. *Jarmo Hyrkkö – Erkki Hakkarainen*, Tuottajahintaindeksit 1980=100. Huhtikuu 1984. 106 s.
106. *Tuula Rissanen*, Työvoimatiedustelun luotettavuus vuosina 1976 –1982. Toukokuu 1984. 35 s.

107. *Reino Hjerppe – Olavi E. Niitamo – Aino Salomäki*, Development of a Household Data Base in Finland. May 1984. 21 p.
108. *Nuorten elinolot*. Elokuu 1984. 131 s.

Tätä julkaisua myy

**VALTION
PAINATUSKESKUS**

Postimyynti

PL 516
00101 HELSINKI 10
Vaihe (90) 539 011

Kirjakaupat Helsingissä

Annankatu 44
(Et. Rautatiekadun kulma)
Vaihe (90) 17 341

Eteläesplanadi 4
Puh. (90) 662 801

Denna publikation säljes av

**STATENS
TRYCKERICENTRAL**

Postförsäljning

PB 516
00101 HELSINGFORS 10
Växel (90) 539 011

Bokhandlar i Helsingfors

Annegatan 44
(i hörnet av S Järnväg)
Växel (90) 17 341

Södra esplanaden 4
Tel (90) 662 801

This publication can be
obtained from

**GOVERNMENT
PRINTING CENTRE**

Mail-order business

P.O.Box 516
SF-00101 HELSINKI 10
Phone (90) 539 011

Bookshops in Helsinki

Annankatu 44
Phone (90) 17 341

Eteläesplanadi 4
Phone (90) 662 801

ISSN 0355-2071
ISBN 951-46-8030-8